

ГОВОРИТЬ
РАДІО
ВИЗВОЛЕННЯ

*ЗБІРКА
МАТЕРІЯЛІВ
УКРАЇНСЬКОЇ
РЕДАКЦІЇ*

КНИЖКА

1

ГОВОРИТЬ РАДІО ВИЗВОЛЕННЯ

Збірка матеріалів української редакції

КНИЖКА

1

diasporiana.org.ua

**ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОЇ РЕДАКЦІЇ
РАДІО ВИЗВОЛЕННЯ
МЮНХЕН 1956**

Українська редакція радіо Визволення випускає перший збірник статей — маленьку частину того матеріялу, який був пересланий через етер на Батьківщину.

Від початку, коли пішла в етер перша українська програма (16. 8. 1954), до кінця 1955 передано 1370 оригінальних статей, не враховуючи іншого матеріялу. Тут ми вибрали лише пересічні зразки авторів, що взяли участь у нашій роботі.

Поява цього збірника викликана — насамперед тим, що по цей бік залізної заслони не чути наших радіо-пересилань. Згідно з програмою праці радіостанції її пересилання призначені перед усім для народів Советського Союзу. До цього достосована і техніка пересилань: трансмітори радіо Визволення, по яких іде в етер українська програма (вона передається 36 разів на добу), працюють у такий спосіб, що її чути на українських теренах і в сусідстві, але не чути в західній Європі. Впродовж нашої праці ми встановили зв'язок з нашими земляками за залізною заслоною і маємо досить доказів, що наше слово доходить на Батьківщину і що там його слухають.

Але українське громадянство на еміграції не має змоги слухати наші програми, тому хочемо бодай частинно знайти його з характером і змістом нашої діяльності. Також хочемо почути від громадянства слово конструктивної критики.

Поява нашого збірника (ми сподіваємося, що він зможе появлятися періодично) викликана ще іншими мотивами. Наслідком специфічних емігрантських умовин деякі пресові органи намагаються витворити в громадянстві враження, нібито колектив, який став на службу ідеї визволення нашої Батьківщини при радіо Визволення, зрікся основних ідеалів української нації.

Вони не хочуть взяти до уваги, що один з перших обов'язків політичної еміграції — використовувати кожду нагоду, щоб бути в контакті з поневоленим народом. Така велика скількість українців пішла на чужину — хіба не на те,

щоб ізолюватись від тих кіл західного світу, які сприяють поневоленям народам. Вони пішли на захід, щоб шукати союзників і приятелів українському народові, пішли на те, щоб шукати контакту і співпраці з усіма тими організаціями західних народів, які працюють для визволення народів поневолених. Сюди належить теж «Американський комітет для визволення від большевизму», а передусім його радіостанція. Політика АКВБ, яка впливає з традиційної американської засади самовизначення — визнання за кожним народом безумовного права самому вирішувати свою долю — зовсім не суперечить найвищим ідеалам української нації. За рекомендаціями Виконавчого Органу Української Національної Ради ми пішли до радіо Визволення — на те, щоб у рямках існуючих можливостей дати наш скромний внесок для визволення України від її найстрашнішого ворога і для здійснення найвищих ідеалів української нації.

Критики забувають, що за плечима не-одного із співробітників українського відділу радіо Визволення кількадесятирічний стаж українського журналіста і такий же довгий стаж активної боротьби за найвищі ідеали української нації. А дехто з постійних співробітників брав активну участь у відродженні української держави 1917—21 років. Наші ідеали і завдання в нічому не різняться від ідеалів і завдань кожного українського патріота, де б він не був.

Ми беремо на себе тільки частину зусиль у боротьбі нашого народу за здобуття належного йому місця в сім'ї вільних і незалежних народів світу, частину зусиль на такому відтинку, який не може залишитись необсадженим. Це завдання відповідальне але й почесне.

Звичайно ми знаємо, що центр і вага визвольної акції перебуває на самій Батьківщині. Наше завдання тільки допоміжне, роля нашого слова — бути духовим містком між народом, що змушений мовчати, — і його невідлучною частиною, тими українцями, які живуть у вільному світі. Поневолений і від зовнішнього світу герметично відтятий нарід має право знати, що робить його політична еміграція; з цього погляду ми вважаємо між іншим за наше завдання інформувати Рідний Край про життя українців на чужині в усіх секторах їхньої діяльності.

Зразком наших зусиль на цьому шляху хай буде цей збірник*).

Випускаючи його на світ, ми складаємо щиру подяку Американському комітетові для визволення від большевизму — за те, що він дав нам ті технічні засоби, які необхідні, щоб наші думки і наш голос дійшли до наших земляків у поневоленій Батьківщині. Ми складаємо щиру подяку Виконавчому Органові Української Національної Ради за його моральну підтримку для нас і за живе заінтересування нашою роботою.

Українська редакція радіо Визволення

---

*) Вважаємо за потрібне звернути увагу Читачів на те, що статті для радіо розраховані на слухове сприймання, тому вони й відрізняються від статей призначених для преси.

ВСЕСОЮЗНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ВИСТАВКА

Гуде сільськогосподарська виставка. Гуде на різні голо-
си. Тут і приглушені розмови трактористів та колгоспників,
стомлені голоси колгоспниць-стахановок чи ударниць, кол-
госпних показових тварин до людських приєднуються. То
свиня хрюкне, то кінь зарже, то корова замукає . . . І все це
на тлі величезної сільськогосподарської — «Всесоюзної» —
виставки.

Ось колгоспник Петренко Юхим. Він приодягся сьогодні
по-святковому, все що мав вдома, що з часів старої царсь-
кої влади — все повитягав зі скрині. Адже їде на сільсько-
господарську виставку. Штани, щоправда, не такі, як тепер
носять, але все ж можливі, хоч їм вже якихось сорок років.
Сорочка вишивана, що колись ще бабця на весілля виши-
вала. Але все те добротне, гарне. Щождо чобіт — то як
ударника, нагородили його перед виставкою, щоб, мовляв,
у **дiрjавих чоботях не їxав!**

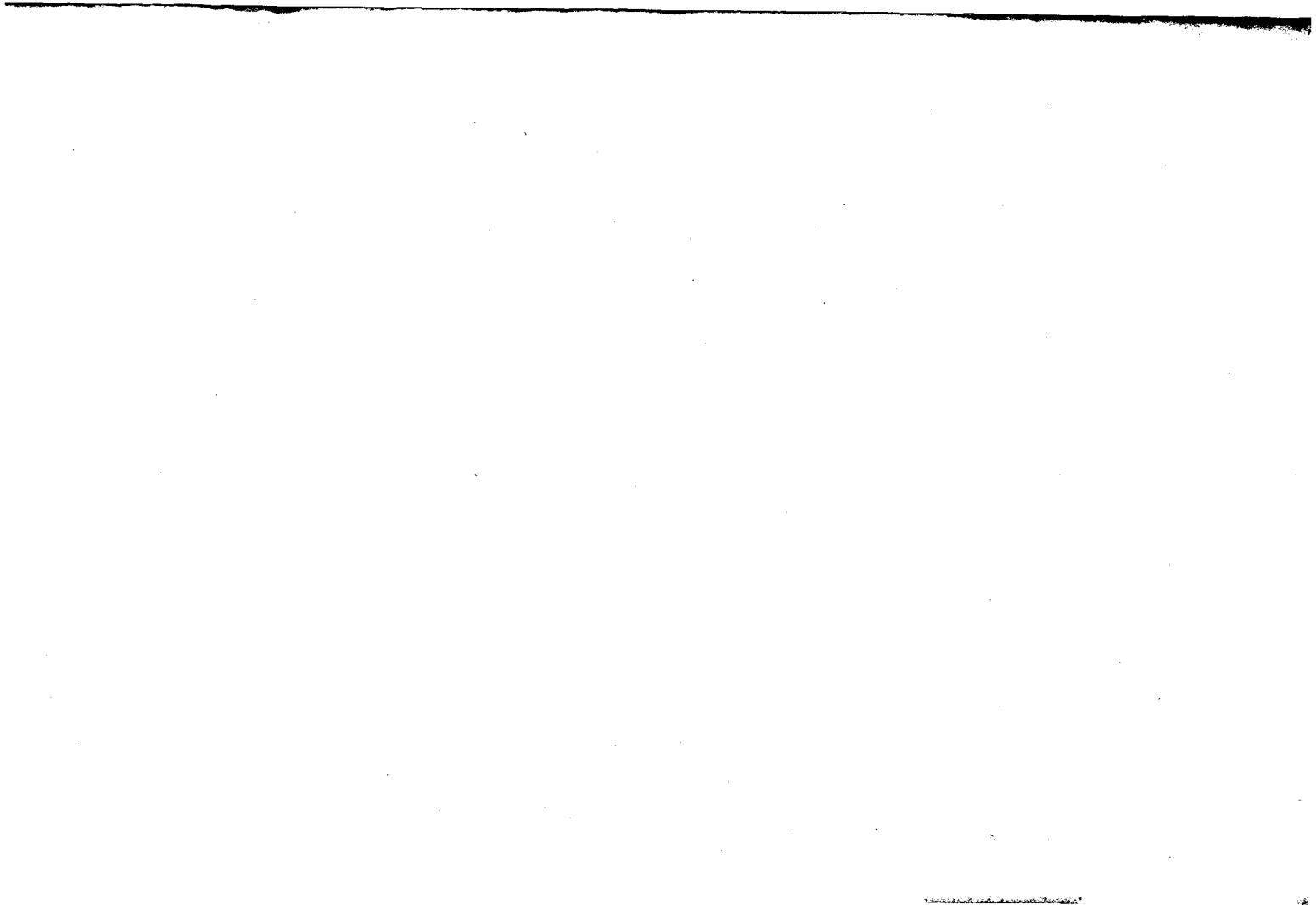
А ось дівчина-доярка. Вона на виставку не одягла спід-
ниці в десять пілок. Вона дістала спеціально перед вистав-
кою нове вбрання. Гарно виглядає орден на її грудях, золо-
том виблискує.

— Дивіться, люди добрі, — каже захоплено якийсь кол-
госпник, — оце від часів проклятого царату в перший раз
коней расових, та ще й яких . . . Гляньте, як очима виблис-
кують. Як вичесані, та гриви порозчісувані, а хвости . . . як
ті султани на головах у перських царів похитуються. Таки-
ми колись наш пан їздили.

— Тю, на тебе, — вигукнула молода доярка, — та чого
це ти так захоплюєшся? А чи не бачив ніби у нас в колгоспі
добрих коней?

— Яких? Отих, що ледви ноги тягнуть? Отих, що треба
палицями підпирати, щоб не попадали, як у стайні стоять?
а далі трохи приглушено додав: — Може, це ти з своїм орде-
ном коней таких бачила?!

— Та ти не дуже, — стиха відповіла дівчина, — ще там
якийсь «відповідальний» почує, будуть тобі й коні, буде то-
бі й стайня.

А ось молода колгоспниця аж з двома орденами, а за спідницю маленьке дівча тягнеться. Очі блищать, а саме аж захлинається від захоплення:

— Мамо, диви, яка чудова корова. То справжня, мамо? А що там написано?

— То, дитино, така корова, що п'ять тисяч літрів на рік молока дає. То не звичайна, а чарівна корова, — усміхається гірко мати. — Але ходімо далі, доню. — У неї, тої самої колгоспниці, що з двома орденами — аж сльози на очі навернулися. — Ходімо, доню, не побачиш того молока.

А ось коло великої свині теж натовп зібрався. Така розкішна, розгодована, та ще й тринадцятеро поросяток має. Лежить собі, похрюкує, а поросятка ті рожевенькі, хвостиками крутять, молочко посмоктують.

— Ой, Господи, — зітхнула стара бабця, що теж приїхала подивитись на чудасію, — оце скільки того сала та м'яса з тої свині було б... А то тільки що й на виставці того добра побачиш. Справді, чудо величезне. Не віриться, що таке й на світі є. Як згадаю про наших свиней, що в колгоспі... худучі, що не тільки сала, а й м'яса не побачиш. Оце маю одну, що якимсь чудом придбала, то ледви-ледви відриваючи від рота власного — годуєш її.

— Ой, бабко, не розпускай язика — сказав тихо колгоспник, що стояв поруч, — якби тебе від тої останньої свині свині не забрали.

І йдуть собі люди, колгоспники та ударники. І дивуються диву дивному, чудовій сільськогосподарській виставці. І суне натовп повільно, зупиняючись коло чудово відгодованих тварин, яких вже віддавна не бачили. Зупиняються, дивуються, зітхають... і відходять.

11. 9. 1954, ч. 58

О. Зелена

ПРО ЩО ЗАБУВАТИ НЕ ВІЛЬНО

«З великим успіхом» на екранах в Україні йде фільм «Про що забувати не вільно», так говорить київське радіо. Фільм присвячено «боротьбі з найманцями закордонних імперіалістів, українськими буржуазними націоналістами». Головне вістря советського фільму звернене проти Михайла Грушевського. Горє-герой з фільму має великого українсько-

го заслуженого вченого, патріота, найнегіднішими паплюженнями, називаючи також і фальсифікатором історії, якого нібито прокляв український народ.

Що партія викляла Грушевського понад 20 років тому — це правда. Але комуністична партія і український народ це дві дуже різні речі. Двадцять років минуло від смерти Грушевського. Одначе ще й сьогодні, після 20 років заїлої кампанії проти Грушевського, комуністична партія вимагає знову і знову нагальної атаки на нього в усіх кінотеатрах України.

Партія заборонила його книги; засудила українських вчених, які продовжували його працю; викреслила його думки і погляди з усього культурного життя України; вичистила всі українські бібліотеки від його творів; прокляла його ім'я; спалювала його честь і добру славу.

Яка причина такої нещадної нагінки на Грушевського?

Грушевський успішно завершив працю кількох генерацій істориків, що досліджували минуле України. Він опрацював заокруглений образ тисячолітньої минувшини українського народу. Від найдавніших сутінків історичного минулого в дев'ятому столітті і до наших днів він хотів показати, «ЯК жив український народ».

На основі історичних документів Грушевський відтворив у свідомості сучасних українців нерозривність історичного процесу на українській території. В забутих архівах, серед старих книг і документів, віднайшов нерозривну нитку української національної традиції. Він з'єднав у одну історичну цілість давні часи нашої минувшини — від київських князів Олега, Ігоря, Святослава через галицько-волинську і козацьку державу до Шевченка і Франка та до Української Народної Республіки.

Грушевський обґрунтував тезу про незалежність української історичної науки. Ще більше: засобами об'єктивної науки він доводив правду про самотність історичного розвитку українського народу; доводив, що цей розвиток ішов незалежно від історичного розвитку сусідніх народів — польського і російського. На основі авторитету історичних джерел він доводив, що від найдавніших історичних часів існували поруч себе й незалежно від себе два народи — український і російський. Кожний ішов своїм шляхом, кожний творив свою власну культуру і своє власне національне життя. Своїми творами Грушевський поклав фундаменти

історичної науки для національних прагнень українського народу.

З почуттям вдячності — перший парламент вільної України, Українська Центральна Рада, вибрала Грушевсько-го своїм головою, а потім президентом Української Народної Республіки.

Тепер ви зрозумієте, чому партія так люто ненавидить Михайла Грушевського, а його наукову спадщину так суворо переслідує. Він став символом незалежності в історичній науці.

Тимчасом партія серед усіх народів, які попали під панування червоного режиму, всюди фальшує історію. Вона фальшує історію України в найбезсоромніший спосіб. Бо вона хоче відібрати українському народові його тисячолітню історію; намагається примусово накинути нам фальшиві тези про наше минуле; велетенським апаратом пропаганди хоче виплекати серед молоді генерації свідомість «Івана без роду», без власної національної історії, без власного національного хребта. Тоді, — думає партія, — українська «маса» легше розпливеться в морі т. зв. «советського народу». Про цей заговор партії проти самого життя українського народу тобі, молодий земляче, ніколи забувати не вільно.

8. 10. 1954, ч. 121

М. Добрянський

ПРО НАРОДНІЙ КАПІТАЛІЗМ

Немає нічого більше хибного і анахронічного, ніж концепція комуністів про сучасний капіталізм. Раз уже доктрина комунізму побудована в своїй підставовій критиці капіталізму на правдивих заслонах, також висновки мусять бути фальшиві. Відомий економічний знавець, В. С. Войтінський, колись співробітник Леніна, правильно стверджує, що Маркс побудував свою концепцію капіталізму на умовах і спостереженнях половини 19 сторіччя, які не відповідають сучасній дійсності.

Наприклад, з умов половини 19 століття марксистско-комуністи сконструювали т. зв. «залізний закон акумуляції» і, побіч, неначе такий самий «залізний закон» постійно меншаючих платень і поступового обідніння пролетаріяту. Двадцятий том Великої Советської Енциклопедії (виданий

1953 року, сторінка 60), у статті про «Капіталізм», цитує відповідне клясичне формулювання Маркса, мовляв «накопление богатства на одном полюсе есть накопление нищеты, муки, труда, рабства, невежества, одичания и моральной деградации на противоположном полюсе» — і твердить, що цей — з дозволу сказати — «закон», і так з'ясована ситуація, існує і панує в країнах капіталізму і сьогодні.

Правда інша. Сьогоднішній, зокрема прогресивний західний капіталізм нічим не подібний до образу капіталізму 100 років тому. Картина індивідуального капіталіста з золотим ланцюгом на товстому животі, цигаром в роті і циліндром на голові — це карикатура, а не картина. За минуле сторіччя капіталізм не тільки згідно з марксистським передбаченням не заломався від своїх унутрішніх протиріч. Навпаки, він розрісся і поширився, розкрив, пов'язав зі собою, розгорнув та інтенсифікував усякого роду виробництво на всій земній кулі, створивши добу індустріалізації та всесвітньої торгівлі. Національне майно всіх західних народів зросло в минулому сторіччі пересічно чотирикратно: в сі ці народи і в сі їхні верстви стали заможніші.

Зокрема не відповідає правді комуністична картина нужденних, здивачілих, морально здегенерований мас пролетаріату. Правдивою є натомість картина постання могутого, свідомого себе, амбітного робітничого класу, який приймає повну участь у прилюдному житті, вирішально впливає на всі форми законодавства і на керівництво підприємствами. Заробітки робучого класу в минулому сторіччю постійно зростали. Сьогодні вони пересічно на Заході, в стосунку до покупної сили заробітків 4—6 разів вищі, ніж перед 100 роками. Життя в 2—3—4 кімнатній квартирі американського чи англійського робітника, з багатьма модерними угодами, нічим не є подібне до життя того ж робітника, як його перед 100 роками описував Чарльз Дікенс.

Сучасний капіталізм не лютує і не глумиться над робітництвом, як це з'ясовує анахронічна комуністична пропаганда. Цей капіталізм є взятий під систему всякого роду суворох прилюдних контролів. Модерний капіталізм взагалі є комбінацією приватної ініціативи і прилюдного керівництва та контролю. Чим більш країна прогресивна, як напр. США і Англія, тим ці контролі більші. Інтереси працюючих є, завдяки дії могутих профсоюзів, регульовані й забезпечувані колективними угодами, устійнюваними в

погодженні з робітництвом — і не є накидувані монокапіталістичною державою, як це діється в ССРСР. Пов'язана з келективними договорами система суспільних забезпечень підтримує рівновартість покупної сили і рівня споживання найширших народних мас. Це з черги забезпечує висоту рівня і рівномірність процесу виробництва і забезпечує перед кризами безробіття. При цьому держава у щораз більшій мірі послуговується системою оподаткувань для зберігання внутрішньої господарської рівноваги народу. Індивідуальні прибутки капіталістів підлягають на 80—90% оподаткуванню. Уділовий капітал підприємств також стає у зростаючій мірі власністю прилюдности. Наприклад, власники найбільшого сталювого тресту США — «Юнаїтід Стійл» — є 300.000 акціонерів-уділовців, в більшості робітників тресту. В цьому сенсі щораз більш змістовим і правдивим стає поняття **народного капіталізму**, як тієї форми прилюдно контрольованого і керованого господарства, до якої послідовно прямує економіка Заходу. Правда, цей устрій не є ідеальний, як взагалі жодний людський устрій не є ідеальний.

Але на всякий випадок, ця форма господарства, як виявляє практика, забезпечує народнім масам незрівняно вищий рівень життя та особистої і соціальної безпеки, ніж це робить советська влада, при своїй системі диктатури, експлуатації, бюрократії і хаосу планування, що все вкупі вона глумливо дозволяє собі називати соціалізмом.

28. 12. 1954, ч. 135

Зенон Пеленський

АРТУР КЕСТЛЕР І УКРАЇНСЬКА ДІВЧИНА

Мало хто з наших радіослухачів знає Артура Кестлера. Але у вільному світі ім'я угорського письменника набуло великої популярности завдяки його творам, в яких він викриває советську дійсність. Справа в тому, що Артур Кестлер, як свого часу італієць Ігнаціо Сільоне і великий французський письменник Андре Жід, належав до тих небагатьох західніх письменників, які деякий час вірили, що комуністичний режим і справді провадить народи до щасливішого життя. Але після ближчого ознайомлення з советською дійсністю вони прийшли до протилежного переко-

нання і стали запеклими ворогами комуністичної диктатури.

Артурові Кестлерові зокрема належить широко відомий вислів підчас другої світової війни. Тоді він писав приблизно так: ця війна провадиться не за повну правду, а лише за пів правди. Видатний угорський письменник цим, очевидно, мав на оці факт, що західні демократії провадили війну проти зла фашизму, випускаючи з поля зору небезпеку комунізму.

Власне, як довідуємося більше з нової книги письменника «Невидимі письмена», перебування Артура Кестлера голодних 1932—33 років у ССРСР, а особливо на Україні, й розкрило очі письменникові на правдиву советську дійсність.

В книзі «Невидимі письмена», яка щойно побачила світ, Артур Кестлер розповідає про своє знайомство на станції Тбілісі з українською дівчиною. Це було восени 1932 року. Письменник був тоді зовсім молодим: йому було 27 років. Він був тоді членом компартії, і — агітпроп Комінтерну доручив йому написати для закордону книгу: «П'ятирічний плян». За путівкою Комінтерну Кестлер побував у Харкові, Москві, Ярославлі, Ташкенті, Тбілісі, та багатьох інших містах. Він жив у гостинницях «Інтуристу», одержував харчі з «Інснабу», їздив у «міжнародніх вагонах», бачив тільки те, що потрібно було агітпропові Комінтерну. Та ось на станції Тбілісі, чекаючи запізненого поїзду, Кестлер розговорився з дівчиною, яка їхала до Ленінграду. І тут йому вперше розкрилися очі на те, що відбувалося навколо. Дівчина розповіла письменникові, що вона народилася і виросла в селі під Харковом.

— Чому ж ви виїхали з села? — спитав Артур Кестлер. — Адже там у вас тепер колгосп?

— Колгосп?! — вигукнула дівчина з обуренням. Якби ми не виїхали, ми всі там перемерли б... у колгоспі! Ви, чужинці... Що Ви знаєте!

Так сказала українська дівчина Артурові Кестлерові в випадковій розмові на станції, чекаючи поїзда.

«Невидимі письмена» — це другий том його автобіографії. В цьому томі, в розділі під заголовком «Утопія» Кестлер розповідає про своє перебування в ССРСР. Хоч Кестлер особисто знав Бухаріна, Радека, Михайла Кольцова, а також багато письменників, що, може, й сьогодні живуть у

Москві, найсильніше враження на нього справила, либонь, зустріч з невідомою українською дівчиною на станції Тбілісі. В його пам'яті назавжди залишилися слова: «Ви чужинці... що Ви знаєте!» У Кестлера тоді відкрилися очі: він почав бачити те, про що партійні газети не писали. В книзі «Невидимі письмена» Кестлер пише:

«Кожного ранку я довідувався з харківської газети про пляни, що були виконані і перевиконані, про змагання заводських ударних бригад, про нагороджування орденами. Світлини в газеті показували або молодь, завжди усміхнену, або якогонебудь мальовничого діда в Узбекистані, який з усмішкою навчався грамоти. Не було в газетах ні слова про голод в колгоспах, про епідемію тифу, про те, як вимирали цілі села... Здавалося, що газета розповідала про якусь іншу країну, яка не мала нічого спільного з довколишнім життям. Те саме стосується і радіо. В результаті люди в Москві зовсім не знають, що відбувається в Харкові, і ще менше вони знають про те, що робиться в Ташкенті чи Архангельську чи Владивостоці».

Так пише Артур Кестлер у своєму новому творі. Після зустрічі з українською дівчиною в Тбілісі він подивився іншими очима на сцени голоду в Харкові, на всю довколишню дійсність у СРСР. Так із комуніста він перетворився на переконаного демократа і, повернувшись на Захід, написав кілька викривальних книг про життя під диктатурою.

Поштовхом до цього виздоровлення письменника від комунізму стала, таким чином, його зустріч із звичайною українською дівчиною, харків'янкою, що розказала йому правду про колгоспне життя.

26. 10. 1954, ч. 163

А. Р.

ПРО ЩО СПРАВДІ СПІВАЄ УКРАЇНЬСЬКА ЗЕМЛЯ?

Минулого разу ми розповідали про фальсифікацію народної творчості советськими фольклористами і етнографами та про приписування народів зовсім невластивих, штучно вигаданих творів про комуністичну партію і советських диктаторів.

Справжня щира, чиста і невідкупна народна творчість, як вираз «краси народу, його надій і стремлень, його мину-

лого і майбутнього» — існує, удосконалюється і проникає в найглибші тайники народного серця і народної пам'яті. Ця народна творчість не тільки чайкою сумує в неволі, а й прориває сміливих до бою. Вона гостро картає винуватців народного лиха, подає правдиву картину советського раю, за героїчним і славним минулим нашого народу, подає надії на визволення. Інколи ця пісня проривається і в офіційні советські видання. Так наприклад, якимсь чудом у журналі «Советская музика», ч. 8. за серпень 1954 року, надруковано цікавий нарис Кулаковського про «Пісні на Переяславщині». Там подано зразок сатиричної пісні про злодія, колгоспного комірника. Автор її, звичайний робітник Палагута, дав пісні назву: «Горобина провина». Ось уривок з цієї пісні:

«Залетів горобець у колгоспну комору,
Та й сів же він відпочити на пшеничну гору,
Як устрів горобця комірник в коморі,
З криком, з галасом зібрав всіх людей із двору.
—Ой рятуйте, люди добрі, злодії ввірвались,
Вони в мене тон із десять пшениці вже вкрали.
Тепер треба складати акта, щоб її списали,
Щоб на мене колгоспники нічого не мали!
І склав акта комірник, правління втвердило,
На горобця вину склало — любо, тихо й мило.
Цвірінькає горобець, комірник сміється:
Десять тон пшениці вкрав, уже не вернеться.
У вирії, десь високо цвірінькають горобці,
А комірник сидить дома, їсть пшеничненькі млинці.
Стережися, комірник, щоб ти не вдавився,
Та в народному суді ти не опинився!»

Чи можна порівняти цю пісню з бездарним белькотанням про «Рідну Партію і ЦеКа?»

Дуже цікаво передав автор нариску про «Пісні на Переяславщині» — зародження велетенської непокірної сили, що її він називає «грізною і похмурою силою», яка витворюється в наслідок співання історичних пісень про наше героїчне минуле.

«Тут пощастило почути і записати чудовий варіант старовинної козачої пісні: «Ой, сів пугач». Ще на початку репетиції високий співець Павло Шостак з чорним, трохи сивиною діткнутих волоссям рішуче ступив наперед і проспівав першу строфу «Пугача». Пісня прозвучала з такою гріз-

ною і похмурою силою, що, навіть не вслухуючись у слова, можна було відразу зрозуміти: пісня ця — історична, створена в старовину **непокірними і буйними запорожцями**. Бережно зберегли її численні покоління народних співців.

— Це недобра пісня! — почувся схвильований голос. — **Не треба її співати першою, а то колгосп пропаде!»**

Чудесна ця пісня, — пише автор нарису, — з її могутнім мотивом і яскравим, образним текстом, була все ж таки записана:

«Ой, сів пугач на могилі,
Тай крикнув він «пугу».
Чи не буде козаченькам
Хоч на час потуги?
Наші шаблі заржавіли,
Мушкети без курків.
Наше серце козацьке
Не боїться турків!
Ой, колись ми панували,
А тепер не будем,
Того щастя, тої слави
Повік не забудем!»

Ми навмисне навели цілий текст цієї пісні, що й дотепер не втратила своєї сили й актуальності, що й тепер страшна для носіїв колгоспної неволі: «Не треба її співати першою, — сказав один із співців, — бо колгосп пропаде».

Ось про це насправді співає українська земля. Страшні ці пісні. Страшні для советських тиранів і для їхніх трубадурів. І тому ці трубадури, зробивши пісню прислужницею експлуататорів, не друкують їх у збірках і рідко приводять приклади з них у советських забріханих газетах. Але, пісню, що є провідною зіркою для нашого народу і зброєю в боротьбі за волю, не в силі заглушити ніякі тирани і не в силі спотворити ніякі фальсифікатори, як не в силі вони вбити непокірного духа нашого народу.

3. 11. 1954, ч. 185

М. Степаненко

БЕЗ ВІДРИВУ

ЦК комуністичної партії і Рада міністрів Советського Союзу ухвалили недавно постанову про підготовку спеціалістів у вищих та середніх школах. Колективне керівництво стурбоване тим фактом, що селянські та робітничі діти тягнуться до високої освіти. Не фавстівське шукання відповіді на «прокляті питання» світобудови вабить трудову советську молодь до інститутів та університетів. Обмежена партійними догмами схоластична советська наука не сміє викликати світоглядних шукань. Не виховує туги за науковими шуканнями і советська середня школа. Аджеж усі питання світогляду навіки розв'язано в «Короткому курсі історії ВКПб». Кожний ухил від обов'язкового казенного світогляду можна змити лише покаанням — найкраще в концтаборах Півночі. Трудова молодь України і всього Советського Союзу тягнеться за дипломами, щоб видряпатися з-під упослідженого низу на трохи вищий щабель соціальної драбини, щоб мати можливість, якщо не вільніше дихнути, то хоч мати краще забезпечення і тим зменшити матеріальні злидні. Ленін таврував колись «ідіотизм провінційного життя» старої Росії. Але те життя, хоч порожнє духово, не знало ідіотизму соцзмагань у відповідальності за непродумані експерименти теперішніх вождів. Для таких, як Ленін, воно було сповнене матеріального добробуту й ситости. Советська молодь, що дістала диплом ВУЗу, агрономи, лікарі, інженери, — з жахом думає про поворот до виробництва з його соцзмаганням, виконанням штампованих директив і півголодним існуванням. Перед колективним керівництвом стала складна дилема: в механізованому й індустріялізованому виробництві потрібно багато добре підготованих спеціалістів, а підготовка цих спеціалістів відриває їх від виробництва не тільки на час навчання, а й після закінчення ВУЗу. Партія й уряд пробували щільніше причинити двері вищих шкіл для дітей робітників і селян, приваблюючи їх по закінченні середньої школи йти на заводи й у колгоспи. Та з того нічого не вийшло, бо технічні училища не ваблять молодь, туди добровільно йде якихось 1—2% середньо-шкільників.

І партія та уряд найшли вихід: вони обмежили контингент студентів нормальних ВУЗів партійною кастою аристократичних лобурів «стиляг» із синків вельмож та апарат-

чиків. Одночасно вона поширила мережу заочних та вечірніх вищих шкіл для тих, хто хоче вчитися, але не відмовляється від виробництва й колгоспу.

Вже третина всього числа студентів дістає освіту без відриву від виробництва. До 1960 року число їх передбачається щонайменше подвоїти, порівнюючи з роком 1953. Такий спосіб навчання, так би мовити — без відриву від доярки, для комуністичної держави вигідніший: виходить і дешевше, й робочі руки не марнуються, й для вельможної молоді менша конкуренція в нормальному навчанні.

Але тримайся, українська молоде! Набувай знання чи з відривом, чи без відриву від вагранок та доярок. Знання здадуться тобі для служби вільному українському народові тоді, коли він позбудеться диктатури. А шкаралупа схоластики, якою заковує сов'єтська наука твої знання, розпадеться разом з диктатурою.

13. 9. 1954, ч. 208

В. Діберт

УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ І В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Не так давно в німецьких часописах були подані підсумки цьогорічного врожаю сільськогосподарських культур. Було подано також і пересічний урожай деяких найголовніших культур. Ось цифри.

Жито — 26,3 центнера з гектара, пшениця — 25,9 центнера, ячмінь — 26,1 центнера, овес — 25,5 центнера.

Подані ці цифри десь на третій чи четвертій сторінці газети, в т. зв. господарському відділі, отже не для пропаганди, лише для орієнтації господарських кіл.

І цікаво порівняти цей урожай на бідній, малородючій німецькій землі, у звичайного селянина, з урожаєм цих же культур на нашій багатій чорноземній Україні за умов колгоспної панщини.

Маємо видання Академії Наук Української РСР: Нариси розвитку народного господарства Української РСР, Київ, 1949. На сторінці 423 подані дані про урожайність зернових культур за пляном на 1950 рік. Це такі цифри (теж у центнерах на гектар):

Жито — 13,2 центнери, озима пшениця — 14,1 центнери
ярова пшениця — 8,3 центнери, ячмінь — 12,5 центнери,
овес — 11,7 центнерів.

Це тільки плянові цифри. В цьому році советська влада на Україні жодних точних цифр не подала.

Відомо лише з советської преси, що в цьому році Україна не додала 224,6 мільйона пудів зерна. Отже дійсних даних ми не знаємо. Про що ж говорять ці цифри з 1950 року? Говорять вони про те, що врожайність зернових культур на Україні вдвоє нижча ніж у Західній Німеччині. І це не зважаючи на те, що сільське господарство України вже більше двох десятирок років споряджується передовою технікою, так що 80 відсотків усіх сільськогосподарських робіт переводяться машинотракторними станціями. Отже справа не в техніці. Сама техніка не може піднести врожайності. Справа в тому, що на німецькій землі порядкує господар, власник того клаптика поля. Над ним не стоїть державний доглядач у вигляді різних партійних секретарів. Він знає, що всім урожаєм розпоряджатиметься він, як йому це до вподоби. Він і угноїть землю потрібним добривом, яке він легко може купити в сільськогосподарських кооперативних магазинах, він засіє й збере врожай, не роблячи галасу по газетах, без жодних мобілізаційних кампаній, без штурмовщини й соцзмагання.

На 19 з'їзді партії 1952 року Маленков сказав такі слова: «Таким чином зернова проблема, що вважалася раніше за найгострішу й найповажнішу проблему, вирішена з успіхом остаточно й безповоротно». А вже в лютому-березні 1954 р. пленум ЦК партії ствердив, що зернова проблема для свого вирішення потребує нових героїчних зусиль. Справді така низька врожайність головних зернових культур, не зважаючи на величезні розміри посівної площі Советського Союзу, приводить і до низьких абсолютних цифр зібраного врожаю. І більшовики хочуть вирішити зернову проблему чисто механічним шляхом: збільшення посівної площі за рахунок освоєння цілинних і перелогових земель. Це коштує величезних грошей, бо всю цю передову техніку треба дати новим радгоспам і колгоспам, що постають десь у степах Казахстану коштом сотень тисяч людей, переважно з України, переселених у тяжкі умови, в бараки і палатки, позбавлених найпримітивніших житлових умов. А тим часом тут, на українських землях, на землях старої сільсько-

господарської культури, врожайність з гектара, а тим самим і гуртовий збір, можна піднести принаймні вдвоє. Але цього не може зробити советська влада, бо для цього треба міняти цілу систему сільського господарства і передусім звільнити селянина з колгоспної панщини і від партійних доглядачів і погоничів.

29. 11. 1954, ч. 259

Є. Гловінський

ПЕСТОЩІ ТА ЕШЕЛЬОНИ

І повна щирої любови
Пестить Вкраїну КПСС
І вас, мій Києве, і Львово!
І український нарід весь!

Це так закінчив свої «вірнопідданські» вірші найстаріший львівський поет Петро Карманський на виступі, присвяченому 15-тиріччю приєднання західніх українських земель до української республіки. Радіє Карманський, радіє й народна артистка Кривицька. Радіють і кричать про «радість вільної творчости», що мовляв, «тільки при советській владі вони відчули себе вільними творцями», поетами й артистами. Іх, мовляв, пестить і цінує «рідна советська влада».

Пестять Україну КПСС, Маленков, Хрущов. Пестять її, як говорить той самий Карманський:

«З всього сестринського сузір'я
Із всіх республік СРСР,
Обласкали Україну,
Як милішу із сестер!

Воістину Україну «ласкають», «пестять». Про неї говорять, про неї співають, соборність її земель святкують, утворюють ансамблі Закарпатські, Прикарпатські, Львівські, Перемиські, Буковинські. Творять ансамблі, щоб співали й заглушували стукоти коліс безконечних ешелонів, що в них вивозять українську молодь на Колиму і Воркуту, на Далекий Схід, у степи Казахстану на цілину.

Співають ансамблі, а ешелони повзуть вужами зі Львова й з Дрогобича, з західніх і східніх земель українських. Повзуть ешелони на схід до Казахстану. Плачуть матері. Плаче земля українська, а над усім цим, ніби на глум, безліч ансамблів співає весільні коломийки:

«Ой, зелена Буковино, ой щаслива Україно!»

От чим обдаровує партія возз'єднану Україну, ось як вона її пестить і «ласкає». Але Кривицькі і Карманські цього не бачать. А як і бачать, то про це вони говорити не сміють. Їм наказано радіти, їм наказано танцювати на трупах, їм наказано заглушувати стогін, зойки матерів, крики дітей. За цю роботу їм дають звання «заслужених» і «народних». За це їх пестять партія і уряд.

Ешельони повзуть і повзуть. Україна губить свою субстанцію, Україна обезлюднюється, а артисти кричать про «ласку», поети пишуть подяки. Кому дякуєте ви, поете Карманський? Артистко Кривицька? За ЩО дякуєте? За те, що на кістках ваших братів і сестер виростають у Казахстані сотні колгоспів і радгоспів? Україну «обласкують», як ні жодної іншої республіки. Бож не випадково вивозиться молодь з України. Її треба вивезти і то вивезти якнайскорше. І то насамперед молодь із новоприєднаних областей, як ту, в якій ще дух спротиву не загнаний у підпілля, в якій ще жива згадка і традиція боротьби за волю.

Партія і уряд дуже добре розуміють душу української людини. Україна турбувала своїми неспокоями, своїм спротивом цю ж партію і цей уряд ще довгі роки. Це ж саме повторюється й новоприєднаними українськими землями. Ці землі небезпечна почеревина, болюче на уразу місце. Треба виселити всіх тих, що можуть бути небезпечними, всіх тих, у кого ще живою є згадка про братів, чи батьків, які нещодавно із зброєю в руках провадили боротьбу за свою волю, за державну непідлеглість на два фронти — з німцями і большевиками. Недавно на Західніх землях у такій боротьбі брало участь майже все населення. Жертви, кров близьких — це той вічно непокоючий фермент, що примушує нащадків — провадити далі справу своїх попередників. Цим пояснювався спротив на Україні в 20 роках після закінчення національно-визвольних змагань. Це саме повторюється тепер і на західніх українських землях. І воно триватиме далі і охоплюватиме собою всі українські землі. Ідеї замкнути за ґрати ще нікому ніколи не пощастило. Не пощастить це зробити й советській владі. Ідея свободи — це одна з найдійовіших ідей. Її вбити не можна.

30. 11. 1954, ч. 262

В. Шульга

РОЗГРОМ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Коли Москва судила й карала в особі СВУ старше покоління українських діячів, вона пробувала протиставити їм молодше українське покоління, очолене українськими комуністами. Було створено ілюзію ніби це молодше покоління українців, звільнившись від «петлюрівщини», як називали тоді діячів СВУ і інших послідовників, створить більш свіжу життєрадісну українську культуру. Як за царя Петра Першого, рубаючи в Лебедині голови мазепинцям, царський режим притягав одночасно до співпраці більш податливих українців, так тепер, судячи СВУ, большевики висунули головним прокурором на процесі українського діяча й члена Центральної Ради бувшого боротьбиста — Панаса Любченка.

Але культурний процес кожної нації є продовження, а не заперечення попередніх етапів. Молоде покоління не відкидає надбань старшого покоління, а збагачує їх. Молоді культурні діячі, будуючи нове життя, якщо політично й відштовхуються від старших, то культурно все ж таки вчаться в них і продовжують їхню роботу. Так було всюди, так було і в Росії. Большевики розгромили всі політичні сили, що протистояли їм, але старих носіїв російської культури, якщо вони політично не протистояли советському режимові, не тільки не займали, а й висували на високі пости. Так висунуто було старого царського академіка Грекова, що саме в ті грізні часи — в 30-ті роки — очолив російську науку.

Українські комуністи не збагнули, що їх використовують проти старшого покоління українських діячів не для того, щоб будувати нову українську культуру, а щоб її остаточно розгромити. Так воно й сталося. Розгромивши старше покоління українського культурного процесу, большевики взяли й за молодше, очолене українськими комуністами.

Вже на початку 1933 року, під час страшного голоду, спеціально організованого в Україні, було усунуто від керівництва освітою в Україні Миколу Скрипника. В травні застрілювався зацькований за «буржуазний націоналізм» Хвильовий. В липні застрілювався через те саме Скрипник. Почалися масові арешти української інтелігенції, тепер уже й молодій, комуністичній, але яка обстоювала ще рівноправність українського культурного розвитку.

Але ось 1-го грудня 1934 року роздається в Ленінграді постріл. Ніколаєв убив Сталінового наступника — Кірова. У

відповідь — по цілому ССРСР пронеслась хвиля одвертого большевицького терору, хоч є багато підстав припускати, що убивство Кірова було організовано самим Сталіном і використане для посилення терору проти опозиційних елементів. 15 грудня було оголошено в пресі про розстріл органами ГПУ — 28 українських діячів, як відповідь на вбивство в Ленінграді росіянина Кірова росіянином і комуністом Ніколаєвим.

Розстріляним українським діячам було виставлене безглузде обвинувачення, нібито вони зі зброєю в руках перейшли кордони ССРСР з метою терору проти видатних советських діячів. Між тим відомі багатьом українцям розстріляні 28 діячів за кордоном не були і ще пару місяців перед розстрілом мирно собі працювали в советських установах. Тільки три особи — відомий український письменник з Галичини, Антін Крушельницький з двома синами, прибув до ССРСР за кордону кілька років перед тим.

Після цього починається, і в роки «єжовщини» завершується, розгром усіх українських культурних кадрів — старих і молодих. Не можна перелічити всіх тих втрат, які поніс цей час український народ. Перелічимо тільки деякі з них.

Знищено незалежність і навіть свободу Всеукраїнської Академії Наук і перетворено її на філіял Всесоюзної Академії.

Ліквідовано основоположника і творця новітньої української історичної школи, академіка Грушевського, всіх його учнів і всі наукові заклади, де вони працювали.

Знищено історичну школу молодого академіка Михайла Яворського разом з усіма його учнями, і заснований ним інститут історії.

Знищено філософську школу академіка Володимира Юринця, всіх його учнів, а також інститут філософії.

Знищено науково-дослідний інститут ім. академіка Дмитра Багалія з усіма його співробітниками. Знищено директора Сергія Пилипенка та більшість співробітників розстріляно або заслано. Знищено робітників розстріляно або заслано.

Відкинено й заборонено затверджений всеукраїнською науковою конференцією 1927 року український правопис і замінено його наближенням до російської мови правописом.

Ліквідовано Всеукраїнську сільськогосподарську академію, Український науково-дослідчий інститут сходознавства, інститут радянського будівництва і права. Розгромлено всі літературно-мистецькі об'єднання та організації і заарештовано при тому за неповними даними 97 письменників та мистців. Знищено театр «Березіль» а його керівника, Леся Курбаса, та ряд визначних акторів ув'язнено. Розгромлено видавництво й редакцію «Української Радянської Енциклопедії», при чому до цього часу 45 мільйоновому українському народові не дозволяється видати свою власну енциклопедію.

Замордовано дуже надійних письменників, що вже тоді чималою мірою спричинилися до збагачення української літератури, а серед них — Григорія Косинку, Йосипа Буревія, Олексу Влизька і Дмитра Фальківського. І так далі, і так далі.

Але український народ живе і бореться!

15. 12. 1954, ч. 308

О. Петренко

«ВИЗВОЛЕНІ» ЗЕМЛІ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ ПІСЛЯ 15-ТИ РОКІВ...

Скрізь, куди тільки приходять большевики із своїм горезвісним «визволенням», встановлюється одна понура картина — терор, страх і непевність, приниження людської гідності, ламання освячених традицією й історією моральних і етичних устроїв, розгнущана брехня і неодмінні злидні. За часів т. зв. «визволення» західньо-українських земель советська пропаганда, надриваючись, кричала про те, що в панській Польщі наші брати не мали найпростіших речей: сірників, гасу, солі, не говорячи вже про коштовніші товари широкого вжитку. Для пропагандивного задурювання громадян нових областей туди було кинено масу цих товарів першої потреби. Тим часом із західніх областей партійне і советське начальство везло додому повні валізки всяких коштовностей. Але медові місяці з достатком сірників, солі і гасу минули відразу ж після того, як повісили на кордоні міцний сталінсько-енкаведівський «замок».

Минуло вже повних 15 років. В усіх відношеннях західні землі стали зрівняні зі східними. Зрівняно їх і в советських злиднях. Прислів'я наших західніх братів про те, що комунисти «звільнили їх від хліба і сала», стало тепер невід-

кличною долею широких мас населення. Ось що пише про це учитель Макух зі Зборівського району, Тернопільської області в «Радянській Україні» від 21 листопада ц. р.:

«Дуже погано працює торговельна сітка Зборівського району. В магазинах районного центру і села Озеряни немає найпростіших і в той час дуже необхідних речей. Взяти, наприклад, звичайну лампу і шкло до неї. Цих речей у нас не можна купити, бо їх немає в магазинах. Правда, до недавнього часу були лампи число вісім, але до них не було шкла. Є шкло до лампи число одинадцять, але немає самих ламп такого розміру. А коли комусь і пощастить десь купити комплектну лампу — не дістанеш гасу. Чомусь не буває в наших магазинах примусів, керогазів. Навіть віконної замазки не знайдеш. А спробуйте купити шафу для одягу! Я вже півроку не можу придбати цю річ. Кілька разів їздив у Зборів, у Тернопіль і все марно...»

Так пише вчитель. Не рядовий колгоспник і робітник. Можна собі уявити в якому стані ці «володарі» своєї робітничо-селянської держави. Замість заможности люди дістали «щастя» купити раз на рік якусь річ. А замість достатку товарів розпачливе шукання звичайних «дрібниць», як їх називає учитель Макух. Червоною ниткою в його дописі проходять слова: «немає», «не було», «не дістанеш», «не буває», «не знайдеш», «не можу придбати», «все марно» і т. д. Це звичні слова з лексику советських людей і всіх тих, яких оцасливають комуністи своїм «визволенням».

Але справжнє визволення від комуністичних злиднів і від їхнього жебрацького лексику прийде. Неодмінно прийде.

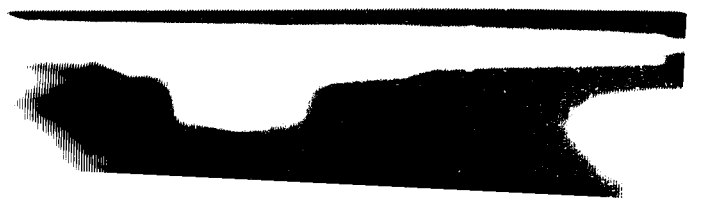
28. 12. 1954, ч. 345

М. Степаненко

ДОРОГІ БРАТИ І СЕСТРИ!

Через великі простори й кордони лине до вас голос пастиря Церкви Христової, священника Української Автокефальної Православної Церкви, тієї Церкви, що на Батьківщині нашій заборонена і переслідувана

Влада тьми, царство зла і насильства панує на наших рідних землях. Сили зла намагаються заступити людині Світло, що йде від Христа, намагаються окутати темрявою

розум людський, затьмарити його матеріялістичними теоріями. Чим більшу темряву ця влада зла хотіла б мати на нашій батьківщині, тим більший обов'язок нас, пастирів Церкви Христової, кликати до Зас: зберігайте вашу віру в Христа, бо Христос сказав: «Я, Світло, на світ прийшов, щоб кожний, хто вірує в Мене, у темряві не зостався».

Царству темряви протистоїть Царство Світла, Царство Боже. Царство темряви, як земне царство, має свої границі в просторі і часі, воно має своїх володарів, що початок їхнього панування і кінець точно окреслені, вони тримаються фізичною силою, силою примусу, вони тримаються на війську, на т. зв. органах безпеки. Ознака цього царства темряви — в'язниці й концтабори. І хоч, здавалося б, яке воно сильне, прийде і йому, як усьому земному, кінець.

Та є ще інше у світі Царство, Царство Боже. Воно не має границь на землі, необмежене воно часом існування. Володарем Його є Сам Господь Бог. Воно відкрите для всіх людей, всіх народів і всіх рас. Для нього нема кордонів, ані залізних заслон. Не страшні для нього сили темряви, бо чим більша темрява, тим яскравіше світить Світло Христове, тим приємніша теплота його для віруючої людини.

Де ж це Царство Боже? Відповідь на це питання дає нам свята Євангелія. Не можна сказати, тут чи там є Царство Боже, говориться в Євангелії, бо «Царство Боже всередині нас». Воно в душах людських. Місце панування Бога, виявлення Царства Божого — душі людей, які вірують в Бога, люблять Його й виконують Його заповіді.

Усім відкриті двері до Царства Божого, та не всі можуть увійти до нього. «Царство Боже силою береться» — говорить Господь. Лише той, кого не огорнула темрява, хто зберігає образ Божий у своєму серці, хто не піддався спокусам диявола, хто зберіг силу внутрішнього опору йому, той є учасником Царства Божого.

Воно — це Царство Боже є скрізь на землі. Воно є і серед вас, дорогі брати і сестри. Воно з'єднує вас з нами в одну Христову родину, хоч живемо ми в зовсім відмінних обставинах.

З Царством Божим на нашій Батьківщині, Україні, царство зла веде шалену боротьбу. Пропагандою, диявольськими хитрощами, матеріяльною силою ведеться боротьба за опанування людської душі. Сили зла і темряви намагаються загасити в ній вогонь віри, вигнати з душ віруючих людей

Царство Боже. Та дарма! Царство Боже знищити не можна. Воно не матеріальне, а духове. Воно вічне, як вічний Бог. Чим більші переслідування, тим більше стає воно дорогим для віруючої людини. Чим більші утиски, тим глибше воно входить в душу людини, де не може досягнути його жодна ворожа сила й не може покрити жодна темрява.

Учасники Царства Божого надію свою покладають на Бога й завжди сповнені радості у Христі. Радість у Христі — це спеціальна радість, не земна, а небесна. Цієї радості у Христі ніхто у справді віруючого християнина не може забрати.

Віра в Бога й надія на Нього дає силу людині перетривати найтяжчі переслідування, перенести найбільше горе, перебути найбільше лихоліття.

До вас, що живете в царстві зла і темряви, кличемо: не згащуйте віри, зміцнюйте надію. Нехай Царство Боже панує в душах ваших. Нехай світить в серцях ваших Світло Христове і відганяє всяку темряву, що наступає на вас. Амінь.

25. 12. 1954, ч. 336

Д. Святогірський

РІЗДВЯНІ СПОГАДИ

В дні великого свята Різдва Христового, ми, українські жінки на чужині, шлемо вам, наші рідні жінки України, свій далекий і щирий привіт.

Я ще не в тому віці, щоб мати якісь спогади з минулих царських часів. Але у мене була бабуня, що оповідала мені, як святкували це велике свято ще перед тим, як з'явилася большевицька влада.

В моїй пам'яті яскраво зафіксувалися два Свят-Вечори під большевиками. Про них я і хотіла б пригадати тепер, перебуваючи у вільному світі.

Чотирнадцять років тому, ще за сталінського режиму ми не мали змоги відзначати це свято. Ми крилися, робили це так, щоб не дай Боже, хтось із сусідів не побачив, що ми святкуємо Різдво. Ялинку дозволено було ставити тільки на Новий рік. На Різдво вона все ж лишалася стояти, а більш відважні запалювали свічки, завішуючи вікна, щоб хтось не побачив з вулиці. А якщо хотілося почути щось через радіо, то з голосника лунало «Москва моя, страна моя,

ты самая любимая», замість різдвяних колядок чи побожних пісень.

Сьогодні пригадується мені 1931 рік. Я тоді працювала в театрі в Сумах. Нас «прикріпили» до якогось там жилкоопу, де ми діставали двічі на день по дві тарілки густого пшоняного крупнику та по два шматки хліба. Як тоді це смакувало. Але ось надійшло Різдво. Мені та моїй приятельці вдалося виміняти на базарі трохи пшениці, маку та меляси. Отже, хоч і не мали змоги зробити Свят-Вечір, як годилося, але все ж вирішили, хочби кутю зварити. Цілий горщик тієї пшениці наварили, заправили маком та мелясою. На стінку повісили галузку ялинки, що прикрасили театральним намистом, перстеньками та сережками. Навітьдесь роздобули три свічки та запалили. А під галузкою стояли портрети наших близьких. І хоч яким нужденним було те святкування — ми тішилися і почували в душі своїй Велике Свято Різдва Христового.

А то ще одна згадка. Коли під час голоду 1933 року нас, акторську бригаду, було надіслано до заводів та колгоспів, щоб ми під час Різдвяних Свят розважали зголоднілих селян, довелося нам грати по церквах на вівтарях. Здавалося, що ноги й руки віднімуться. Молила Бога, щоб не покарав. Адже ми були підневільні. Нас, акторів, більш-менш можливо годували, тобто головного — хліба та молока ми мали. Адже на те був наказ з центру — годувати акторів. І от, якраз перед одною виставою, коли ми сиділи і грілися в селянській школі та підготовувалися хлібом і молоком, побачили крізь шибки вікон, як до шкла притиснулися бліді зголоднілі обличчя. Селянські діти стояли під вікнами і дивилися, як ми їли хліб. Хтось з акторів не витримавши відчинив двері, і до школи посунулися мовчки діти. Вони йшли тихо, поволі, а личка світилися наче воскові. Вони не просили, тільки жадібно дивилися їхні оченята, і вони, як налякані тваринки, тулилися одне до одного. Ми запропонували їм хліба, дали молока. Одна дівчинка років дев'ятох простягаючи руку за хлібом і жадібно дивлячись на нього, сказала:

— Тьотю, я візьму хліб із собою. Я тут їсти не буду. У мене вдома хворий братик.

І це було на Різдво!!

Не те, що пісного борщу з грибами і «вущок» чи пиріжків, чи навіть риби, — а звичайного хліба не мали нещасні

діти, так само, як не мали змоги їсти хліб і ті нещасні селяни, що працювали тяжко на советську владу.

Все це відійшло в минуле. Страшним сном здається нам те, що ми тоді пережили.

Сьогодні Свят-Вечір. Ми сидимо за столом біля ялинки і багатой вечері. На кутю запрошено ще двох гостей — одинаків, що не мають змоги з'їсти кутю у власній родині. Ти-хо потріскуючи свічки. Чути голоси колядників — українських школярів.

Цього вечора, думками ми переносимося до вас, до тих, що не мають змоги щиро відсвяткувати Різдво. Ми знаємо, що наш нарід побожний, тож будемо молитися Спасителеві, щоб прийшла воля та, щоб наші люди змогли вільно, у власній хаті, святкувати це велике Свято.

З Різдвом Христовим!

6. 1. 1955, ч. 368

О. Зелена

СЛАВА ВО ВИШНІХ БОГУ, І НА ЗЕМЛІ МИР ЛЮДЯМ ДОБРОЇ ВОЛІ!

Одним хлібом щоденним людина ситою не буде. Потрібна духовна пожива. Її приніс людям майже дві тисячі років тому Ісус Христос. Відтоді в кожному християнинові живе й не вмирає туга за **духовним, за вірою в непроминальне, за життям вічним**. Скасувавши релігію, як «опіум для народу», большевики обіцяли трудящим рай на землі. Але й вони вроджену тугу людини за прекрасним, за духовним, за вічним — не могли убити, — вони тільки загнали її в катакомби гвалтованої універсальним терором душі.

Бога нема! Душі — також! Усе — матерія. Так навчають нас войовничі атеїсти. Є матерія мертва й одухотворена. Одначе, кінець-кінцем, усе зводиться до матерії мертвої. Раз так, нема й не може бути піетету до недоторканости, священности людського життя, в якому закладена іскра Божя. «Если враг не сдается, его уничтожают», вигукував Горький. Так ті, що обіцяли трудящим рай на землі, перетворили її в пекло. На вівтар ідеї «боротьби кляс» принесено гекатомби невинних жертв.

Марксистський матеріалізм-комунізм, ленінсько-сталінський большевизм, зоологічний націонал-соціалізм та фа-

шизм Гітлера й Муссоліні — хвороби людства. Від одних воно вже раз назавжди вилікувалося. Від інших ще вичужує. Марксистська релігія речей («виробничих сил»), у якій нема місця для живої людини, відмирає перед нашими очима, проіснувавши лише одне сторіччя. Християнство ж завершує друге тисячоліття свого існування.

Світової слави письменник і мислитель Ромен Роллан, десятиріччя смерті якого тиждень тому відзначила і советська преса, якось сказав: герой в історії — в моральному, найширшому сенсі слова не той, хто здивував сучасників силою думки, пізнання чи бойовим подвигом. Герой той, хто вивищив, підняв людство силою свого серця. Ось як глухий Бетговен. . .

Навіть індиферентні в питаннях релігії, але об'єктивні люди не можуть заперечити, що Ісус Христос був **найбільшим сином людства, найпершою людиною великого серця**. Він не написав гори книг, не зробив епохальних відкриттів у науках, не побивав ворогів своїх караючим мечем Божим на полі суєтної слави. Він учив любови до свого ближнього в суспільстві, в якому панувала груба сила, кривава сваволя, «влада імущих» безправність і фізичне винищення рабів; учив милосерддю, лагідності. Богочоловік **реально жив, реально страждав, реально прийняв на Голготі муки за своє людство**.

Український народ розвивався й оформлявся в європейську націю під благодатними подувами християнства. В огні й бурі революції 1917—20 років, відновивши свою державність у формі Української Народної Республіки, він згадав традиції княжої України-Руси, коли наша батьківщина була носієм християнізму, культурним вогнищем на всьому Сході Європи.

1921 року відновлено Українську Автокефальну (незалежну) Православну Церкву — УАПЦ. Під керівництвом великомученика митрополита Липківського та його подвижників вона роками несла в народ світло правди в умовах большевицького панування.

Та ось український культурний ренесанс розгромлено Церкви позакривано. Пастирів постріляно, повисилано чи разом з вірними, загнано в підпілля. Почався довгий період наруги войовничих безвірників над релігійними почуттями народу.

Війна! В розпуці Сталін був змушений піти на поступки могутньому релігійному тискові і патріотичному почуванню народу. Україна опиняється під німецькою окупацією. Мов гриби після дощу, виростають з під землі церковні громади, сестрицтва і братства. Єпископ Ніканор, теперішній митрополит УАПЦ і наш найвищий Богомолець на еміграції, восени 1942 року міг радісно похвалитися, що в його Київській єпархії за три місяці засновано 518 громад; висвячено нових священиків, вийшли з підпілля вцілілі старі. Поруч УАПЦ діяла й інша православна церква. Незабаром кількість священиків і церковних громад на Київщині досягла двох третин передреволюційного стану. Втративши владу над Україною, Сталін побачив, яка велика сила релігійного почуття підсоветського населення.

Війна закінчена. Тепер можна вчинити над українською Автокефальною Православною Церквою та іншими церквами криваву розправу. Знов мордування верховних ієрархів. Знов депортації й переслідування вірних. Смерть диктатора вносить короткочасні полегші. Хрущовським декретом з листопада минулого року відверте переслідування релігійних почуттів та інші репресії нібито послаблюються.

Але наша УАПЦ — духовна мати народу — залишається й надалі в катакомбах. Сьогодні, в день Різдва Христового, ми звертаємося до її пастирів: гідно нести до кінця через большевицьку Голготу хрест свого подвижництва. Для вас бо немає більшої радості, як здійснення заповіді Богопомазаного: «Немає більшої любови понад ту, як віддати життя своє за друзів своїх».

Возвеличмо ж, браття в Христі і нації, традиційною колядкою день, що благовістить прихід Сина Господнього:

«Ой, радуйся, земле, Син Божий народився...»

7.1.1955, ч. 369

А. Ромашко

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

Христос раждається!

Дорогі в Христі браття й сестри українці греко-католики, на рідних землях, на засланнях у глухій півночі, на переселенні далеко від рідних стріх та в розсіянні суцї. Вітаємо вас з радісним святом Різдва Христового цим старим прегарним християнським привітом. Напевно, куди наше

слово різдвяного привіту дійде, там спалахне радощами серце. Сам празник Різдва Христового приносить з собою радість. Хоч би як наша душа була сповнена смутком і горем, то в день приходу Спасителя на світ промінь радості й надії осяє її і огріє небесною теплотою.

Наш різдвяний привіт із вільного світу! Він лине від щирого серця. Немає в ньому облуди, ні насильства. Він не тільки від нашого Владики — Високопреосвященного Архієпископа Кир Івана, що постійно молить Бога за вас, а особливо в ці святі дні празника Різдва Христового, він загальний. Вас вітають нині: все українське греко-католицьке духовенство, що опікується українськими скитальниками в Європі, всі наші вірні, що перебувають тут у вільному світі. Вітають вас усі наші рідні, що болять над тією розлукою, що не дозволить їм разом з вами засісти до Свят-Вечірнього столу.

Ми пам'ятаємо про вас особливо в ці урочисті дні Різдва Христового. Скільки сліз любови покотиться із очей наших вірних на згадку про вас, що залишилися в рідному краю й по-геройськи зносите це важке ярмо советського панування. Напевне й серед вас не один батько і-мати, брат і сестра згадають тихою сльозою тих, яких вони недавно втратили або які далеко від них і не засядуть разом з ними до спільної свят-вечері. Та, всупереч усьому горю, небесна радість Різдва Христового поєднає нас і вас у ці дні в одну велику радіючу Христову сім'ю.

Сам Бог прийшов до нас на світ в убогій віфлеємській стайні, щоб принести нам слова правди і потіхи. Він упокорився, щоб показати нам, що все наше горе, всі наші нещастя маємо зносити в покорі, бо вони проминаючі. Перед нами, християнами, завжди сиятиме надія, що всі вони щезнуть і правда Христова переможе. Празник Різдва Христового — для нас цілюче джерело, з якого черпаємо радість і надію. Навіть ті, які забули за Христа в своєму щоденному нужденному житті, напевно в дні Різдва Христового радітимуть із нами, бо проміння ласки новородженого Спасителя дійде до глибин їхніх сердець. З цією небесною радістю вступимо всі разом на шлях нового року!

В ці радісні дні складаємо вам також наші найщиріші побажання, щоб Господь зглянувся над вами усіма і всім українським народом та дозволив вам дожити днів радості в нашій батьківщині. Молитимемо Його постійно за вас, щоб

ви витривали, — держалися Його заповітів і святої Церкви. Бо не страшно для нас, християн, перенести муки й смерть, а страшно, коли б ми затратили нашу душу, яка має безмежну вартість і якої ніхто не може нам вирвати чи вбити проти нашої волі.

Наш Високопреосвященніший Владика Кир Іван закликав нас усіх в Європі, щоб з новим роком ми щоденно увечорі підносили молитви за наших ув'язнених Владик, священників, вірних і вас усіх. Щодня увечорі 1955 року полинуть за вас молитви до Пречистої Діви, Божої Матері. Бо всі наші надії на милосердя Боже, всі вони складені нині біля стіп цієї маленької Божої Дитини. Всі ми глибоко віримо, що «з нами Бог» та що ніякі диявольські затії не переможуть правди. Будьте певні, що в цьому новому році не буде дня, щоб за вас усіх не згадали ми в наших молитвах до Пречистої Діви й Її Дитятка.

Стільки наших побажань привіту і допомоги для вас. Та пам'ятайте, що молитва має безмежну силу. Вона й гори переносить, вона з дна моря вириває. Долучіть до цього всі ваші молитви й страждання і складіть їх у покорі біля стіп Дитяти Ісуса і Його Матері, а це буде для нас усіх найкращою запорукою, що сповняться всі наші справедливі заміри й надії. Амінь.

8. 1. 1955, ч. 371

о. І. Леськович

МАРКС ПЕРЕД ПАРТІЙНОЮ ЧИСТКОЮ

Розкажемо вам одну анекдоту:

Відколи на цьому світі, а саме в Советському Союзі постав для всіх громадян рай, змінилася й організація неба на тому світі.

В небі вирішили створити для советських громадян окремих відділ. Бо якжеж можна було б померлого громадянина Советського Союзу впускати до звичайного собі неба, призначеного для підданих капіталістичного світу, коли советські громадяни живуть вже тут на землі, як у раю.

Довідався про це один померлий, що перебував уже в тому загальному небесному відділі від 14-го вересня 1883-го року і зараз же вніс прохання перенести його в советський квартал.

А ось протокол його розмови з воротарем неба:

— Хто був твій батько? — запитують його.

— Високий державний урядовець, — звучить маловпевнена відповідь.

— Ова-ова, то не дуже добре, — каже воротар, ми маємо тут суворі приписи. А як ви ходили вбрані на землі?

— Так собі звичайнісінько, як усі люди, тільки що монокль носив на лівому оці.

— Це дуже погана була ваша буржуазна звичка, — відповідає йому воротар, — але, як добряга, хоче його рятувати і ставить йому ось ще таке додаткове питання:

— Холостяком ви були?

— Ні, одружений.

— А хто була ваша жінка?

— Одна баронеса...

— Геть мені з очей! Вертайтеся на загальний відділ, а то ще за ваше нахабство до пекла вас скину — закричав воротар.

— Бійтесь Бога та не робіть мені кривди, — ридас прохач, — та ж я називався на землі Карл Маркс.

Більш-менш подібної пригоди, як у цій анекдоті зазнав Маркс і в большевицькому раю на землі.

Цими днями в Москві ЦК комуністичної партії Советського Союзу на своєму засіданні під проводом Нікити Хрущова ствердив, що в советське видання творів Маркса з 1924 року вкралися великі помилки і недогляди. Є там перекручення текстів, кепські переклади та джерельні неточності. Інститут Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна перевидасть і поправить тексти.

Обскубують Маркса, як ту курочку на неділю, що їдять пролетарі буржуазного світу.

Які тексти викинуть із творів Маркса — покищо невідомо. Чи може цієї долі зазнають всі його фальшиві соціальні і господарські передбачування розвитку світу? Від таких помилкових тверджень аж кишить у творах Маркса. Як знаємо, не витримала наукової критики і дійсності його теорія додаткової вартости. Саму працю, як одинокую субстанцію ціни, заперечують нині всі.

Впала його теорія про те, що заробітна платня може забезпечити робітникові тільки мінімум його існування. Робимо поправку: такий життєвий мінімум не забезпечений для

міського і сільського працівника тільки в одному Советському Союзі.

Провалилася його теза про концентрацію капіталів, що в процесі господарського визиску опиняться в руках кількох багатіїв. Така конценнтрація капіталів в руках малої кліки здійснилася тільки в Советському Союзі, де комуністична верхівка насильно ограбувала 200 мільйонів людей, касуючи все приватне майно працюючого люду.

Не сповнилися й інші доктрини Маркса, а головню те, що комуністичний режим послабить, ба навіть зробить непотрібною державу. Навпаки, — абсолютна і повна всемогутність держави існує тільки в Советському Союзі. Цю марксіівську тезу радимо Інститутіві Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна теж викинути з творів Маркса, бо вона дуже невідгідна для кліки володарів Советського Союзу. Сьогодні вони бояться навіть тіні Маркса, а його твори передають партійній чистці.

Дорогі слухачі, радимо вам — збережіть, хто ще має, старі советські видання Карла Маркса. Коли незабаром появиться в Советському Союзі новий — підстрижений і прочищений Карл Маркс, ви матимете блискучий документ про те, як бреше колективне керівництво.

27. 1. 1955, ч. 426

Д-р. Ю. Студинський

ПОГОДІН «РОБИТЬ ПОГОДУ» або ПРОЩАННЯ з «ВІДЛИГОЮ»

22. січня в Московському театрі сатири відбулася прем'єра нової п'єси Погодіна — «Лицарі мильних бульбашок». Автор назвав її гротесковою комедією; п'єса висміває святенників, наклепників, що намагаються очорнити чесних советських людей.

Архитвору Погодіна ми ще не читали. Приймемо на віру слова московського радіо. Ніколая Погодіна знаємо як драматурга середньої руки, зате, ох, і якого ж ортодоксального партійця від літератури! — Його «Человек с ружьем» започаткував серед різнонаціональних Корнійчуків цілу моду безцеремонного, безкарного витягання за волосся на сцену святая-святых, образу Леніна і соратників. Погодін, можна сказати, зробив свого часу погоду в царині іконографії вож-

дів. Маючи маленький хист, він вибився на чільне місце завдяки дешевому трюкові безталанних: там, де безкрилому побутописцеві бракує слів, бракує мистецькості, творчого злету, пуанти, — спекулянт випускає на сцену недо-рікувату подобу Леніна. І п'єса врятована. Казенний критик у захопленні. Глядачеві замкнено уста. Адже хто схо-че накладати на себе підозру невдоволенням з образу «великої людини»! Так і рештки мистецтва, що ще животіли в драматургії, поступово витиснули мертві геральдичні стилізації Леніна, Сталіна, а подекуди й третьюрядних партійних світил.

Побоюємося, що й нова п'єса Погодіна побудована за старими, «випробуваними» рецептами. Драматург, як видно, поставив перед собою завдання, що перевищує його скромні спроможності: «за одним махом — сімох побивахом». Точніше кажучи, вирішив дати бій авторам підданих анатемі «Гостей», «Насліднього принца», «Діяча», «Загибелі Помпева» й іншим. Загально відомо, що обвинувачення в «очорнюванні» чесних советських людей» було скероване влітку минулого року насамперед на адресу Зоріна. Колегія міністерства культури Советського Союзу опублікувала з приводу його п'єси «Гості» спеціальну постанову: «Правда», «Ізвестія», «Комсомольская правда» «Літературная газета» і «Советская культура» помістили низку погромницьких статтів, скваліфікувавши твір Зоріна як суцільний «наклеп на советську дійсність». Чому?

Бо, скориставшись з послаблення терору після смерті Сталіна, Зорін написав правдивий твір про зіпсованість верхнього керівного прошарку, що народився в умовах вже советського суспільства. А правда очі коле. Вперше в советській літературі в «Гостях» без прикрас, без лякування змальовано цей «висший свет» як чужу народові клясу бонз і кар'єристів. Старому революціонерові, сподвижникові Леніна, Кірпичову судилися лише важка праця, злидні, бурі і грози. Його ж дегенерованому синові-бюрократові Петру, родину якого рідна сестра Варвара називає «буржуями», — дісталися в спадщину соняшне світло і троянди, влада, слава і почесні. Та це ж вилитий портрет молодшого покоління, основного ядра теперішньої панівної верхівки ССРСР! Верхівка побачила себе мов у дзеркалі.

За вказівкою згори, минулий письменницький з'їзд осудив злополучні твори, а серед них і еретичні місця «Відли-

ги» Еренбурга. Одначе вождеславна макулятура, крім горезвісної «генеральної лінії», немає чого протиставити розкритикованим. Ото ж на з'їзді Погодінові перепало від Корнійчука: він, мовляв, пише багато та все незударно. Звичайно, Корнійчук висловився про свого колегу й метра трохи лагідніше. Тому вдячний Погодін, як видно сповнився марнославною ідеєю вибілити переродженців, сталінських термідоріянців, представників «высшего света», репрезентантів чужої народів кляси партійних бонз, вислужників, кар'єристів, бюрократів, а чесних людей зробити «наклепниками», «очорнювачами».

Після короткочасної «відлиги», лібералізації, — лінія партійної диктатури знов бере гору над мистецтвом; мистецтву знев накинено намордника. Погодін хоче робити погоду. Але даремно. Літературу, мистецтво можна приборкати. Упокорити їх надовго — важко.

19. 2. 1955, ч. 490

А. Ромашко

СОВЕТСЬКА ЛЮДИНА — ЗАБУТА ЛЮДИНА

Наш народ ще один раз був поставлений перед доконалим фактом дворцевого перевороту в Кремлі. Як свідчать іноземні кореспонденти, маріонеткові делегати Верховного совету так зненацька були заскочені пропозицією про димісію Маленкова, що відрухово піднесли руки за прийняття димісії, боячись не відстати і тим не прозрадити свого здивування чи сумніву. Не тільки рядові колгоспники і робітники, з ласки партії іменовані депутатами, а навіть представники советського наукового й культурного світу, заслужені діячі і здатні до усвідомлення всіх життєвих процесів інтелекту, були поставлені в принизливе становище манекенів.

До останньої секунди падіння Маленкова і виріст нових диктаторів було для цих державних мужів потаємною тайною. Десять якісь старійшини, якась мафія поза їх спинами пересувала на шахівниці фігури диктаторів, не питаючи, навіть про людське око, думки членів парламенту, а не то що думки звичайної сірої людини. Це лише останній і найпромовистіший приклад того, що олігархічна кліка в Кремлі — це узурпатори народної влади, це протинародна змова,

це ватага фанатиків влади й сили, для якої людина є лише двонога тварина. Кожен з цієї кліки мігби взяти за мотго для своєї діяльності влучні слова російського поета Пушкіна: «Мы все глядим в Наполеоны, двуногих тварей миллионы для нас орудие одно!»

Ціла історія большевицької диктатури до крайніх меж пересичена подібними фактами. Не випадково один з найдібніших журналістів «Радянської України» Олександр Михалевич в новорічному числі цієї газети надрукував свою сповідь, де між іншим, знаходимо й такі цікаві, але спритно замасковані офіційною термінологією, признання: «Так сказати і так зробити, чесно признавшись собі, що багато чого нам досі не вдавалось через те, що ми не до всіх Тарасів і Гнатів доходимо, часом забуваємо людину, готові шукати резервів і в тому і в іншому, а не в чудовій здатності людей виростати в змаганні, повсякденною творчістю небачено множити і свою силу і плоди загального руху вперед».

Це признання прозвучало неначе крик розпуки. «Збуваємо людину», «шукаємо резервів... не в чудовій здатності людей виростати». Чи люднева сесія і доконаний там переворот не є освідченням отого розпачливого «збуваємо людину»? Чи шукання резервів для достатку харчів і товарів першої потреби... в розвитку тяжкої промисловости, в освоєнні пустель Казахстану, в занедбуванні давніх зернових районів і пересаджені на їх поля нових і невластивих культур не є отією людоненависницькою змовою?

Олександр Михалевич в цитованій уже сповіді звертається до образів минулого з книги Фьодора Гладкова «Вольниця». В них він знаходить велике творче горіння, здатність виростати в змаганні, бажання повсякденною творчістю не бачено множити й свою силу і плоди загального руху вперед. Це звернення до образів минулого не випадкове. Михалевич не бачить цього в советському житті. Замість цього він бачить забуту людину, мерзоту життя, горе непрохідне, погноблення ініціативи і каторжну працю, про які він безпосередньо не згадує, але які самі собою напрошуються з цього протиставлення.

«Пам'ятайте, — пише Михалевич, — у другій книзі, у «Вольниці» ті сторінки, де розповідається про двох ковалів, що працюють на різних промислах, — Гната і Тараса... Навкруги мерзота життя, горе непрохідне, здається, розчав-

лені безпросвітними злиднями ці люди, але живуть у них «майстри несповідими» — примудрюються ковалі викраяти час, щоб непомітно для людей позмагатися в майстерності. хоч і дружать вони, а весь час між ними точиться творча бійка, вони обмінюються уїдливими записочками і завжди несподівано вражають один одного чудесами найтоншої роботи: ось один зробив якийсь незвичайний терпуг з найдрібнішими насічками, а другий, розпалившись, обіцяє: годинник можу викувати на ковадлі... один одного «верблюдом», «горбатим чортом» величають, а в душі милуються один одним, обидва тонкість, візерунок люблять, і поки не розтопче їх життя, обидва переконані: «людина живим м'ясом народжується, а виробляється працею».

Подавши цей блискучий приклад того, що робить нескута приватна ініціатива, вільне змагання творчих особистостей, Михалевич запитує: «Якщо Гнат і Тарас, якщо затурканий хлопчик Федюша... так тяглись до творчості, так прагнули зробити хоч якусь частку своєї праці одухотвореною, гарною, майстерно з'єднати свої руки з кмітливістю, то який же вогонь творчості ми можемо... запалити... в колгоспників?»

Справді: який вогонь творчості можна запалити в колгоспників? В колгоспників, якого навіки прикріплено до державної землі, до державної худоби, до модерного кувадла, до державного розписаного ентузіязму і соціалістичного змагання; в колгоспників що є тільки й сам «двоноюю твариною» для новітніх кандидатів у Наполеони?

Герої Гладкова, образи минулого, росли, вступаючи в боротьбу з обставинами, росли вільно і широко розпрямлюючи свої душі, росли в творчому змаганні, виявляючи приватну ініціативу.

Сучасна забута і заблукана в хащах мерзоти життя советська людина приречена животіти в умовах доконаних фактів, в умовах повного «благоденствія», де за Шевченковим висловом «На всіх язиках все мовчить».

Не виявиться творча душа нашого народу до того часу, доки не випростається вона з кайданів неволі, доки не вступає у боротьбу з нинішніми обставинами, доки не переможе в цій боротьбі ватагу людоненависників.

КАНДИДАТ У ДЕПУТАТИ

В колгоспі «Наша перемога», Київської області, Бородянського району на майдані біля церкви революція іде... Привезли відкільсясь на показ кандидата в депутати, — ну й, пішло «балотування». Чи кандидат знайомився з своїми виборцями, чи виборці з кандидатом — дідько його розбере! А колгоспники знаєте які?..

Перший узяв собі слово уповноважений райпаркома: — Товариші! — звернувся він до колгоспників, 27-го лютого ви врочисто віддасте свої голоси за балотуючого кандидата в депутати Верховного Совета тов. Брикова. А тому я вношу пропозицію не допитуватись і не зупинятися на біографії кандидата, а краще візьмемо на себе нові трудові зобов'язання і винесемо кандидатові свої побажання.

— То почнемо спочатку з побажання! — запропонував дід Карась, і не питаючись почав пробиратися на ганок сільради. — Шановна громадо! — почав він. Я вношу нашому депутатові таке побажання. кх!! кх!! — щоб він звернув увагу на західню зону моїх пролетарських штанів... кх... кх... Бачите, скільки латок?... кх... кх... А тому перекажіть нашому новому урядові, щоб він.. кх... кх... кх... завіз до нашої кооперації побільше штанів, або матерії.. Кх... —

— Ей, товаришу, це питання не по существу! — зауважив уповноважений райпаркома. —

— Як так, не по существу?! — обурився дід Карась. А без штанів бути — по существу?! То це у вас.. по существу?!

Із натовпу враз хтось голосно підхопив:

— Нічого, діду... По существу можна й без штанів обійтись!.. «Старікам везде у нас пачот!..»

— Я маю побажання! —

— Давайте, будь ласка! — Слово має доярка Оксана Ремеза.

— Мої побажання до товариша кандидата в депутати такі: треба переказати Никіті Сергєєвичу Хрущову, нехай він там у Кремлі хвостом не крутить!..

— Як так?! — здивувався уповноважений.

— А так... недавно він виступав за розбудову легкої промисловости і обіцяв задовольнити ростучі потреби широких мас трудящих, а тепер виступає лише за важку про-

мисловість... Де ж тут правда?.. А хто мені на спідницю виробить? Трахторний завод?! Чи, може, «Шарікопідчипник імени Кагановіча»?! Потім Хрущов домагається від колгоспників піднесення тваринництва і підйому надою молока... А як би його самого налігати на мотузок та й поставити між колгоспні корови! Та ще й підсунути отой смердючий силос під морду! Як ви думаєте, товаришу депутате, чи піднявся б у державі надій молока?! Га?.. Не чую?!.. Кажете досить?.. Ну, як досить, то й досить!..

І колгоспна доярка посунулась у натовп.

Тут на зміну їй вилізла на ганок баба Одарка і почала:

— Я хочу, щоб наш делегат та звернув увагу на ворогів народу...

— На яких ворогів?! — схвильовано перепитав уповноважений.

— Таж були у нас вороги народу: Бухарін, Риков, Ягода... Та й тепер ще не перевелися, появились якийсь Берія, Абакумов чи Авакумов, дідько їх розбере!..

— Ну, були...

— Так отож зверніть увагу і на Молотова... Він мені чомусь таким підозрілим виглядає! Колись поїхав до Берліну й підписав з Гітлером дружбу... Не випускайте такого до Європи!

— Як так не випускати? — заперечив уповноважений.

— А чим ви певні, що він не підпише Паризької угоди?... та й на Маленкова того... гарненько придивіться... Я спочатку як побачила його на патреті, так думала, що то якийсь американський агресор, або німецький реваншист! Еге...

— Та як ви смієте на свій уряд таке казати?! — гнівно процідив уповноважений.

— А ви, на мене, товаришу рота не роздівляйте!... ви мабуть уже забули, що Ленін казав до нас: «Кожна куховарка мусить керувати державою». А ви мені рота затуляєте! А я не тільки куховарка, а й ще почесна колгоспниця! О!...

— Вірно, бабо Одарко!... загули у натовпі чоловіки.

Несподівано на ганок виліз знову дід Мусій і причепився до уповноваженого:

— Ви, товаришу, на мою бабу так не кричіть! Я, може, віку з нею доживаю, та й то так не кричав, а ви!... У моєї баби, можна сказати, партейний або собачий нюх... Колись стак вона й на Берію напалась, а точнісінько такий, як ви,

та затуляв їй рота. А воно бачите, що з Берією вийшло. І ви, товаришу, як я бачу, відстаєте від життя... Уже Маленкова немає!..

— Як так, немає? — стурбовано перепитав уповноважений.

— А так.. добровільно й одноголосно немає! Неначе корова язиком злизала!.. А ви хіба не знали?..

— А хто ж на його місце?! — поцікавився уповноважений.

— Маршал Булганін!.. — гордовито відповів дід.

Від такої несподіванки уповноважений і балотуючий так розгубилися, що аж поблідли.

— Звідки ви про це знаєте? — запитав уповноважений.

— А щойно я по радіо почув... Москва говорила... Може, то Москва бреше?.. Тоді я не винуватий...

Начальство на ганку щось пошепталося між собою, і голова сільради промовив:

— Товариші колгоспники, дозвольте наші загальні збори вважати закритими.

26. 2. 1955, ч. 513

Степан Підкова

ВЕСНА НАРОДІВ СХІДНЬОЇ ЄВРОПИ

Дату 12 березня прийнято вважати за початок лютневої революції, бо цей день вирішив долю царського режиму в Росії.

Від початку 1917 р. в столиці імперії, в Петрограді, відчувалась щораз більша нестача харчів. Дорожнеча теж зростала. Робітники одного заводу за одним самочинно починали страйк і виходили на вулиці демонструвати. Стихія революції почала швидко перемагати. 12 березня на бік демонструючих робітників перейшов Волинський Гвардійський полк, складений з українців, за ним пішли полки — Литовський та Преображенський. Це вирішило долю революції.

Упадок царського абсолютизму відкрив усі шляхи політичним і культурним аспіраціям неросійських народів. І вони взялись організувати власне життя. Це було щось подібне до тієї весни народів, яку західня Європа пережила 70 років раніше: це була весна народів східної Європи.

Про цю епоху Сталін так писав: «Окраїни Росії вкрилися т. зв. загально-національними установами, постали Національні Ради в Латвії, Естонії, Литві, Грузії, Вірменії, Азербайджані, Північнім Кавказі, Киргизії, Середнім Поволжі. Постала Центральна Рада в Україні, Велика Рада в Білорусі, Курултай у Башкирії та в Криму, автономний уряд в Туркестані — все це були інституції, — каже далі Сталін, — навколо яких збирала сили національна буржуазія».

Яка це була буржуазія — найкраще видно на прикладі Української Центральної Ради: там взагалі не було жодних буржуїв, ані капіталістів. Рада складалась виключно з представників трудящих — з селян, робітників, військових нижчих рангів та трудової інтелігенції. Уряд Української Народної Республіки в грудні 1918 р. прийняв трудовий принцип, як основу державного ладу. Це значить, що вся влада в Україні мала належати трудовим радам, яких вибирали селяни, робітники та трудова інтелігенція, а центральна влада — Трудовому Конгресові, обраному без участі поміщиків і капіталістів. Приблизно такий же характер мали Національні ради в інших народів, які стали будувати власне життя після занепаду царського режиму. Впродовж одного року, від грудня 1917 до листопада 1918, під проводом цих народних представництв оформилось півтора десятка автономних країн або незалежних держав.

У грудні 1917 року четвертий з'їзд туркменського курултая створив власний автономний уряд Туркестану, на Уралі постала Ідель-Уральська республіка, а у Вільні відновлено давню литовську державу.

В січні 1918 р. Четвертий Універсал Центральної Ради проголосив повну самостійність української держави. В березні Велика Рада проголосила суверенітет Білорусі, в травні постали республіки грузинська, вірменська та Азербайджанська Демократична Республіка. В листопаді 1918 р. проклямовано незалежність Естонії й Латвії. В тому ж році постав автономний уряд Донських козаків, відновилась польська і фінляндська держави та оформилась кримська республіка.

Всі ті народи запроваджували у себе або відновляли демократичні порядки і прогресивний соціяльний устрій — і тим самим ліквідували старий фєвдальний лад гноблення і визиску.

Поки Українська Центральна Рада і Тимчасовий Уряд шукали задовільної для обох сторін розв'язки стосунків між Україною та Росією, до влади прийшли більшовики. Політична рівноправність і розвиток національних культур — це були ідеали, якими більшовики ні трохи не цікавились. Вони тільки експлуатували національні прагнення поодиноких народів для своєї мети — встановлення диктатури комуністичної партії під гаслом диктатури пролетаріату. Розв'язати національне питання — це їх не турбувало. Вони намагалися усе підкорити своїй владі, тому стали проти тих народів, що обстоювали власне право на самовиявлення. Закриваючись ширмою боротьби з буржуазією, вони нищили національну незалежність і демократичний лад одного народу за одним. Від 1918 до 1920 року — це був час героїчної боротьби визволених народів проти централізаторів і диктаторів з більшовицької партії. Визволені народи східної Європи стали страшною жертвою більшовицького обману. Захопивши владу шляхом збройного перевороту проти демократичного уряду республіканської Росії, більшовики щедро роздавали обіцянки: селянам — землю, робітникам — заводи, всім народам — право на самовизначення і національну незалежність.

Тому то ці народи й присвятили замало уваги справам власної оборони і творенню власної збройної сили. І це помстилось на них. Тимчасом Ленін, Сталін і Троцький доклали всіх зусиль, щоб створити сильну червону армію. Багнетами й гарматами червоних гвардійців більшовики втопили свободу визвольних народів у морі крові і в руїнах національних культур. Втримались — і то на короткий час тільки ті, які одержали допомогу з Заходу, — це були Польща та балтійські краї.

Коротко тривала весна народів на сході Європи, але тривала досить часу, щоб наново розворушити серед народів невмирущу тугу за волею. З того зерна, що його було посіяно в цю велику весну, невідхильно виростуть нові сили і визволять поневолених та повернуть кожному його пограбовані більшовиками права.

ХТО КОМАНДУЄ СОЮЗНО-РЕСПУБЛІКАНСЬКИМИ МІНІСТЕРСТВАМИ УССР

(советська суверенність, стаття 3-я)

I

У попередніх статтях ми розглянули компетенції УССР зі статтей 19 і 49. Перша перераховує державні права республіки, друга подає республіканські міністерства. Проаналізувавши обидві статті, ми мусіли прийти до висновку, що дійсні права Української ССР дуже малі і обмежені: вони не переходять компетенцій районного, а в ліпшому випадку обласного, самоврядування модерної держави.

Розглянемо далі права республіки в союзно-республіканських міністерствах, де — за конституцією УССР — український советський уряд повинен мати певні права.

Стаття 48 основного закону УССР перераховує за українською республікою 20 союзно-республіканських міністерств, між ними такі важливі для кожної держави, як напр., міністерства — оборони, закордонних справ, внутрішніх справ, державної безпеки, фінансів, торгівлі, сільського господарства, харчової промисловости.

Союзно-республіканські міністерства це один з яскравих прикладів ошуканства, яким центр советської диктатури замасковує свій безоглядний централізм. Це черговий трюк советської конституції, трюк, який має підтримувати ілюзію суверенности як української, так і всіх 16-ох советських республік.

У всесоюзному уряді, згідно з 78 статтею, є 26 союзно-республіканських міністерств, в українському республіканському уряді — 20 міністерств союзно-республіканських, з яких кожне має свого відповідника серед згаданих 26. Для 20 ділянок державного життя УССР советський устрій передбачає двох господарів. Але досі ніхто не подбав про розмежування прав між цими двома господарями; в цьому напрямі нема нічого ні в конституціях, ні в законодавстві. Всі статті, які торкаються цієї справи, неясні, і ця неясність не випадкова, а доцільна: вона полегшує вкорочувати права республіки на користь всесоюзного центру. Неясність і взагалі нехлюйство в формулюванні найважливіших статей советських конституцій це ще одна характеристична риса, яку советська диктатура накинула всім республікам Советського Союзу.

Стаття 51 української конституції каже зовсім загально, що українські союзно-республіканські міністерства підпорядковані одночасно Раді міністрів УССР і відповідному міністрові всесоюзному. Стаття 76 союзної конституції окреслює справу докладніше. Вона каже: союзно-республіканський міністер у всесоюзному уряді керує дорученою йому ділянкою державної адміністрації, як правило, через однойменного міністра в республікаському уряді; а безпосередньо керує тими установами (в нашому випадку установами з державного життя УССР), які Президія Верховної Ради Союзу віддає в його безпосередню компетенцію.

Коли розшифрувати 76 статтю, виявляється, що вона не визнає концепції двох господарів у союзно-республіканських ресортах українського уряду, як це можна було б думати на основі 51 статті української конституції. З конституції ССР недовозначно виходить, що господар є тільки один — союзно-республіканський міністер у всесоюзному уряді, який з центру керує однойменним ресортом у Києві, при тому він може, але не мусить, користуватися допомогою українського міністра, якому він є зверхником і керівником. Отже з усіх 28 міністерств українського советського уряду в Києві 20 міністерств є під командою 20-х міністрів у Москві; вони можуть двома шляхами командувати цими 20-ма ресортами в Києві: або безпосередньо, або за посередництвом українського союзно-республіканського міністра.

На основі статті 76 міністер у Москві може легко обійтися без допомоги свого однойменного товариша з Києва. Бо він може звернутися до Президії Верховної Ради ССР з пропозицією віддати під його безпосереднє відання будь-яку установу з ділянки 20-х союзно-республіканських міністерств УССР. І президія може задовольнити його пропозицію, зовсім не питаючися думки київського уряду.

В такому становищі кожний союзно-республіканський міністер у всесоюзному уряді може кожної хвилини сказати своєму колезі з однойменного міністерства в Києві, наприклад, так: якщо ти не будеш мене слухати, я можу керувати твоїм міністерством і без тебе — на основі 76 статті: Президія верхньої ради ССР впише на список нашого безпосереднього підпорядкування всі твої установи й підприємства. А тоді ти — хоч бери пугівку на Казахстан освоювати цілині землі.

Ось такі конституційні права 20 міністрів уряду нібито суверенної Української ССР, слухати наказів з центру і їх виконувати, не оглядаючися на інтереси місцевого населення.

II

На початку нашої бесіди ми ствердили, що 76 стаття все-союзної конституції дає урядові Советського Союзу повну законну змогу командувати 20-ма міністерствами уряду УССР.

Але припустимо на хвилину таку річ: советські міністри в Києві, хоч вони й комуністи, яким партія наказує визнавати понад усе тільки інтереси комуністичної верхівки, — проте може ще не зовсім позбулись амбіцій, що вони нібито господарі того краю, який по-казенному називається УССР. Припустимо, що вони схочуть послатися на статтю 51 української конституції про подвійне підпорядкування 20-х союзно-республіканських міністерств; і скажуть до всесоюзних міністрів у Москві: половина влади у цих ресортах за нами, а половина за вами. Таке тлумачення 51 статті було б цілком можливе й логічне, і воно ні трохи не суперечило б принципіві про приналежність Української ССР до Советського Союзу.

Але їхні колеги з центру мають повне право — на основі своєї конституції — заперечити такий погляд. Вони можуть відповісти: ваша інтерпретація 51 статті українського Основного закону — зовсім помилкова і не відповідає духові нашої конституції. Єдиний орган у всьому Союзі, який за статтею 49 має право інтерпретувати всі закони, як союзні так і республіканські, — це Президія Верховної Ради ССР. І вона розуміє 51 статтю **вашої** конституції з позицій 76-ої статті всесоюзної конституції; розуміє в тому сенсі, що союзно-республіканські міністри в Києві — це тільки виконавчі органи однойменних міністрів всесоюзного уряду. Щоденна дійсність каже, що Президія Верховної Ради ССР тільки так інтерпретує взаємини між союзно-республіканськими міністрами республіки і Союзу. На основі конституції інтепретація законів, яку дає Президія Верховної Ради ССР, зобов'язує беззастережно.

Але підімо ще крок далі в наших оптимістичних поглядах на советських міністрів у Києві. Припустимо, що вони таки серйозно схочуть боронити права свого уряду; і не

оглядаючись на інтерпретацію з центру, почнуть видавати власні директиви, або через Верховну Раду УССР проводити закони, згідно з тезою про половину української влади в союзно-республіканських ресортах у Києві. Для цього була б основа в 19 і 51 статтях Основного закону УССР. — Тоді проти таких відважних людей з Києва всесоюзний уряд у Москві може вжити цілу низку статей своєї конституції: статті 20, 49, 51, 69 і 113.

Стаття 20 дає першість усесоюзним законам перед республіканськими і скасовує закон республіки, якщо він незгідний з усесоюзним. Стаття 49 дає змогу Президії Верховної ради СССР скваліфікувати рішення київських органів як суперечні всесоюзним і визнати їх недійсними.

Якби київські міністри все таки не послушали рішень з центру, Верховна рада СССР має право призначити спеціальну слідчу комісію проти українського советського уряду, на основі 51 статті всесоюзної конституції. І всі державні органи в Союзі, це значить і в УССР, зобов'язані безпелаяційно виконувати її вимоги.

Справу може взяти в свої руки генеральний прокурор СССР, який на основі 113 статті має обов'язок наглядати за виконанням законів як з боку урядів, так і громадян у всьому Союзі.

Але Рада Міністрів СССР може обійтися без таких драстичних заходів. Бо стаття 69 дає їй право — просто перекреслити або посвоєму змінити кожну постанову республіканського уряду, яка стосується будьякої ділянки з 20-х союзно-республіканських міністерств українського советського уряду.

Так виглядає перед лицем советської конституції суверенність «дійсно вільної, суверенної, національної держави» українського народу, — як її здеклярував Центральний Комітет всесоюзної комуністичної партії в своїх тезах з приводу Переяславської річниці.

ФІНАНСОВА КРИЗА В СССР І УКРАЇНА

Фінансова криза в Советському Союзі 1954 р., що викликала гостру нестачу фінансових засобів, особливо тяжко відбилася на Україні. Економічне становище у всіх національних республіках незavidне: вони обмежені в своїх правах, вони позбавлені самочинности, вони, як сироти перебувають під опікою корисливої мачухи — Кремлю. — Але якщо багато з республік, віддаючи лев'ячу долю своєї праці Кремлеві, одержують ще дещо із Центру, то наша Україна й того не має. Україна мусить задовольнятися тим, що їй дозволено затримувати для себе. Тяжко навіть повірити, щоб нарід на сорок з лишком мільйонів людей був такий обмежений у своїх діях.

І справді, за советськими, явно зменшеними підрахунками, питома вага України в загальному господарстві Советського Союзу визначена на 20 відсотків. Тому, якщо загальносоюзний бюджет на 1955 рік становить 590 мільярдів крб., український бюджет повинен би бути не менш як 118 мільярдів крб. Насправді ж він становить тільки 26,3 мільярди карбованців. І все це тому, що біля 80 відсотків усього господарства України передано і фактично і формально в розпорядження Советського Союзу. Та й ті обмежені засоби (26,3 мільярда), що за бюджетом надані Україні, протягом 1954 року не були виплачені їй, бо Советський Союз переживає гостру фінансову кризу. Про це говорили на сесії Верховного совета в лютому 1955 р. Зверев, Сафронов і Гречуха.

Українці звикли до советських злигоднів і, будучи з природи господарниками, з гіркотою в душі примирилися б і з фактом невивплати, якби їм було дозволено вдатися до самодопомоги. Адже в кожному підприємстві, дрібному чи великому, бувають періоди, коли тимчасово потрібні гроші. В таких випадках звертаються до банку, подають дані, на підставі яких одержують кредит для дальшого провадження справи. Це елементарні умови всякого господарства — як капіталістичного так і соціалістичного. Але наша Україна цього елементарного права не має. Банки на нашій батьківщині є, та всі ті банки союзного значення. Всі матеріальні засоби на Україні повинні негайно поступати в ці банки, але ні українська Рада міністрів, ні перше-ліпше підприємство чи установа республіканського відання не може одержати з цих банків навіть найдрібнішого кредиту без спеціального дозволу союзного міністерства фінансів.

1954 р. такий дозвіл потрібний був не тільки для одержання кредитів, а й для виплати регулярних бюджетних асигнувань. Союзний міністер фінансів Зверев у багатьох випадках не давав його, думаючи цим самим врятувати советський рубель. Не дивно отже, що багато службовців на Україні місяцями не одержували заробітньої платні і багато підприємств, не маючи матеріальних засобів, мусіли були припинити або скоротити працю.

Навіть вірогідним українським комуністам це здалося неможливим. Устами депутата Гречухи вони звернулися підчас бюджетних дебатов з надзвичайно скромним проханням: «Надати Раді міністрів Української ССР право на власне рішення одержувати кредити в держбанку розміром приблизно в 3 відсотки від загального обсягу бюджету». Це дало б 789 мільйонів крб., тобто по 20 карбованців на українську душу.

Наївні українські комуністи думали, що Кремль довить їм 700 мільйонів крб. Але на тій же сесії Зверев передав їм відповідь господаря НСТ!

Ви прослухали наш коментар на тему: фінансова криза в ССРСР і Україна.

25. 3. 1955, ч. 594

Е. Гольдман

СЛОВО ДО ДЕСЯТИКЛАСНИКІВ

Молоді земляки й землячки! Цьогорічні випускники десятирічок!

1 квітня почнеться останній квартал біжучого навчального року! Для десятикласників це буде останній квартал їхнього перебування в школі. Це буде час, коли кінчаючи школу юнаки й дівчата почнуть сповнятися сантиментами та прив'язанням до парт, на яких відсиділи ціле десятиріччя свого життя, почнуть відновлювати в своїй пам'яті настанови й поради вчителів, їхні побивання за долю школярів і т. д. І на цьому місці ми хотіли б дати нашим молодим землякам, які завтра самостійно вирушать у світ, невелику пораду щодо наслідування в майбутньому житті своїх учителів.

Не всі вчителі однакові. Є милі й розположливі, є звичайні функціонери. І поміж ними всіма, в кожній школі, в

кожному селі і місті, були і є такі, що не зважаючи на постійну нагінку центральних органів на «український буржуазний націоналізм», коли лише могли і як лише могли, прищеплювали вам любов до своєї землі, вчили вас любити Україну. В їхніх словах завжди відчувалася теплота на адресу ваших запрацьованих батьків. В їхніх реченнях відчувався біль за долю всього українського народу. Цього ви не могли розуміти малими дітьми, коли ходили до четвертої кляси, але цю замаскованість висловів ви напевно вчували у 8, 9 і 10 клясах.

І завтра, коли ви рушите у світ, коли розбредетеся по всій Україні і по всьому ССРСР, не раз і не два пригадуватимете школу. Отоді обов'язково відновляйте в своїй пам'яті отих людяних учителів, відданих українських синів, що не боялися передати вам своє українство. Пригадуйте їх і наслідуйте їх. Вчіться від них просувувати патріотизм у душу і серце українських юнаків, що були упосліджені ще більше, ніж ви, бо не могли ходити до школи, бо не могли знати поезій Шевченка і Франка.

Одні з вас завтра підуть до армії, другі до цехів, третіх поженуть до Казахстану та Алтаю, і може лише одиниці потраплять до ВУЗів. Тяжко вам примиритися з тим, що для вас тепер двері інститутів і університетів закриті, але ж це факт. Цей факт вас довго гнітитиме, але хай це розчарування виливається в зневіру до уряду, але ніколи не в зневіру в своє національне походження. І в армії, і в Казахстані, і в заводському цеху, як би тяжко вам не було, ви мусите залишитися тим, чим були ваші батьки й діди. Бо ви молоді, нове покоління, яке, як і кожне покоління, мусить постійно відмолоджувати свою націю. Пам'ятайте, що розбредитися по всіх усядах ви можете і мусите, якщо це хоч трішки полегшить ваш життєвий шлях, але відректися від своєї землі ви не маєте права. Бо земля, що виростила вас і викохала в тяжкій неволі, одного дня жадатиме від вас героїської посвяти в її ім'я. І тоді вже буде ваша черга показати «хто ви і чий ви діти».

4. 4. 1955, ч. 621

В. Бендер

ХРИСТОС ВОСКЕС!

(На тлі великодніх дзвонів говорить диктор:)

Диктор 1: ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Диктор 2: ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

Диктор 1: ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

(Хор співає «Христос Воскрес» на повний голос, потім втишується і на тлі його диктор читає:)

Звертаємося до вас, дорогі слухачі, у Світлий День Воскресіння Христового з традиційним привітанням ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Звертаємося до всього українського народу, на всіх просторах української землі, по всіх усядах, удома й на чужині, куди тільки доля занесла нашого земляка.

(В цьому місці хор замовкає і починаються ДЗВОНИ. На тлі дзвонів диктор читає:)

ХРИСТОС ВОСКРЕС — дорогий колгоспнику! У цей день Христового Воскресіння глянь на ту родючу й багату землю, яка за правом і за звичаєм мусіла б бути твоєю. Ту землю, яку відняла від тебе і від твоїх дітей комуністична партія, зробивши з тебе — статечного хлібороба-власника — знаряддя визиску для нових панів, нової партійної бюрократії. Цей день — хліборобе України — нехай скріпить твою віру в те, що прийде час, коли твоя земля вернеться до тебе.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — дорогий робітнику! У цей день згадай слово Воскреслого Христа про рівність всіх перед Богом, про рівність всіх на землі. Адже тепер усе, що виробляють твої мозолисті руки — чи на заводі, чи в шахті, чи в копальні — усе те йде НЕ ТОБІ, як нагорода за твою працю, а отим «номенклятурним» і їхнім поплентачам. А тобі, представникові робітничого пролетаріату, що трудиться і вдень і вночі — навіть гасу до лампи не дає сучасна влада, навіть мила не дає, щоб змити бруд з напрацьованих рук. У цей день згадай, що Христос говорив і проповідував рівність. І та рівність настане, коли не буде зненавидженої влади компартії.

(На цьому місці дзвони припиняють дзвонити. Далі диктор читає:)

ХРИСТОС ВОСКРЕС — для всієї інтелігенції нашої! Усім ученим, дослідникам, письменникам, поетам, малярам, артистам, музикам, всім, що є під владою комуністичної партії і не можуть виявити повноти могутнього і творчого духа української землі.

У цей день — не втрачайте надії, що згине царство зла і темряви і що прийде час, коли ви творитимете вільно без обмежень на щастя й добробут рідної землі.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — український комсомольче і комсомолко! Твою душу хоче понівечити компартія. Вона хоче вбити в тобі почуття патріотизму і прив'язаності до рідної землі. Тебе, українська молоде, сотнями тисяч висилають у чужі далекі краї. Тебе, українська молоде, компартія хоче зробити «героями» для зміцнення свого партійного панування. Але знай, молоде, що героями завжди і постійно були насамперед ті, які працювали й боролися за свою землю, за добробут свого народу, за інтереси своєї батьківщини. А в українського народу — нема іншої батьківщини, як Україна.

Ми скажемо словами Шевченка:

«Немає другої України,
Немає другого Дніпра . . .»

Отож в цей День Світлого Празника звертаємося до твоєї молоді душі, із щирим привітанням — **ХРИСТОС ВОСКРЕС!**

ХРИСТОС ВОСКРЕС — український вояче, ким би ти не був, чи генералом, чи простим вояком, пам'ятай, що голос української крові в твоїх жилах буде завжди сильніший від партійних наказів. Якщо ж підеш ти, вояче, проти «Тіней забутих предків», проти поклику твоєї землі, проти політої кров'ю твоїх прадідів твоєї рідної Батьківщини, то ті ж предки, та сама земля, той самий чорнозем — зрічеться тебе. Знай, вояче, що служити режимові, який неволить твою землю і твій нарід — це значить бути прислужником і яничаром.

(В цьому місці починають знову дзвонити дзвони і на тому тлі диктор продовжує читати до кінця:)

До голосу совісти твоєї — український вояче — закликаємо ми і кличемо **ХРИСТОС ВОСКРЕС!** Воскресне і твоя батьківщина у давній славі і волі.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — український патріоте, що тебе комуністичний режим скував по таборах Півночі, Воркути, Сибіру, Ігарки, Колими. До вас, страдники за правду України — шлемо вам у цей день палкий від щирого серця привіт і кидаємо вам впевнене й голосне

ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

МІЛЬЙОНЕРИ ЖИВУТЬ У ЗЕМЛЯНКАХ

Недавно заступник міністра сільського господарства Російської Федерації, Богданов, гастролюючи по колгоспах країни, в колгоспі ім. 17 партконференції, одному з найбагатших колгоспів Ростовської області, кинув колгоспникам таке зауваження: «Мільйонери, а мешкаєте у землянках».

Цей, може й мимовільний, вияв здивування нужденним життям колгоспників з боку високого радянського сановника є ще одним підтвердженням, чого в дійсності варті ті колгоспні мільйони, та гірким закидом не колгоспникам, а самій радянській системі. Адже мешканева скрута в Радянському Союзі є найпекучішою проблемою всього його населення.

За повідомленням навіть самої радянської преси, в Радянському Союзі є ще місцевості, де більше половини населення мешкає в землянках. Та й лихо не лише в землянках. Весь житловий фонд у Радянському Союзі перебуває в катастрофальному стані. Нових житлових будинків споруджується, неспівмірно до потреб, мало. Старі — десятиріччям не ремонтуються і або стають непридатними до вжитку, або цілком руйнуються.

Де ж причина такого житлового стану в Радянському Союзі?

Кремлівські диктатори все списують на другу світову війну. Правда, війна в деяких місцях, особливо на Україні, завдала житловим будівлям великої шкоди. Та не вона є головною причиною. Вже перед війною житлова скрута в Радянському Союзі була дуже відчутною. Також сьогодні вона нестерпна не лише в тих місцевостях, де прокочувались фронти, чи відбувалося бомбардування. Вона рівною мірою нестерпна всюди.

Особливо ж характеристичне те, що навіть у місцевостях, які зазнали від війни найбільших збитків, вже потурбувались побудувати таку кількість свинарників, що вистачить для запланованого урядом приросту свинячого поголів'я, яке ще й не родилось. А про мешкання для людей ніхто не дбає.

Самому ж населенню розв'язання цієї проблеми не під силу. На закид Богданова про землянки ті ж нужденні колгоспні мільйонери відповіли:

«А ви допоможіть купити нам будівельного матеріалу, чи готові збірні будинки». Адже вільного продажу будівельних матеріалів у Советському Союзі не існує. На них держава запровадила суворий монополь.

Поза нарядами Держпляну чи відповідних міністерств не можна придбати ні метра дошки, ні кілограма цвяхів чи цементу, ані сантиметра шкла. А за нарядами цей матеріал відпускається лише для будов, передбачених урядовою будівельною програмою, першість у якій передбачено для будівництва військових фабрик і заводів, державних і партійних установ, різних, часто нерентабельних «грандіозних будов комунізму». Та навіть свинячі й курячі фарми мають першість перед житловими приміщеннями для людей. Вони насамперед мусять бути забезпечені будівельним матеріалом, якого в Советському Союзі завжди не вистачає.

Взяти хоч би місто Київ. Навіть столиця України не може похвалитися модерними, вигідними для життя мешканцями в нових будинках.

Так, на вулиці Свердлова в недавно зданому для вжитку будинку через тісноту багато дверей не повністю відчиняються. У ванних кімнатах ніде роздягнутися. Багато новопоселених домашніх господинь полишали електрохолодильники в пивницях чи на сходах і там зберігають брудну білизну, бо в кімнатах для них нема місця. А на Червоноармійській 90 родинні кімнати зі спільними кухнями мають лише по 12—14 квадратних метрів площі.

Родинні поселенці не мають можливості поставити в таких кімнатах самих лише ліжок, не кажучи вже про іншу, хоч і убогу мебель, і мусять вживати двоповерхових ліжок. Ось вам і добробут! Що ж до будівництва нових житлових будинків на селах, то на спорудження їх уряд майже зовсім не відпускає нових будівельних матеріалів. Село мусять задовольнятися саманом, соломною та очеретом.

На січневому прийнятті освоювачів цілинних земель Хрущов намалював цьому «новому загонові бійців за комунізм» таке майбутнє: «Осідайте там на постійно. Будуйте собі хати з очерету, з земляними долівками. В них зимою не холодно, а влітку не жарко».

Отже будуйте собі куріні з очерету і то на постійно!

Оце й є хвалене большевицьке «невпинне покращання побутових умов трудящих» на практиці.

технічного вправлення? Перш за все, проти вопіючого не-
уцтва, яке в нашій літературі почало розпаношуватись...»

Зеров, як педагог, особливо цінив культурно-мистецьке
значення перекладів класичної літератури і французьких
парнасців для літературної молоді і, як критик, закликав
молодих письменників учитися літературного стилю в рим-
ських майстрів слова.

Він вважав за своє головне завдання збагатити україн-
ську літературу перекладами найкращих творів світової
літератури. Тому, поруч найвизначніших французьких
поетів, Ередія, Леконт де Ліля, Малайрме, Рембо і Верлена,
переклав з античних часів Горація, Овідія, Вергілія, Мерці-
яла, Катулла та багато інших.

Микола Константинович Зеров ще в 1920 р. видав анто-
логію римських поетів, 1930 р. закінчив антологію францу-
зької поезії, мав багато інших цінних перекладів.

Один з колишніх советських каторжан, що чудом вир-
вався з Соловецьких островів, оповідає в своїх спогадах, як
він випадково зустрівся на Соловках з професором Зеро-
вим. Стомлений тяжкою працею Микола Константинович,
прибитий злиднями, сидів на камені і перекладав «Одісею»
Гомера. Це було в перші роки ув'язнення.

Приятель і товариш Зерова з Києва так характеризував
цього визначного науковця: «Він був молодший за мене
eruditissimus, але його ерудиція просто лякала: він знав усе
— я не знаю, чого б він не знав».

Серед цілого ряду большевицьких злочинів над україн-
ським народом, злочин над професором Зеровим ввійде в
історію. Його ніколи не забудуть наступні покоління.

2. 5. 1955, ч. 709

НІУК

СОВЕТСЬКИЙ КОЛОНІАЛІЗМ НА АЗІЙСЬКОМУ СУДІ

На конференції в Бандунгу взяли участь представники
29-х країн Азії й Африки, які були колись колоніями або
протекторатами, але впродовж останнього чвертьстоліття
стали незалежними державами. Як відомо, метою конфе-
ренції було: скріпити економічні і культурні взаємини цих
країн і мобілізувати їхні сили на боротьбу проти решток
колоніалізму, імперіялізму і расизму в світі, та за мир.

СССР не був запрошений на конференцію, хоча він частково є азійською державою, але Москва мала надію перетворити цю конференцію за допомогою свого сателіта чи молодшого партнера комуністичного Китаю на трибуну протизахідної пропаганди. Вже довший час Москва і Пекін намагаються штовхнути азійські й африканські народи проти демократичного Заходу, граючи на расових струнах та на колишній залежності цих народів від західних країн.

Однак азійські й африканські народи не дали збити себе з пантелику, бо вони бачать і знають добре, що західній колоніалізм уже відмирає і вже їм не загрожує. Адже всі учасники Бандунгської конференції на очах нашого покоління здобули собі незалежність від європейських колоніальних імперій; а ті народи Азії й Африки, що ще залежні від чужих держав, перебувають на шляху до здобуття своєї мети. Сприяє цьому зростаюче усвідомлення серед керівних кіл Заходу, що колоніалізм приречений на неминучу загибель.

Але учасники Бандунгської конференції знали дуже добре, що після першої світової війни більшовики захопили цілий ряд народів, які здобули собі під час революції в Росії незалежність. Таку ж політику завойовництва провадить далі Кремль і після другої світової війни, коли цілий ряд держав знов потрапили в цілковиту залежність від нього. Знали вони, що всі ці народи опинилися в новому типі колоніального становища, та що єдина загроза колоніалізму існує вже сьогодні тільки з боку Кремлю та Пекіну.

Все це добре знали делегати Бандунгської конференції і дали вільно вислів своїм почуванням, не зважаючи на зусилля індійського прем'єра Неру зберегти на конференції «гармонію» між комуністичним Китаєм і некомуністичними країнами. Делегати Іраку, Ірану, Туреччини, Пакистану, Сіяму і Філіппін гострими словами демаскували імперіалізм і колоніалізм Москви та Пекіну. Що більше, несподівано заатаковано Кремль за ці гріхи прем'єром Цейлону, який намагався досі зберігати нейтральність у боротьбі між Заходом і комуністичним бльоком. Промовці нагадали Кремлеві і Пекінові брутальні підйої слабкіших народів. Вони викривали фальшиву комуністичну політику миру, вимагали доказів миролюбности ділами і обстоювали своє право входити в оборонні союзи з Заходом з метою захиститися від можливої агресії з комуністичного боку. Деле-

гат Іраку назвав комунізм «підривною силою, релігією ненависти і ще гіршою формою колоніялізму, як був старий колоніялізм». Делегат Філіппін характеризував комунізм як «надварварство і надімперіялізм». А прем'єр Цейлону Коталаявала говорив: «Якщо ми проти всякого колоніялізму, то повинні тут засудити також советський колоніялізм, бо між ним і старим колоніялізмом немає жодної суттєвої різниці».

Прем'єр комуністичного Китаю Чу Ен Ляй, який приїхав на конференцію нападати на Америку, сидів, як на шпильках; але прикусив язика і мовчав, щоб своєю відповіддю не накликати ще більших нападів на комуністичний режим. Дуже неприємно було й кремлівським верховодам слухати ці грікі слова на свою адресу, бо вони люблять грати ролю оборонців азійських і африканських народів.

Крім того ці слова з Бандунгу нагадали поневоленим народам ССРСР, що колоніяльні народи Азії й Африки у великій більшості вже здобули політичну незалежність тоді, як в ССРСР далі панує національне поневолення і жорстока економічна експлуатація підсоветських народів.

Ні на одній міжнародній конференції ще так гостро не засуджено советського колоніялізму, як це зроблено в Бандунгу. Цей засуд тим дошкульніший для большевиків, що він прийшов з уст делегатів колись колоніяльних народів. Ці делегати вдарили в найслабкіше місце советського режиму. Вони сказали Кремлеві, що він не має жодного права грати фальшиву ролю оборонця колоніяльних народів Азії й Африки.

Народи ССРСР, і український народ зокрема, запам'ятають слова Бандунгської конференції. Вони вдячні свободолюбним делегатам за зірвання маски з советського імперіялізму і колоніялізму.

Бандунгська конференція показала, що нема ніякого спільного фронту народів Азії й Африки проти Заходу під проводом комуністичного Пекіну і Кремлю, що між комуністичними режимами і вільними країнами нема взагалі спільних інтересів.

4. 5. 1955, ч. 712

Д. Корбут

ЧИ ТОВАРИШ КАЛЬЧЕНКО СПРАВДІ ГОЛОВА УРЯДУ?

Советська пропаганда свого часу повідомила: «За пропозицією депутата Дорошенка, Верховна Рада УССР одногосно затверджує постанову, в якій схвалює діяльність Ради міністрів УССР і доручає тов. Кальченку подати Верховній Раді пропозиції про склад уряду УССР».

У цій офіційній інформації все виглядає цілком по-демократичному. На Україні вже ніби нема большевицьких комісарів, а є, як і по інших країнах — міністри. Чи так усе це?

Насправді в советській системі, де існує диктатура однієї партії комуністичної, вся ця процедура демісії старого й обрання нового уряду УССР має значення тільки пропагандивного трюку, призначеного для обдурювання тих, хто ще піддається на цю провокацію. В дійсності ж така інсценізація переобрання тов. Кальченка на новий термін була підготована звичайним способом. На таємному засіданні ЦК компартії України, ще перед сесією Верховної Ради, було вже вирішено це питання, тобто складено новий список міністрів большевицького уряду України. Отже не депутати Верховної ради УССР намітили й обрали собі нового прем'єр-міністра, а це зробив ще перед сесією Верховної ради ЦК компартії України. Потім цей проєкт, без сумніву, послано з Києва до Москви — на затвердження, або, як кажуть, «на согласованіє» з ЦК компартії Советського Союзу. Тобто без згоди з боку першого секретаря компартії Хрущова та інших членів Президії ЦК, — не міг би стати міністром уряду України ні Кальченко, ні хто інший.

Отже, коли депутат Дорошенко ніби з власної ініціатииви вніс пропозицію знову обрати на прем'єр-міністра тов. Кальченка, в жодного депутата Верховної Ради УССР не з'явилось найменшого сумніву в тому, що ця пропозиція вже «проработана» й «ув'язана» дбайливими ЦК компартії. Тому вся операція зміни складу міністрів — уряду УССР — була тільки порожньою формалістикою. Всі депутати проголосували за цю чергову партдирективу, розуміється, одногосно! Тому й тов. Кальченко не є вільно обраним, повноважним і відповідальним перед своїм народом головою «уряду» УССР. Він є призначенцем, прикажчиком від ЦК компартії. Жодних повноважень на свої прем'єрські функції він не має. Відповідає ж він тільки перед своєю

компартією, і доти сидітиме в Києві прем'єром, доки це потрібно Хрущову й соратникам останнього. Коли ж Кальченко прощтрафиться перед своїм ЦК, то його негайно скинуть з прем'єрства, не питаючи на це згоди так званих депутатів Верховної ради УРСР.

Народ же на Україні позбавлений свого слова, але він думає про це і все розуміє.

6. 5. 1955, ч. 721.

В. Дубровський

«ГРОМАДСЬКЕ НАВАНТАЖЕННЯ»

Сьогодні, 8-го травня, вільний світ святкує день матері. Багато радості має мати сьогодні від своїх дітей.

І згадалося далеке минуле, коли я почула вперше цю страшну подію про матір, українську матір.

... Василь та Надія любили одне одного, але їхня розмова ніяк не нагадувала закоханих. Радше — в'язнів з різних в'язниць; звірялись одне одному в своїх стражданнях. Така мова була їм ближча і з'єднувала їх таємницею. Василь оповідав більше і цікавіше, він був на засланні, на далекій Півночі.

І для Надії все було нове: і бурі шатра, і вітри, і гори снігу, і ті люди, що були там... Затаївши дихання, вона всім своїм еством ловила слова, а Василь вмів оповідати:

... Я був студентом, коли під час одних бурхливих зборів до мене підійшла гарна, чарівна панна і покликала мене. Я йшов, але біля рогу університету чарівна панна зникла, а мене посадили до Чорного Ворона. Не хочу переказувати тобі всіх мук слідчої в'язниці, досить згадати, що мене били у гумовім мішку щовечора. Допити були вночі, і це дуже виснажувало. Багато мук переніс, а потім десять років далеких північних таборів. Ти знаєш, мій батько лікар, а я один син... І от після хатньо-тепличного життя Північ, табір, страшний вітер, свист якого у мене й сьогодні у вухах...

Там теж я дістав «громадське навантаження». Мені доручили вивчити одну жінку, вона була цілком неписьменною. Великої будови, вдягнена в якесь смердяче лахміття, ця жінка вражала всіх, хто її бачив уперше. Коли я прий-

шов учити її у відведений для цього барак, жінка була вже там, вона сиділа й дивилась на вогонь.

На мій кількарізаний оклик вона не поворухнулася. Нарешті я підійшов до неї і сказав:

— Тітко, сідайте, вчитись будемо! — Жінка встала і підійшла до столу, раптом її зір упав на книжку, на якій була намальована дитяча голівка.

— Вона! — дико скрикнула жінка і, вхопивши книжку, порвала її на шматки, а сама, захлинаючись слиною, впала на підлогу, рвучи на собі волосся, одяг...

— Вона! — шепотіли їй набряклі вуста.

Її рухи й лице виявляли надзвичайну муку.

Так було кілька разів. Пізніше довідався я, що восьмирічну донечку цієї жінки з Уманщини розірвали люті пси ГПУшників у страшну весну 1933-го року. Мати кинулася з ломакою на псів і на агентів ГПУ і за це дістала 10 років заслання на далеку Північ.

Надія здригнулася, в її розчуленій уяві стали жахливі картини. Покалічена на смерть дитина, збожеволіла з одчаю мати.

— Досить! — тихо промовила Надія, відводячи рукою страшну з'яву. Досить. — Такі речі ніколи не прощаються.

8. 5. 1955, ч. 723.

Ірина Медвідь

ДО БРАТІВ-УКРАЇНЦІВ НА БАТЬКІВЩИНІ

Дорогі брати і друзі! Ми, група членів Союзу Українських Журналістів у вільному світі, від імени двох мільйонів українців, що перебувають на еміграції, яким доля судила обинитись поза засягом цупких пазурів МГБ, звертаємося до вас з дружнім остереженням.

Нова репатріяційна акція, що її започаткував у східньому Берліні так званий Комітет «за возвращеніє на рідину», це нова спроба обдурити вас. Насправді кремлівські володарі не вірять у можливість масової репатріяції. Вони добре знають, що їхні солодкі умовляння, що їхні вихвалювання життя тих, що повернулись «на рідину», їхні облудні гасла про «мать-родину», яка, мовляв, чекає репатріантів, нас не обдурять. Та ж ми довгих 25 років на власні очі спостерігали те сталінське «щасливе» життя, де людину перетворе-

но в знаряддя комуністичної держави, де заборонено всякий прояв вільної думки, вільної творчості, де можна тільки славословити «вождів». Ми знаємо нашу Україну, де режим перетворив життя в пекло, де, як писав Юрій Шерех, «закони тільки забороняють і ніколи нічого не дозволяють, де можна діяти тільки нещиро...» Ми на тяжкому досвіді в тюремних казематах, на колимських, соловецьких та інших сталінських «курортах» вивчили, чого варті отакі солодкі запевнення МГБ.

Відкликавши з десятків своїх таємних агентів, як Василя чи Маглакелідзе, кремлівські молодчики показуватимуть їх вам як «репатріантів», щоб вони промовляли до вас іменем української, грузинської чи іншої політичної еміграції. Вам розповідатимуть нісенітницю про напівголодне животіння в країнах вільного Заходу, про страждання робітників, і подібні страхоття, вас запевнятимуть, що українська політична еміграція це якісь аморальні пройдисвіти, які, мовляв, продаються американським «імперіялістам»; вам говоритимуть і інші несусвітні речі.

Устами отаких «репатріантів» (насправді агентів МГБ) Кремль хоче посіяти поміж вас недовір'я до вільного Заходу, недовір'я до української політичної еміграції та її провідників. Устами Василя Кремль хоче дискредитувати український політичний центр — Українську Національну Радву. Кремлівські узурпатори хочуть розбити ваші надії на сподіване вами визволення з-під комуністичного ярма, визволення від нелюдяного режиму, що ось уже понад 35 років винищує наш народ, визискує нашу батьківщину.

Прикриваючись гістєричними криками про боротьбу за мир, Советський Союз підготовляє нову війну проти вільного західного світу. Советська диктатура не може бути спокійною, доки існує на світі справжня воля слова, воля думки, воля преси, недоторканість особи, що ними користується вільний світ. Тому вона хоче всякою ціною зкомпромітувати у ваших очах ненависний їй вільний світ, посіяти недовір'я до української політичної еміграції — речника українського народу перед вільним світом.

Кремлівських узурпаторів лякає примара 1941—42 років, коли червоноармійці — українці, білоруси, росіяни, кавказці й інші — сотнями тисяч добровільно переходили до ворога, щоб позбутись червоного ярма, хоч нацистське ярмо виявилось таким же, як і советське...

Дорогі брати, любі наші діти, пам'ятайте, що вільний світ вас не забув. Гуртуйтеся, готуйтеся, щоб у слухну годину одноставно стати проти підступного режиму, щоб вигнати його з нашої улюбленої батьківщини.

13. 5. 1955, ч. 743.

Ф. Пігідо

ПРЕСА І ПРАВДОЛЮБНІСТЬ

Об'єктивність і оперативність — ось головні засади вільної журналістики. Комуністичним дезінформаторам вони чужі. Про хворобу і смерть Сталіна, про повалення Маленкова населення ССРСР довідалося куди пізніше, ніж населення вільного світу.

Взагалі комуністичні газети відстають від подій, як правило, на пару днів, а часом і на добрий тиждень. Ради курйозу відсвіжимо в пам'ті недавні випадки. 7 квітня «Нойес Дойчлянд» помістила довгу статтю начальника відділу виробничої гігієни міністерства охорони здоров'я т. зв. Німецької Демократичної Республіки, Фрідріха Варнеке. Курйоз полягає в тому, що ще за три дні до появи статті Фрідріх Варнеке втік на захід. Та рекорд своєрідної оперативності побив угорський офіціоз «Сабад неп». Виконавши своє завдання, в кінці січня припинив вихід широкопопулярний орган американської окупаційної влади в Німеччині «Нойе цайтунг». «Сабад неп» сповістив про це щойно через кілька тижнів. І то так спекулятивно, нібито закриття сталося лише вчора, та ще й, під тиском німецької громадської думки в зв'язку з ратифікацією Паризьких договорів.

Сам спосіб піднесення фактів у комуністичній пресі — зжалься, Боже! Коли ви читаєте кореспонденції Рассадіна з Парижу, Наумова з Берліну, Орехова з Лондону, Літошка з Нью-Йорку, — ви помічаєте, що всі вони роблені на один агітпропівський копил. Поставте під кореспонденцією Рассадіна підпис Жукова, Плишевського, Наумова чи Орехова чи навпаки — нічого від того не зміниться.

Печаттю безликости позначені також, з дозволу сказати, коментарі на міжнародні теми Кудрявцева, Михайлова, Полянова, статті Стуруз, Ратіяні або й Заславського.

Справедливість вимагає сказати, що підбиті народи — не без талановитих журналістів. Але чому за весь час свого існування советська дійсність не видала з себе ні одного журналіста, ім'я якого було б відоме всьому світові? Журналіста, думка якого була б гідною уваги інших. Такого собі, скажімо, советського Волтера Липмана, чиї щоденні передовиці і коментарі залюбки цитує не тільки вільна, а й уся комуністична преса, «Правдою», «Ізвестіями» починаючи і «Новым временем» чи якоюнебудь не-«Вільною Україною» кінчаючи; що пропаганда пересмикує факти і спотворює думки провідного американського коментатора, колумніста, — це справи не міняє.

Відповідь ясна кожному. Волтер Липман, брати Олсон, Доротті Томпсон, Ісаак Дойчер, Раймонд Картье, Емануїл Бірнбавм, чи як ще там називаються видатні журналісти Заходу, — люди вільні. Їх цікавить передусім правда. Навіть до советської дійсності вони підходять з міркою, якщо хочете, дослідника, науковця. Натомість їхній колега зі Сходу — істота підневільна. Мати власну думку йому заборонено. Та й для чого «муки творчості», «сумніви шукання»? За нього про все наперед подбала, все давно повідкривала, на все має готові відповіді і рецепти «мудра» партія. У її ж виключному посіданні — і всі патенти на правду, істину. Советському журналістові залишається тільки палко пропагувати, яка то компартія мудра, яка вона добра і чоловіколюбна. За життя Сталіна було неписаним законом на кожні сто слів славословити ще й ім'я «батька народів».

Отож різниця між вільним працівником пера і його колегою під комунізмом полягає в тому, що перший гасає за фактами, ретельно перевіряє вірогідність їх і щойно потім робить з них відповідний ужиток. Другого змушують добирати й препарувати факти так, щоб вони неодмінно вкладалися в наперед усталену схему казенної пропаганди, підтверджували її тези та догми. В одному випадку маємо повнокровний образ світу в усіх його життєвих проявах. У другому — сплющений потворно деформований відбиток цього світу в уяві безнадійно обмеженого пропагандиста, агітатора, якому реальна дійсність байдужа.

Тому советська преса така мертвотна і архаїчна. Чого вартий хоч би трафаретний образ робітника вільного Заходу. На сторінках «Правди» й різних «ізвестій» він і досі жалюгідно животіє, вічно страйкує. Тим часом «капітал» до

того «донаступався» на «життєві інтереси робітника», що він, робітник, давно став «маленьким буржуа», «дрібним капіталістом». Самовдоволений власник будинку-особняка з усім модерним комфортом, власник особового авта, бібліотеки, телевізора тощо, не на жарт образився б на вас, якби ви назвали його колись гордим іменем «пролетар».

Ні, під тоталітарним режимом для об'єктивної, незалежної преси нема місця. Розуміють це і самі журналісти на нашій батьківщині. Хай но впаде диктатура, — вони розбудують свою, правдолюбну, чесну пресу, гідну вільної людини.

3. 6. 1955, ч. 818

А. Ромашко

ЩО ТАКЕ СССР?

Стратегія і тактика облуди й фальші комуністичної партії яскраво виявлені в советському державному дивогляді, що має назву СССР. Бо справді: що таке СССР?

Ці чотири літери мали б означати: Союз Советських, чи то пак по-нашому радянських, соціалістичних республік.

Але ж ця назва зовсім не відповідає дійсному змістові большевицького державного утвору. Вона є скорше його яскравим запереченням. І ось чому: поняття «союз» всіма людськими мовами означає вільну спілку його членів, тобто держав, що вільною, непофальшованою волею своїх народів той союз утворили. Адже це історичний факт, що Советського Союзу ніхто з народів СССР ніколи не творив. Після повалення царського режиму в революції 1917 р. царська Росія розпалася на окремі незалежні народні республіки, як, напр.: Україна, Білорусь, Естонія, Латвія, Литва, Грузія, народи північного Кавказу, західня і середня Азія. Але большевицькі імперіялісти не стерпіли того, щоб неросійські народи зажили собі своїм вільним народнім життям. Вони підготували агресію і пішли війною на новоутворені вільні держави і завоювали їх. У завойованих республіках кремлівські імперіялісти скасували народоправний демократичний лад, виборну народом владу знищили, а на її місце посадили своїх маріонеток, що виконують владу з наказу центральної диктатури проти волі поневолених народів. Таким чином на місці царської неволі кремлівські

тирани створили большевицьку тюрму народів, що її брехливо назвали «союзом».

Подібно виглядає справа з т. зв. «советським» чи «радянським» прикметником. Бо чи мають у большевицькій державі яку будь владу якісь совети, чи пак народні ради? На початку революції большевики, що при загальних усенародніх виборах були завжди в меншості, створили були совети чи ради робітників, селян і солдатів для протиставлення їх правдивим виборним органам влади. «Совети», чи большевицькі ради, ніколи не були й нині не є виборними органами влади, що керували б районами, областями, країнами чи державою. Фактичну владу над районами, областями й країнами мають комуністичні партійні наставники, т. зв. секретарі комуністичної партії, призначені кремлівською диктатурою. Всі місцеві совети, чи ради, аж до т. зв. Верховної Ради в окремих республіках і в цілому ССРСР — це не обранці народів, а призначенці Кремля. Адже ж у всьому ССРСР ніколи не було й тепер немає ніяких вільних виборів, бо досі населення не мало змоги рішати щодо вільного визначення кандидатів на своїх делегатів до рад і їх вільно обирати. Так звані вибори в ССРСР — це поліційна реєстрація дорослого населення, що його гонить поліційна влада до урн «голосувати» за згори призначених і вже давно «обраних» комуністичною партією її кандидатів!

Таким чином у ССРСР немає ніяких советів чи рад, як виразників волі народів. Тому в усьому вільному світі слово «совет» чи «советський» не перекладають на інші мови, воно стало вже міжнароднім поняттям большевицького виборчого шахрайства та диктатури самозванчих тиранів над поневоленими народами!

Так само немає в большевицькому царстві нічого соціалістичного, бо й немає ніякого соціалізму.

Основа соціалізму — це свобода всіх людей, пошана до людини: до її людської гідності, це людяність і справедливість, що виключає визиск людини людиною, це — демократія. Усіх цих основних умов людських взаємин, волі й демократії в ССРСР немає, і саме тому нема жадного соціалізму. Місце приватного капіталу й трудової власності зайняв усевладний державний капіталізм, зосереджений у руках кремлівської диктатури, яка стала без порівняння безогляднішим і страшним визискувачем безборонного робітництва й селянства, ніж це було за часів приватного капіта-

лізму. Карл Каутський, визначний теоретик соціалізму, назвав большевицьке господарство «державним рабством».

Та, нарешті, чи можна називати республіками країни поневолені народів, що позбавлені найменшого самоуправління і навіть найменшого впливу на адміністрацію й політику в своїх країнах? Адже фактичну владу в т. зв. советських республіках виконують призначені кремлівською диктатурою слухняні попихачі-наставники, проти волі всього населення. Чи можна взагалі колонії називати республіками?

Отож сучасна большевицька імперія — це ніякий союз, ні советський, ні соціалістичний, ані республіканський.

8. 6. 1955, ч. 831

І. Василевич

ЮВІЛЕЙ КОРНІЙЧУКА

Ми співчуваємо багатьом тим українським письменникам, що їм диктатура сталіністів катує рота і вбиває їхню творчість. Серед них є справжні таланти, які докладають усіх сил, щоб крізь густу сітку партійної цензури протягти якесь слово правди. Їхню терплячу й тяжку працю свого часу оцінить звільнений з-під національної й соціальної неволі український народ. Але з-поміж тих українських письменників ми виділяємо окремо Олександра Корнійчука, якого треба вважати не мистцем, а партійним письменником і п'ятидесятиріччя якого відзначено було 25 травня. Колись, коли в советській літературі існувало вільне змагання талантів, поняття «партійний письменник» не існувало. Письменник міг бути членом партії, але він творив мистецькі вартості нарівні з іншими, і безпартійний письменник міг створити твір часом і для партії більш цінний, ніж письменник — член партії.

Не те тепер. Тепер існує група письменників, яка не тільки намагається писати на найбільш партійно актуальні теми (так, на жаль, мусять писати всі), але яка в ім'я партійної пропаганди свідомо жертвує мистецькою правдою. Таким письменником і є якраз Корнійчук. Цей, дуже посередніх здібностей драмороб, свідомо топче мистецьку правду там, де треба вислужитися перед партією. Ми підкреслюємо це слово «вислужитися». Бо якщо людина сер-

цем оспівує революцію, як серцем писав Фадеев свою першу повість «Разгром», тоді такий письменник творить мистецькі вартості, хоч би й корисні для політичної пропаганди. Але Корнійчук пише не серцем, а головою й холодним розрахунком, і тому він іде врозріз з мистецькою правдою, і його образи звучать фальшиво.

Візьмемо для прикладу його ушлявлену п'єсу «Платон Кречет». Лікар-хірург жертвенно поспішає вночі до автомобільної аварії, бо там потерпів советський міністер. Якби хірург Кречет спішив уночі туди, де потерпів якийсь бродяга, бездомна, всіма занедбана людина, це звучало б зворушливо. Але лікар спішить бути коло всесильного міністра, до речі, в'язи, коли міністри ті видушували український народ голодом, то тут поспішливість хірурга Кречета навряд чи звучить як жертвенність. Скоріше як страх чи й підлабузництво перед начальством. Але Корнійчук, що ніколи не воював на фронтах за революцію, а дуже вміло воював за власну кар'єру, сам підлабузник і тому жертвенні постанти в нього не виходять.

В тому ж «Платоні Кречеті» молода дівчина-архітект приймає як найвищу нагороду закордонне відрядження. Це ж мрія партійного міщанства — поїхати закордон, подихати повітрям «гнілово запада» і заодно... підлататись. Корнійчук і є співець цього партійного міщанства. Воно не знає ні справжнього мистецтва, ні справжньої культури. Через те в останній п'єсі Корнійчука «Крила» секретар обкому дивується, що лікарка не знає, хто такий Левітан, такий собі популярний серед міщанства пейзажист.

Крім того, Корнійчук не є український письменник. Це — україномовний письменник, який по-рабському плазує перед т. зв. інтернаціональною ідеологією, не знаючи і не бажаючи знати культури власного народу. За це Корнійчука цінять чужі нашому народові сили. Вони обдаровують його в день п'ятидесятиріччя орденом Леніна і різними нагородами, знаючи, що мають вірного служачку. Але звільнений від поневолення український народ навряд чи поставить Корнійчука поруч інших українських письменників.

9. 6. 1955, ч. 833.

О. Петренко

МІЖНАРОДНОПРАВНА ДЕГРАДАЦІЯ УКРАЇНИ

Юридичний стан Української Республіки в ділянці міжнародних взаємин залишається й далі з часів советської конституції невиразним. Згідно з цією конституцією, було утворено Союз Советських Соціалістичних Республік. Він охоплює 16 нібито самостійних республік, одною з яких є Українська Республіка. Входження до складу Союзу не позбавляє республіку, за конституцією, її суверенности і тільки зв'язує її для спільних дій з іншими республіками.

Проте цей цілком ясний текст конституції був негайно після її проголошення спростований коментарем Вишинського, тодішнього міністра юстиції. Він заявив, що створено не Союз республік, а союзну державу. Одначе цей коментар, що відповідає фактичному, а не юридичному станові речей, легальної форми не набув і ніяких змін до конституції не вніс. Конституційні гарантії і надалі залишалися чинними на папері. Практично ж запроваджений Кремлем авторитарний режим ці гарантії ігнорував цілковито.

Під час другої світової війни ідея суверенности України і Білоруси знов набула актуальної ваги; величезні жертви, що їх зазнали ці народи, повинні були бодай почасти компенсовані наданням їм тих суверенних прав, які були закріплені за ними згідно з конституцією. Так постала ідея допущення України до складу Об'єднаних Націй, хоч насправді большевики мали на оці збільшення числа голосів Сов. Союзу в цій організації.

Советська влада, як звичайно, виявилася дводушницькою: вона вимагала залучення України до ООН, але не вживала ніяких заходів у напрямі визнання суверенности України окремими державами. Юридично витворилося цілком безглузде становище: Об'єднані Нації визнають Україну за свого члена, всі держави в ООН титулюють представників України як представників суверенної держави, але ні одна з цих держав не має в себе дипломатичного представництва України, не знає України в ролі самостійної держави і розглядає її як провінцію ССРСР, в цілковитій згоді з Кремлем.

Кремль робить вигляд, що не помічає цього уцімлення прав України; у внутрішньому житті советська влада всіма засобами намагається показати, що суверенність Укра-

їни — дійсність, а не фікція. Формально існує український уряд, українська Верховна Рада, українська юстиція і так далі. Навіть у ділянці міжнародних взаємин робляться деякі поступки.

Так, 20. квітня 1955 року святкували в Києві десятиріччя польсько-советської угоди в присутності польських представників, і «у залі звучали державні гімни польської народньої республіки, Советського Союзу і Української ССР». Державний гімн — одна з емблем суверенної держави. Та коли через кілька тижнів у Варшаві підписували угоду про дружбу і взаємну допомогу держав східнього блоку, підпис представника України, як і взагалі Україна, як партнер угоди, вказані не були. Підписав угоду ССРСР через свого представника, хоч представник України при цьому був присутній.

З точки погляду міжнародного права це, безперечно, деградація держави, яка свідчить про відсутність суверенності. Це, в даному випадку, тим дивніше, що стаття 4-та згаданої угоди вказує, що угода діятиме відповідно з статтею 51 Уставу ООН і про всі заходи, які постають з неї, буде повідомлено Раду Безпеки ООН.

З якою пошаною ставитимуться в разі обговорення варшавської угоди в ООН інші держави до представництва України, яка є повноправним членом ООН, але не є правосильним для підписання угоди від імени України, бо це право узурпував Советський Союз?

Питання про політичний режим не має в цьому випадку ніякого значення, бо комуністичні уряди прагнуть зовні зберегти загальноприйняті форми в міжнародних стосунках. Чи ж дивно, що в колах ООН дехто гадає, що слід позбавити Україну права бути членом ООН, доки вона хоч би формально не доведе, що вона правосильна до репрезентації. Для понад сорокамільйонного народу це питання національного сумління: доки і як далеко можна дозволяти деградувати права нації?

12. 6. 1955, ч. 843

Е. Гольдман

РОЗМОВА З КИЄВОМ (2)

У пересиланні для українців за кордоном з 6. червня ми прослухали інтерв'ю кореспондента київського радіо з заступником голови виконавчого комітету Закарпатської обласної ради депутатів трудящих, депутатом Верховної Ради Союзу ССР Василем Русином.

Власне, тому, що ці пересилання наші земляки не мають змоги чути на рідній землі, ми й хочемо теж сказати своє слово на заяві депутата Василя Русина. Товариш Русин багато розводився про «круте» піднесення промисловости Закарпатської області. Ось послухайте:

«Провідна роль в промисловості Закарпаття належить лісовій і деревообробній галузям. Це цілком природньо, бо площа під лісами становить в Закарпатті 48,5% всієї території області. В роки радянської влади тут повністю переобладнані лісохемічні заводи в Великому Бичкові, Перечині, Сваляві, споруджені Бурштинський деревообробний комбінат і 6 нових лісопильних заводів. Всього в області нараховується більше 50 підприємств лісової, деревообробної і мебльової промисловости».

Стверджуємо й віримо. Твердження цілком логічні.

«Особливого розвитку за роки радянської влади набула мебльова промисловість. В Закарпатті споруджені великі мебльові фабрики в містах Мукачево, Іршаві, Берегові».

Дуже добре! Але, вислухавши отакі запевнення, ми, з свого боку хотіли б поставити запитання. Якщо таким темпом розрослася на Закарпатті деревообробна і мебльова промисловість, то куди дівається ця деревообробна і мебльова промисловість? Адже ж шановний товариш депутат мусив читати, хоч би і з обов'язку, советські газети. І от, власне, в «Правді України» з 17 квітня було написано чорним по білому, що молодий геолог Мельник бігав три тижні по магазинах у Львові і шукав ослона. А ослін — то ж продукт мебльової промисловости Закарпаття. Чому ж у Львові немає таких меблів? Напрошується відповідь: або деревообробна промисловість Закарпаття не така велика, як про це говорять депутат Русин, або вся та продукція кудись зникає, — очевидно, з відома товариша депутата, — і до українського громадянина не доходить. Одне з двох. Було б бажаним, щоб наступного разу товариш депутат доповнив своє інтерв'ю і дав відповідь на наше запитання, бо це цікавить не тільки нас, а й усіх слухачів на рідній землі.

Далі депутат Василь Русин розповідає, як заможньо розцвіло село на Закарпатті за советської влади і твердить:

«В колгоспі селяни знайшли своє щастя і заможне життя. Колгоспне добро — їх добро...»

Чи ж певний шановний тов. депутат, що в колгоспі селяни справді знайшли своє щастя й заможне життя? Послухаймо:

«За свою працю селяни одержують з колгоспу хліб, цукор, овочі, фрукти, корм для власної худоби. А оскільки в Закарпатті широко розвивається виноградарство, то селянам видають з колгоспу ще й вино».

Виходить, просто — рай. Не треба навіть до забігаловки заглядати. До кожної хати тобі й вино. Ну, а який конкретний приклад нам можете подати, товаришу Русин?

Русин: «Щоб мати уявлення, які доходи мають селяни з колгоспу, наведу такий приклад: Єлисавета Габогда з села Великі Лучки Мукачівського району торік одержала за свою працю 4 з половиною тонни пшениці, 5 тонн кукурудзи, тонну картоплі, 100 літрів вина, чимало овочів, кілька тисяч карбованців грішми».

Ну, справді ж рай! Шкода тільки, що тов. Русин не вказав точно **скільки саме** тисяч карбованців, а обійшовся хитроумним виразом «кілька». Власне, ця обережність тов. Русина і наганяє сумнів, та ж на Волині в Торчинському районі селяни не заробили і тисячі карбованців, бо мали 1954 р. лише по 2 крб. 10 коп. на трудовдень.

А ось оповідання Дмитра Прилюка «На зборах» уміщене в «Вітчизні» ч. 5 за травень 1955 р. Це для відома тов. Русина. Нехай прочитає на сторінці 125-тій угорі:

«Виступаю я зі звітом за минулорічне господарювання, а на душі аж радісно стає: є про що говорити. Два мільйони прибутків, прибавка врожаю на два з лишком центнери, хоч погода не дуже була ласкавою, по півтора кілограма на трудовдень зерном і три з половиною карбованці грішми — таки непогані показники для торішнього року».

Отож півтора кілограма на трудовдень — то це трохи більше півтонни на рік, — і це далеко до чотирьох з половиною тонн пшениці, які мала Єлисавета Габогда з села Великі Лучки, Мукачівського району.

Три з половиною карбованці на трудовдень грішми — то це якихось сто карбованців на місяць, або тисяча двісті на

рік. Це теж далеко до «кількох» тисяч тієї самої Єлисавети Габогди.

Тут якась неув'язка, товаришу депутате Русин, між тим, що ви говорите для українців за кордоном, і тим, що бачимо в дійсності на Україні. А щоб ту неув'язку розв'язати, пропонуємо нашим слухачам дуже простий спосіб: написати до тієї таки Єлисавети Габогди і запитати її, чи справді вона такі блага має? Та ще й на Закарпатті, де земля, як усім відомо, найбідніша з усіх земель України.

Адресу її подаємо такою, як подав її тов. Русин. Ось вона:

громадянка Єлисавета Габогда, село Великі Лучки, Мукачівського району, Закарпатської області.

4. 7. 1955, ч. 895.

М. Ковальський

КОМУ ПОМЕШКАННЯ, А КОМУ ОБІЦЯНКИ

Хто то живе за високим парканом на вулиці Держинського під числом 33 в Дніпропетровському? Що там не живуть трудящі, це ясно кожному. В чудовому будинку живуть великі комуністичні риби: живе там Лукич, заступник міністра чорної металургії Української ССР, живуть там керівні працівники Дніпропетровського обкому партії, Клімушов та Ганзін. Високий паркан охороняє комуністичних достойників, щоб трудящим не було видно, як вони живуть. А живуть ці комуністичні пани справді непогано. На ремонт будинку видали вони 429.700 карбованців і то не з своєї кишені — з засобів мешканевого фонду. Що це так, можна вчитати в «Ізвестіях» з 18 червня ц. р.

Комуністичні вельможі вміють подбати про свої помешкання! Інша справа з житлами для трудящих. Важко знайти в усьому світі країну, з подібною тісністю, як у нас на батьківщині.

Нещодавно в Києві відбулася республіканська нарада будівельників. Промову «Про заходи і наступні завдання по широкому впровадженню індустріяльних методів, поліпшенню якості і зниженню вартости будівництва» виголосив Непорожній, заступник голови Ради міністрів УССР.

Минулого року дуже мало зроблено, щоб поліпшити забезпечення трудящого населення України житловою пло-

щю. За офіційними даними збудовано тільки два мільйони квадратних метрів і то один мільйон кв.метрів припадає на індивідуальне будівництво. Половину люди збудували своїми власними зусиллями. В усьому Советському Союзі збудовано 1954 р. 32 мільйони кв.метрів, а на Україні тільки 2 мільйони. Населення України, що становить понад 21% населення всього ССРСР, одержало тільки 6% житлової площі, збудованої торік.

Погано дбає советська влада про трудящих України! Треба ж пам'ятати, що Україна зазнала від війни більших збитків, ніж інші республіки Советського Союзу. Дивно, що на нараді будівельників усякі Непорожні і їм подібні поплентачі кремлівських диктаторів не соромилися доводити, що 2 мільйони кв.метрів житлової площі — це Бог-зна яке досягнення.

Данія — маленька країна, що має 3,5 мільйони населення. В Данії збудовано 1954 р. майже 2 мільйони житлової площі, тобто стільки, що й на Україні, яка має 43 мільйони населення. Це значить, що в Данії на одну особу припало торік у 12 разів більше нової житлової площі, ніж на Україні. А трудящі Данії і без того мають квартири на 4 і навіть більше кімнат.

Різниця між Данією і Україною — це різниця між вільною демократичною країною та комуністичною диктатурою і визиском.

5. 7. 1955, ч. 898

Б. Феденко

«УДАРНИКОМ СТАНЕШ — ПОЛЮБЛЮ ІЗНОВ»

Советська література така, як вона оформилась за кількадесять років, здобула собі славу нецікавої, нудної й фальшивої, бо всі письменники, талановиті й графомани, пишуть однаково. Та й як можна писати різно, коли не вільно самому вибрати навіть тему, бо теми визначаються партійними директивами, однакові герої і однаково про них треба писати. Так що як познімати прізвища авторів або помінати їх, то й не можна впізнати, хто що написав. Трудно читати твори советських письменників. А проте часом і цікаво. Тільки те, що вони хочуть видавати за поважне, треба сприймати як пародію. Прийнято говорити, що література відбиває життя.

Насправді ж про реальне життя советським письменникам писати не можна, а пишуть вони про те, яким хоче партія бачити советське життя і советських людей.

Найбільше партії хочеться, щоб були такі люди, які виконання й перевиконання плянів ставлять понад усе особисте, навіть понад любов, а живуть тільки соцзмаганням і ударництвом, все ж останнє цій меті підпорядковується. Цьому й присвячено, мабуть, добрих 90% сучасної советської літератури, і ми могли б легко продемонструвати це на першому-ліпшому письменникові. Першого-ліпшого й беремо: оповідання Моїсеєва «Чому подруги не співають», опубліковане в першому числі комсомольського журналу «Зміна» за цей рік.

Раз дівчата не співають, значить, щось не в порядку, звичайно ж, хибує, борони Боже, не партійна лінія, а хтось внизу робить зловживання своїм становищем. Так воно й є в оповіданні Моїсеєва. Тут винен десятник Михайло Рибчик. Але підемо за порядком. На одному будівництві працює бригада дівчат, з серед них гарна й працююча Галя Пасічна. Десятник Рибчик уподобав її і хоче піддобритись їй тим, що кожного дня до виконання її норми накидає ще кілька відсотків. Так як Галя дуже пильна робітниця, то вона, перевиконуючи норму, не помічає шахрайства десятника, але помітили це її подруги. І власне це засмутило їх так, що вони перестали співати. Одначе, як завжди в Советському Союзі, де чеснота тільки те й робить, що торжествує, а порок карається, так і тут: Галя нарешті помічає, що десятник незаконно приписує їй перевиконання норми. Вона на зборах сама викриває його, а свою любов дарує іншому, справжньому ударникові.

Як сказано, узалежнення особистого життя від виконання норми найбільш бажане для партії, і письменники прикладають всіх сил, щоб виходило так, як вона хоче. Інші варіяції виконання плянів і узалежненої від цього любови дає Леонід Підсуха в оповіданні «Дівчата-подружки», надрукованому в п'ятому числі журналу «Дніпро» за цей рік. У нього двоє дівчат — Маша й Ліда. Перша ставить над усе працю в колгоспі й на фабриці, друга ж думає тільки про себе. Розуміється, полюбивши Ліду, яка тільки за себе дбає, зюнак Максим помилився, і він цю помилку виправляє, переключуючи свою увагу на віддану соціалістичному будівництву Машу.

Ми могли б ще навести багато варіацій цієї теми, але обмежимося на цьому, зазначимо лише, що піонером цієї тематики був шанований Павло Григорович Тичина, що ще 1935 року писав у «Пісні під гармонію»:

Недоречі речі
Про твою любов,
Ударником станеш
Полюблю ізнов.

А вже з його легкої руки тепер так пишуть усі підряд. Тільки даремно вони силкуються робити це в поважному тоні. Воно все таки виглядає комічно, як пародія. Бо в дійсності дівчата не перестають співати. Вони співають, хоч і як прикро їм живеться, пісня полегшує їх важку працю на будівництві, на якому, до речі, крім Советського Союзу, в жодній капіталістичній країні жінки й дівчата не працюють, бо це чоловіча праця. І любов свою дівчата дарують не тим, хто перевиконує норми, а тим, до кого лежить серце.

11. 7. 1955, ч. 919

Анна Андрійчук

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ЗАХОПИЛИ ДИКТАТУРУ НАД ПРОЛЕТАРІАТОМ

Московське радіо передавало недавно доповідь про стратегію і тактику комуністичної партії в боротьбі за т. зв. диктатуру пролетаріату. Доповідач, як це завжди буває в більшовиків, не втерпів щоб відразу ж не перевернути історичних фактів. Наприклад, він казав, що лютнева революція перемогла завдяки керівництву комуністичної партії!.. Це ж свідомо неправда! Лютневу революцію зробили народні маси, зокрема вирішальну роль відіграв Волинський полк, що своїм виступом змусив царя зректися престолу. При цьому революційному виступі більшовиків узагалі не було! Ленін жив собі спокійнесенько за кордоном, у Швейцарії, далеко від поля бою. Він, як оповідають швайцарці, спочатку не вірив, що царя повалено. Повірив щойно через кілька днів, коли наспіли детальні описи перебігу революції. Це доводить, що ні Ленін, ні його партія в Росії не брали ніякої участі в організації лютневої революції. Ленін вернувся до Росії щойно в квітні, тобто через два місяці після перемоги лютневої революції.

Московський радіодоповідач пустив своїм слухачам ще іншу побрехеньку про т. зв. американських та англійських імперіялістів, які, мовляв, разом із соціал-демократами хотіли в липні 1917 р. знищити комуністичну партію. До цієї байки він причепив американського посла Френкля, який нібито був опрацював плян убивства Леніна за допомогою фальшивої судової розправи із наперед перерішеним присудом смерти на обвинуваченого. Це все від початку до кінця висмоктане з пальця! Ніякої подібної події 1917 р. не було.

Далі доповідач знову зфальшував історію, кажучи, ніби то комуністична партія вже до жовтня 1917 р. об'єднала під своїм прапором більшість народу. Що це перечить історичній правді, свідчать факти вислідів перших у Росії вільних усенародніх виборів до Установчих Зборів Росії та окремо до Установчих Зборів України. На цих виборах большевики не одержали навіть 20% голосів. Переважну більшість, тобто понад 75% голосів одержали в Україні українські соціал-демократи і соціялісти-революціонери, а в самій Росії меншевики і есери. Большевики, сподіваючись здобути більшість голосів, спочатку були рішучими прихильниками Установчих Зборів. Але після виборчої поразки вони виступили проти парламентарної демократії, як єдиного вислову волі всього народу. Комуністична партія висунула рішучий постулат передачі ніби всієї влади советам, т. зв. радам робітничих, селянських і солдатських депутатів, яких не обирано загальним усенароднім голосуванням. Большевики сподівалися, що в т. зв. советах вони зможуть людей скорше обдурити.

Доки большевики ще не захопили монопольної влади в державі і не могли застосовувати терору й примусу супроти населення, комуністична партія не мала за собою більшості також і в советах. Ленін і Троцький бачили, що з волі народу вони ніколи не прийдуть до влади. Тому вирішили захопити владу підступом, брехнею та, зрештою, збройним насильством добре організованої меншості над більшістю народу.

Використовуючи загальну втому й нехоть народніх мас до дальшого продовжування війни, большевики повели голосну пропаганду за мир, за розпуск вояків додому та неперемірливу демагогію розпалювання ненависти між рядовими вояками й старшинами старої армії. В цій розклад-

ницькій роботі комуністична партія намагалася прихилити на свій бік розагітовані військові частини, щоб опісля кинути їх на війну — вже в імперіялістичних інтересах партійної диктатури. Тактика кремлівських вождів була вже від самого початку скерована на обдурювання народніх мас усякими фальшивими обіцянками, яких ніхто з вождів і не думав додержувати! Вони всім роздавали щедро на словах: селянам — землю і волю, робітникам — фабрики, а поневоле-ним царським режимом неросійським народам — право на національне самовизначення аж до відокремлення від Російської імперії. . .

Але і тоді кремлівські вожді добре знали, що переважна більшість народів не вірить їхній демагогії і виступає проти них. Суперечку про майбутню владу в Росії мали вирішити Установчі Збори, тобто найвищий законний демократичний орган, обраний вільним усенароднім голосуванням. Ці Установчі Збори були скликані в Петрограді в листопаді. Леніна й товаришів огорнув жах перед цим найвищим виразником волі народів! Використовуючи загальний хаос, вони вчинили збройне повстання. Таким чином т. зв. жовтнева революція, чи листопадова — це вияв беззаконія, це потоптання волі народів жменькою спрагнених влади деспотів. Від 7 листопада до нині советська влада, чи пак диктатура над пролетаріатом, є владою незаконною, самозванною, насильницькою — ніким необраною.

23. 8. 1955, ч. 1006

І. Василевич

ПРО СОВЕТСЬКЕ ПРАВОСУДДЯ

«Наш радянський суд здобув собі велику любов і повагу найширших мас населення, бо він є справді народнім судом, обстоює інтереси народу. . . Американські суди чинять дику сваволу, грубо нехтують найелементарнішими правами людини. . . Буржуазний суд, як казав В. І. Ленін, є сліпим і тонким знаряддям нещадного придушення експлуатованих, обстоюючи інтереси грошового мішка. . . він висмоктує всі соки з народу».

Оцих пару речень ми, не вибираючи, взяли зі статті Кузьменка, голови советського областного суду. Під назвою «Радянський суд — справді народній суд» вона була надрукована в «Прикарпатській правді».

Хто знає советську дійсність, той, прочитавши процитовані слова, мусить сказати, що це чистокровний советський блахман або оковамилювання, яке жисьові факти нещадно спростовують.

У першій половині червня 1955 року в Атенах Міжнародна Асоціяція Юристів відбула свою конференцію. В ній взяли участь 140 делегатів із 48-х країн, були присутні і юристи-емігранти з 9-х комуністичних країн. Наряди оберталися довкола питання порушення загальнопризнаних юридичних норм якраз у країнах комуністичних диктатур.

Працювали 4 робочі комісії: з державного і адміністративного права, карного права, цивільного та трудового законодавств. Комісії вислухували доповіді і опитували свідків про акти несправедливості. Вони досліджували також документи, зібрані Міжнародною Асоціяцією Юристів про систему судоводства в країнах опанованих комунізмом. І комісії ствердили систематичне порушення там справедливості. Більшість випадків це — порушення прав людини: свободи думки, союзів, віровизнання, друку, порушення права недоторканості людини та принципу вільних виборів. Далі, комісії ствердили, що в комуністичних країнах профспілки обороняють інтереси держави, а не робітників. Документи показують, що в цих країнах юристи об'єднані в «колективи», які цілком залежні від влади. З цієї причини в комуністичних країнах право на оборону, яке нібито гарантоване конституцією, перетворилося на звичайну формальність.

Документи, якими послуговувалися комісії, такі: заприсяжені заяви свідків, копії рішень комуністичних судів і витяги із законів, — значить, цілком вірогідні документи.

Ми, що мали нещастя особисто витерпіти тортури комуністичних тиранів і їхнє так зване правосуддя, до цього голосу міжнародних юристів можемо додати ще й те, що ось, слава Богу, десяток літ живемо в вільних країнах, як Сполучені Штати Америки, Англія, Франція, Німеччина й інші, але ми ніколи не чули, щоб суди в цих країнах чинили якусь сваволю або щоб хоч одного суддю тут було карано за несправедливість судом чи дисциплінарно. Водночас ми свідчимо, що море невинної крові нашого українського народу випущено в катівнях Берії, Єжова, Сталіна

і Хрущова, в катівнях, які на глум людства називаються советськими судами.

22. 8. 1955, ч. 1038.

Д. Куликовський

КІНЦЕВА ФАЗА ЗАХІДНОГО КОЛОНІАЛІЗМУ

Останні два тижні принесли вістки про політичні неспокої, подекуди також криваві заворушення у французькому Марокко, в португальській колонії Гоа, в Індії і англо-египетському Судані. Хоч як різняться одна від одної згадані проблеми, і хоч у яких різних формах ці події проявляються, — всі вони мають один спільний зміст: ліквідацію залишків західного колоніалізму. Весь світ ставиться з симпатією до країн і народів, які бажають здобути свою цілковиту незалежність. Неминучість ліквідації також і цих останніх залишків західного колоніалізму визнають і самі пануючі досі на цих територіях європейські нації. Англійський уряд заявив, що, згідно з існуючими договорами, Англія виведе своє військо і адміністрацію протягом 90 днів з Судану після того, як парламент Судану схвалить постанову про запровадження в життя принципу самовизначення країни. Таку постанову парламент Судану ухвалив одноголосно 17-го серпня. Французький уряд докладає останніми місяцями інтенсивних зусиль, щоб знайти таку форму ліквідації конфлікту в Марокко, яка була б прийнятна для обох сторін.

Суть проблеми полягає в тому, щоб здійснити ліквідацію залишків колоніалізму найбільш мирними, демократичними, компромісовими способами. На такому мирному, еволюційному становищі стоїть також прем'єр Індії — Неру. Він висловив свій жаль і незадоволення, що в справі колонії Гоа останніми днями також з боку індійських чинників сталися насильства і пролито кров. Дуже знаменно, що в Індії, саме комуністи, в протигагу до Неру, почали останніми днями організацію нових масових походів на Гоа, які найправдоподібніше закінчатимуться новими насильствами.

В цих двох різних позиціях виявляється істотна різниця між комуністами і вільними народами в колоніальному питанні. Від 1939 року СССР і КНР, застосовуючи методи насильства, погроз і інфільтрації, поширили комуніс-

тичний колоніалізм на просторі 13.300.000 кв. км. і поневолили в Європі і в Азії 740.200.000 людей. Зате впродовж минулих 15-ох років Англія, Франція, Італія, США, Японія, Голяндія визволили 15.290.000 кв. км. з-під колоніально-го панування і привернули незалежність наступним країнам: Абессінія, Сирія, Ливан, Філіппіни, Йорданія, Індія, Пакістан, Ізраїль, Бірма, Цейльон, Південна Корея, В'єтнам, Ляос, Камбоджа, Індонезія, Лівія, Еритрея, французька Індія, Сомалі, Нігерія, Пуерто Ріко, Золоте Побережжя, а тепер — Судан.

Нема сумніву, що найближчого часу в тій чи тій формі будуть зліквідовані залишки колоніалізму також у Гоа і північній Африці. Сьогодні не досить проповідувати й агітувати за замирення і ліквідацію війн в міждержавних стосунках. Не менш важливою є також ліквідація громадянської війни, як методи внутрішньої політики. Але як досі, так і далі, комуністи заперечують мирний, демократичний процес, як методу внутрішньої, суспільної політики.

25. 8. 1955, ч. 1047

З. Пеленський

КРЕМЛІВСЬКІ ЗАРОБІТКИ НА УКРАЇНСЬКІЙ ПШЕНИЦІ

Небувалі врожаї дала цього року багатюща українська земля. Десятик років не було стільки золотої української пшениці. Повинен би радіти нарід України з такого дарунку природи і висліді тяжкої праці. Та все виглядає так, що тільки советська система державного капіталізму матиме користь з плодів української землі.

В неділю двадцять першого серпня радіо-Київ повідомило, що Україна вже виконала плян заготівлі хліба, здавши державі понад 300 мільйонів пудів самої лише пшениці. Крім того, як подає газета «Правда» з того самого дня, Україна здала державі понад плян, нібито добровільно, ще 150 мільйонів пудів зерна, з того понад чотири п'ятих пшениці. Таким чином большевики вже встигли викачати з України 420 мільйонів пудів самої пшениці. Якби весь цей хліб ішов для міського населення України і продавався за більш-менш нормальними цінами, то все було б у порядку. Але советська система і тут, як у всіх інших випадках, провадить свої махінації, своєрідне діалектичне жонглювання

цінами. Такі комбінації в суті означають ніде в світі нечувану експлуатацію трудового населення нашої батьківщини, України.

Советська держава, як відомо, платить колгоспам тільки по 12 копійок за кілограм пшениці, а сама продає по одному карбованцеві сімдесят копійок кілограм найдешевшого пшеничного хліба. Якщо врахувати транспорт, працю і інші видатки, але рівночасно відрахувати припечку, то виходить, що держава заробляє на **кожному** кілограмові хліба приблизно півтора карбованців. Отже із одного пуда хліба держава має 24 карбованці чистого доходу. Тепер візьміть олівець і самі підрахуйте: на 420 мільйонах зібраної з України пшениці советська система державного капіталізму заробляє **не менше як 10 мільярдів** карбованців. Десять мільярдів карбованців чистого заробітку тільки з однієї пшениці, а де жито, кукурудза і так далі! Про такі просто астрономічні доходи ніколи і ніде в світі навіть не мріяв і найбільший капіталіст-фабрикант, який звичайно заробляє на своїх виробках тільки від шістьох до десятих відсотків. Советська держава натомість заробляє на тяжкому поті нашого народу понад **тисячу** відсотків.

З огляду на це не дивно, що московська «Правда» — орган цієї системи визиску і її верхівки, — аж захлинається з радости, звітуючи минулої неділі про багаті врожаї і здачу хліба на Україні. Чим більші врожаї, тим більший заробіток для держави. Але ані «Правда», ані її слухняний вислужник у Києві, «Радянська Україна» ні словом не згадують про те, скільки з цього небувалого врожаю лишиться для українського села. Не згадує большевицька пропаганда й про те, куди і для кого, в яку сторону світу поплине золота українська пшениця, що її Кремль так ретельно «викачує» з України. Нарешті, було б дуже цікаво довідатися, що — і чи взагалі щось — дістане Україна в заміну за це її велике багатство. Замість відповіді на ці болючі питання большевицька пропаганда далі кричить і підганяє: готуйтеся до сівби озимих культур, щоб наступного року Україна дала ще більші врожаї. Ще більше пшениці для того тільки, щоб держава могла ще більше «викачати» і ще більше заробити на українському хлібі.

Але увесь український нарід буде і далі невтомно і повсякденно домагатися від кремлівських диктаторів і їхніх намісників у Києві ясної і недвозначної відповіді на питан-

ня: Куди і для кого йде українська пшениця і що, від кого та коли дістане Україна за свій хліб? Хочемо чіткої відповіді на ці питання, що в них глибоко зацікавлений увесь народ нашої батьківщини України!

28. 8. 1955, ч. 1059

Ю. Таркович

РІЧНИЦЯ ОДНОГО ТРЮКУ

31. серпня 1955 р. сповнилося рівно 20 років з часу, як на шахті Ірміно тресту «Кадієвугілля» в Донбасі було підготовано й зреалізовано найбільший в історії експлуатації робітника трюк, що став претекстом до жажливого визиску советського робітника рабовласницькою советською системою. 31. серпня 1935 р. всі советські газети були виповнені довгим репортажем з шахти Ірміно, що там вибійник Алексей Стаханов за одну добу вирубав більше ста тонн вугілля.

Ця гола цифра, фантастично висока, почала повторюватися в пресі і в радіо на всі лади, хоч старанно промовчувався виробничий процес цього рекорду. Всі без винятку советські шахтарі сприйняли цю вістку за винайдення советською владою чергового вишуканого способу підганяння робітника до виконання нових перебільшених виробничих норм. Бо, як ніхто інший, рядовий вибійник розумів, що вирубати стільки вугілля за одну зміну людина неспроможна. Навіть якщо вибійник має щастя попасти на дільницю «пливучого вугілля», коли вугілля з крутого шару пливе само, як вода, то й тоді він потребує допомоги кількох інших робітників, щоб кріпити вибій. Згодом, неофіційними шляхами, з шахти Ірміно викрався секрет: справді, Стаханова було приділено до пливучого пласту і дано йому в допомогу сімох кріпильників. Та советські газети про це не обмовилися й словом. Навпаки, вони почали ширити погляд, що цей «рекорд» був наслідком старанної організації праці Алексеем Стахановим, мовляв, те, чого досягнув він, може досягти кожний советський робітник.

Країною прокотилася хвиля організованих комуністами мітингів, на яких робітники були змушені брати на себе зобов'язання, хвалити Стаханова, гудити своїх колег за повільний темп праці і виголошувати довгі хвалебні на адресу системи. Але ніхто не вірив у ті вигадки. І що найгірше в цій

системі бичування робітника, то це те, що день 31. серпня кремлівські верховоди зробили своєрідним святом: цей день названо днем шахтаря. В цей день держава ніби демонструє свою любов до советських підземельників. Яка ница фальш! Насправді цей день це ще один претекст для советських рабовласників, щоб поставити шахтаря на нову виробничу вахту і змусити його до нових зобов'язань. І ці зобов'язання з року в рік все більшають і більшають. Советський робітник дослівно переривається. Мільйони конають при будові цієї піраміди «соціалізму», яку за 37 років так і не вивершили. І не вивершать! Не допоміг у цьому й трюк із Стахановим. І не допоможе! І ця нова вигадка советів тепер так само не обдурить наш нарід.

5. 9. 1955, ч. 1082.

В. Бендер

А ЯК СПРАВА З УКРАЇНСЬКОЮ ІСТОРІЄЮ?

В Римі почався 10. міжнародний конгрес істориків. Протягом тижня буде прочитано багато доповідей і співдоповідей. Відбуватимуться дискусії. До вічного міста з'їхалася сила-силенна відомих істориків з усього світу. Вони дискутуватимуть про найрізноманітніші питання історії, універсальні й національні. Майже кожна країна, навіть, подбала про те, щоб показатися на цьому визначному форумі міжнародної історичної думки з найновішими досягненнями в ділянці історичних наук.

У зв'язку з цим прикро вражає факт, що 40-мільйонова Україна не прислала, чи не могла прислати, солідної наукової делегації, яка мала б щось сказати своїм колегам з інших країн.

Коли згадуємо парадокс, що українську історіографію на міжнародньому конгресі в Римі репрезентуватиме професор-емігрант, а не науковець з Києва, пригадуємо машинально недавню статтю у московських «Вопросах истории». Цей журнал інституту історії при Всесоюзній Академії Наук у Москві якось несподівано зайнявся проблемою дослідження української історії. У невідданій, отже редакційній, передовій статті у липневому числі «Вопросы истории» зчинили страшний галас з приводу катастрофічного стану української історичної науки.

Ми завдали собі труда і прочитали уважно виступ «Вопросов истории», вважаючи порушені в ньому питання за дуже важливі не тільки з наукового, а й загальнонаціонального погляду. Сьогодні хочемо торкнутися тільки одного аспекту, а саме загальної тенденції згаданої статті та виникаючих з цього наслідків, а також дивних диспропорцій і навіть протиріч.

Бо якщо так кепсько з дослідженням історії в Україні, то не можна в цьому обвинувачувати тільки українських істориків. Автори статті в московському журналі знають, мабуть, краще, ніж ми і ніж перший-ліпший професор чи студент історії в якому небудь з українських ВУЗів, що катастрофічна ситуація в ділянці української історичної науки постала, власне, через репресії і переслідування, які йшли з центру советської диктатури. І тому, перш ніж накидатися на українських істориків, треба було визнати власну роль у цьому занепаді історичної думки. Якщо автори з «Вопросов истории» не мають до цього матеріалів, хай уважно переглянуть річники «Исторического журнала» до 1945 року і комплекти свого власного журналу, починаючи з 1945 р. В обох цілими роками за період тупого сталінізму провадилася безпардонна нагінка на кожну свіжу і об'єктивну думку та незалежну ініціативу українських істориків.

Якщо українські історики не мали досі змоги висвітлювати проблеми далекого і недавнього минулого української нації, то тепер не треба виписувати статей із закидами, а просто сказати, що досі українській історичній науці не була дана змога вести історичних розвідок відповідно до завдань, які стоять перед нею. І не тільки це. Треба створити відповідну творчу атмосферу довкола науки, а особливо такої важної, як історія.

8. 9. 1955, ч. 1089

Б. Хома

НАВЧАННЯ РОБІТНИЧОЇ МОЛОДІ НА УКРАЇНІ

«Партія й уряд дали молодим робітникам необмежені можливості для росту і створили першокласні умови для поглиблення своїх знань. Всюди на заводах, на фабриках, при шахтах створено для цього прекрасні школи, які забезпечені великими бібліотеками, першокласними лябораторіями та

всіляким наочним приладдям! В прекрасних шкільних приміщеннях вечірніх шкіл юнаки й дівчата без відриву від виробництва опановують здобутки найпередовішої в світі советської науки й техніки! . . .»

Не подумайте, шановні слухачі, що це все правда! Ні! Це лише порожні слова. Советська пропаганда. Це тільки так пишуть у советських газетах, так говорить советське радіо і так усюди говорять советські пропагандисти та агітатори.

Насправді ж навчання робітничої молоді на Україні перебуває в дуже поганому, занедбаному стані. Комуністи цією справою зовсім не цікавляться. Для прикладу візьмемо Донбас, бо тут є, — як пише газета «Труд» з 26. серпня ц. р., — п'ята частина всіх шкіл робітничої молоді, створених на Україні» — отже найбільше скупчення таких шкіл. Ці школи тут не мають ні лябораторій, ні приладів, ні навіть приміщень для навчання. Ось, наприклад, школа ч. 6 у м. Сталіно — одна з найбільших в області. Тут в дуже тяжких умовах, як признається газета, навчаються понад 900 осіб молодих робітників і службовців металургійного заводу. Ця школа не має ні наочного приладдя, ні лябораторій. Практичні роботи доводиться переводити у вихідні дні в навчальних кабінетах інших навчальних закладів. Але це ще, як кажуть, півбіді. Інші навіть сяких-таких шкільних приміщень не мають. Для молодих шахтарів, напр., створено 79 шкіл, але шкільні приміщення має лише четверта частина. А що вже тут говорити про лябораторії та наочне приладдя! На збагачувальній фабриці шахти ч. 4-5, пише газета «Труд», — «усі до одного перестали відвідувати школу, — бо тут не було створено навіть найелементарніших умов для навчання».

Школа зверталася до директора фабрики Лівшица з проханням допомогти, але цей партійний чиновник відповів ось як: «Якщо ви хочете, щоб у вас училася молодь, то організуйте собі двозмінне навчання, а я ніяких умов створити не можу».

Українські юнаки й дівчата, хоч і тяжко працюють, хочуть учитися. Але умов для навчання немає. Більшість із них змушені відвідувати школи аж у третю зміну в приміщеннях т. зв. масових шкіл. Велика кількість залишає школи, бо не може витримати тяжких умов праці й навчання. Минулого року, напр., навчання залишило більше вісьмох тисяч молодих робітників. Учителів теж не вистачає. У

вечірніх школах Донбасу працює 3 тисячі педагогів. Більше тисячі з них мусять бігати від школи до школи викладати лекції. Через це часто зриваються уроки.

Отак на ділі кремлівські вожді створюють т. зв. першоклясні умови молодим робітникам для поглиблювання своїх знань. Так виглядає комуністична пропаганда і дійсність.

Газета «Труд» радить міністерству освіти Української ССР звернути більше уваги на цю занедбану ділянку. Питаємо: що може зробити в цьому міністерство освіти, коли воно, як і весь т. зв. уряд Української ССР, цілковито підпорядковане Кремлеві? Хоч Українська ССР вважається й державою, але це тільки для пропаганди, в конституції, для замилювання очей. Насправді ж усе вирішує не Київ, а Кремль. Український народ напевно знає, що якби його уряд у Києві міг сам вирішувати свої справи, то за оті сотні мільйонів пудів першосортної пшениці, яку загарбали Кремлівські можновладці лише за цей рік, він створив би такі життєві умови для нашого народу, а в тому й для робітничої молоді, про які ще навіть і комуністичним пропагандистам не снилося. А коли взяти ще інші багатства, що їх дає українська земля! Але все це йде не для добра народу. Все це служить інтересам агресії кремлівського комунізму, а не інтересам трудящих.

Отже, за ті жахливі умови, в яких навчається робітнича молодь на Україні, всю відповідальність несуть кремлівські вожді, які прагнуть до панування над народами всього світу, а добробут трудящих — це для них справа останнього порядку.

Лише знищення комуністичної диктатури принесе для українського і всіх інших народів свободу, добробут і всі умови для навчання молодих людей.

27. 9. 1955, ч. 1139.

І. Даценко

МИКИТА БУБНОВСЬКИЙ ПРО СВОЮ ПОДОРОЖ ПО АНГЛІЇ

Секретар Центрального комітету комуністичної партії України, Микита Бубновський повернувся із своєї подорожі по Англії в складі делегації Советського Союзу. Цілий місяць їздили комуністичні делегати по демократичній Англії, оглядали її сільське господарство.

В статті «Радянської України» від 11-го вересня товариш Бубновський подав свої враження про Англію.

Всі ми звикли, що комуністичні делегати, побувавши за кордоном, у вільних країнах, привозять додому найчорніші відомості про політичне, господарське і культурне життя у вільному світі. Стаття Бубновського значно відрізняється від звичайної комуністичної пропаганди. Він не тільки побачив багато доброго в сільському господарстві Англії, але також про це написав. Очевидно, це не його власна «примха».

Адже тепер Кремль веде новий курс — курс залицяння до урядів демократичних країн, запевняючи, що він хоче жити в мирі і згоді з некомуністичними державами. І коли Кремль хоче мати з Англією згоду та порозуміння для, так би мовити, «передешки», то було б неполітичним тепер очорнювати цю країну.

Бубновський пише, що в Англії є 535 тисяч селянських господарств, і що ці господарства забезпечують половину харчів, потрібних для населення Англії. Однак він оминув той факт, що більше як 80 відсотків м'яса англійці мають від господарства своїх же селян. Це зайвий раз доводить, як високо стоїть сільське господарство в цій країні.

Далі Микита Бубновський невдоволений тим, що в сільському господарстві Англії застосовується праця наймитів. Ясна річ, що секретареві ЦК КПУ це не подобається. Але треба знати, що в Англії стан сільських робітників нічим не відрізняється від робітників індустрії. Сільськогосподарський робітник в Англії вільно обирає собі працю, він має соціальне забезпечення, добру платню і відповідне приміщення. Він не є прикріплений до колгоспу, як ми це бачимо в советській державі. Вільна праця селянина і сільськогосподарського робітника дає населенню Англії добрі харчі, зокрема м'ясо, молоко, масло і всякі овочі. Тому то в Англії нема ніяких харчових криз, про які так часто гомонять комуністичні секретарі.

Сам Бубновський побачив, що в Англії сільське господарство не йде самопливом. Тут діють дослідні станції і наукові інститути для вирощування нових порід худоби, птахівництва; державний уряд дбає про те, щоб селяни мали добру оплату за свої продукти, бо це дає можливість селянам купувати нові машини для розвитку хліборобства.

Комуністичний секретар забув написати, що англійський селянин не мусить виїздити з наказу уряду на цілинні і пе-

релогові землі до Австралії чи Канади, бо в Англії немає диктатури й терору, кожний живе і працює вільно, де хоче і як хоче.

Не згадав Бубновський також і того, що саме в Англії, в місті Ковентрі, є найбільша в світі фабрика тракторів і сільськогосподарських машин, яка постачає своїми виробами всі континенти, — це фабрика Фергюсона. Фергюсон зокрема виробляє малі трактори, які вживають у невеликих господарствах на селі. Це є доказ, що нова господарська техніка доступна не тільки колгоспам чи радгоспам.

Замовчує секретар ЦК КП України також і те, що в Англії всі є вільними, вільні в повному розумінні цього слова, так само, як і в інших країнах на Заході. Замовчав він також і те, що в Англії є зразкові українські ферми, власність українських емігрантів, які варто було б оглянути, щоб побачити, з якою любов'ю працює українська людина на власній землі в атмосфері свободи і які великі плоди дає навіть небагата англійська земля. Сотні чи й тисячі таких зразкових українських ферм є також у Канаді, в Сполучених Штатах та інших країнах.

Не сказав Бубновський у своїй статті і про те, що всюди в західньому світі чи то власник землі, чи робітник, чи селянин, що наймається на працю, чи навіть інтелігент — кожний може господарювати, як він бажає. Може працювати там, де він бажає. Може належати до церкви до якої він бажає. Може мати політичні переконання, які вважає кращими і ніхто нікого не переслідує.

Не сказав товариш Бубновський про все це, бо ЗНАЄ, що за таких умов твориться повноцінна людина і повноцінне господарство — без штучних колгоспів, радгоспів, соцзмагання, ударництва, червоних та чорних дощок.

28. 9. 1955, ч. 1140.

П. Феденко

ФІКТИВНА АМНЕСТІЯ

Офіційний советський часопис «Ізвестія» опублікував 18 вересня постанову Верховної ради ССРСР про амністію советським громадянам, що співпрацювали з окупантом під час другої світової війни. Ця амністія торкається, як тих громадян, що живуть в межах Советського Союзу, так і повоєнних емігрантів.

Голосна, але досі зовсім безуспішна акція берлінського комітету «за возвращение на родину» вже віддавна вимагала якогось урядового «підмурівку», бо агітація за поворот до дому велася тільки на підставі обіцянок якогось «приватного комітету», що, мовляв «родина поймет и простит».

Отже ця амнеція була вимушена потребами зовнішньої політики та зовнішньої пропаганди, зокрема між еміграцією з ССРСР. Амнеція стосується засуджених найвище до 10 років за такими статтями кримінального кодексу РСФСР: параграфи перший, третій, четвертий, шостий, десятий і дванадцятий 58-ої статті.

Тепер подивимось **кого саме не стосується** амнеція? Насамперед, і це дуже характеристично, з амнеції **не** скористаються ті, що їх засуджено згідно з параграфом другим 58-ої статті. Це є: «озброєне повстання або вторгнення з контрреволюційною метою на советську територію озброєних банд, захоплення влади в центрі або на місцях з тією ж метою, і, зокрема, з метою насильно відірвати від Союзу ССРСР та окремих союзних республік якунебудь частину її території». . . . За цим параграфом 58-ої статті засуджено переважуючу більшість українців. **Вони звільнені не будуть**, а якщо й будуть винятки, то вони правила не роблять.

Далі параграф п'ятий, 58-ої статті, що теж виключений з тексту амнеції, стосується тих, що шляхом зносин з представниками чужих держав, схилили чужу державу або якунебудь в цій державі суспільну групу до озброєного втручання в справи ССРСР. Наступні параграфи 58-ої статті, що виключені з дій амнеції, це сьомий, восьмий і дев'ятий — підрив державної промисловости, терористичні акти, скеровані проти представників советської влади; руйнування або пошкодження залізниць чи інших шляхів сполучення.

А хто ж користується з амнеції? Отже, це параграф перший 58-ої статті: «всяка дія, направлена до повалення, підрив або ослаблення влади робітничо-селянських советів . . .», «зрада батьківщині. . . шпіонаж, прозраджєння воєнної або державної таємниці, перехід на бік ворога, втеча закордон . . .»; параграф третій «зносини з контрреволюційною метою з чужими державами. . .», параграф четвертий — «допомога міжнародній буржуазії. . .», параграф шостий — шпіонаж, а також передавання відомостей, що не є державною таємницею але не підлягають оголошенню, параграф десятий — «пропаганда та агітація», і параграф дванадцятий

58-ої статті «недонесення про достовірно відомий... контрреволюційний злочин».

Здавалося б, що советська влада «прощає багато». Але придивімося ближче до кримінального кодексу РСФСР. У розділі «Контрреволюційні злочини» є спеціальний, ми сказали б збірний параграф, а саме — одинадцятий, 58-ої статті. Він звучить дослівно так: «Всякого роду організаційна діяльність, скерована до підготовки або довершення передбачених в цьому розділі злочинів, а також участь в організації, створенні для підготовки або доконання одного із злочинів, передбачених цим розділом, тягнуть за собою — міри соціального захисту, вказані у відповідних статтях цього розділу».

Що цей параграф каже? Дуже мало і дуже багато. Кожний логічно думаючий слідчий, «довівши» обвинуваченому будь-який параграф 58-ої статті мусить йому приписати і цей збірний параграф одинадцятий. Він, цей параграф, обвинуваченому зовсім не збільшує кари, але кодекс логічно так побудований, що параграф одинадцятий 58-ої статті має кожний «контрреволюціонер», засуджений в Советському Союзі. І от саме цей параграф виключений з дій амністії.

Таким чином найновіша советська амністія — це нечувана в світі шахрайство, глул над справедливістю, цинічне знуцання з людської гідності й кепкування з вільного демократичного світу, що завжди приймає поважно такі речі, як амністія. Советська найновіша амністія — це фікція, черговий фокус-покус, розрахований на замилювання очей Заходу.

1. 10. 1955, ч. 1148.

П. Котович

ЯК ХАРЧУЄТЬСЯ ЛЮДНІСТЬ СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ

Рівень харчування населення тої чи іншої країни має велике значення для здоров'я. Хронічне недоживлення веде до збільшеного захворювання та смертності і відбивається на долі прийдешніх поколінь. Всім відомо, що в Советському Союзі, а особливо на Україні були не раз періоди масового голоду — у 1921-22, та в 1931-33 роках.

Але як постачається харчами населення України в порівнянні з населенням в інших країнах, про це мало хто знає.

Користуючись інформаціями, що подають офіційні чинники советської влади, подаємо деякі порівняльні дані про харчування в різних країнах. За час від 1913 по 1955 рік кількість зерна, що його збирають по всьому ССРСР майже не збільшилась. Коли 13-го року зібрано було 801 мільйон центнерів зерна, то 54-го року його зібрано лише трохи більше, а саме 984 мільйони центнерів. Кількість населення за цей же час зросла з 137 мільйонів до 215-ти. Отже збір зерна на душу населення зменшився. Ще гірше стоїть справа з забезпеченням людности м'ясом, молоком, салом та маслом. У 1916-му році голів великої рогатої худоби було 58,4 мільйони, та свиней — 23 мільйони, а у 53-му році рогатої худоби було лише 56,2 мільйонів та 28,5 мільйонів свиней.

Советські офіційні чинники подають, що вони добилися 54-го року виробництва 1.990 тисяч тонн м'яса, 370 тисяч тонн жиру, 3.440 тонн цукру, випустили щось біля 20 мільйонів тонн борошна та тисячі тонн інших продуктів. Ми зацікавилися і вирахували скільки харчів отримує советський громадянин на рік. Виходить, що він має одержувати біля ста кілограмів хліба та круп, 135 кгр. картоплі, 10 кгр. м'яса, 7 кгр. жиру та 16 кгр. цукру на рік.

Чи одержує кожний советський громадянин цю кількість харчів, ми маємо великий сумнів. Зрозуміло, що советські урядовці, партійні бонзи та емведисти одержують не таку мізерну норму, а втричі більшу. Але на одну хвилину припустимо, що цю середню норму отримує кожен советський громадянин. Отже на добу він має одержати 200 грамів хліба круп та борошна, біля пів кілограма картоплі, 40 грамів цукру та по 20—25 грамів м'яса та жирів. Це все, коли переведемо вартість харчування на кальорії, складає 2 тисячі кальорій. Це є лише голодова норма. Людина, що виконує не дуже важку працю мусить мати 3 тисячі кальорій на добу. Такий малесенький раціон харчів, як в ССРСР, не має жодна т. зв. капіталістична країна. В Америці на одну людину припадає м'яса в 7 разів більше, а товщу, цукру та молока в три рази більше, ніж в ССРСР. В Австралії та Аргентині їдять м'яса більше ніж в ССРСР в одинадцять разів, а цукру в три рази більше. У Голяндії та Данії на одну людину припадає у 3—5 разів більше м'яса, ніж в ССРСР, та у 3—4 рази більше товщів.

Хрущов на пленумі ЦП КПСС пообіцяв, що коли селянство напружить свої зусилля, а цілинні землі будуть осво-

ені, то можливо пощастить досягнути наукової норми харчування — 3 тисячі кальорій. У більшості країн світу ця норма харчування давно вже перевищена. Так, в Сполучених Штатах середня кальорійність добового раціону є вища за 3.200 кальорій. Це саме й у Канаді, Австралії, Швейцарії та Швеції. В Англії, Голяндії, Данії, Аргентині цей раціон є вищий за три тисячі, а в Ірляндії та Новій Зеландії він сягає 3.500 кальорій. Навіть у післявоєнній західній Німеччині кожна людина отримує у середньому 2.800 кальорій. Лише громадянин советської соціалістичної республіки має «щастя» одержувати голодну харчову пайку.

3.10.1955, ч. 1155.

М. Будяк

ПАН-АМЕРИКАНСЬКА УКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

Широким руслом плине праця українців у всіх країнах вільного світу. Всюди, де опинилися наші брати, постали українські репрезентативні організації, які потім об'єдналися в крайові, континентальні чи навіть світові українські об'єднання. Так у повоєнних роках постала і найбільша наша організація у вільному світі — Пан-Американська Українська Конференція, яка має тепер свій осідок у Ньюорку.

Від 23 до 25 вересня відбулася вже п'ята сесія цієї конференції в канадійському місті Торонто за участю делегатів із держав американського континенту і навіть Австралії та Нової Зеландії.

Пан-Американська Українська Конференція, чи скорочено ПАУК, об'єднує центральні представництва українців із 9-ох держав Америки а саме: Канади, Сполучених Штатів, Аргентини, Бразилії, Венесуелі, Парагваю, Чілі, Уругваю і Мексики. Крім того, сюди входять також українські представництва з Австралії і Нової Зеландії. Таким чином Пан-Американська Українська Конференція репрезентує більше мільйона п'ятисот тисяч, повторюємо, більше півтора мільйона українців, які живуть в цих країнах.

Співпраця між українськими представництвами з 11-ох держав на базі Пан-Американської Української Конференції спирається на добровільне зговорення. Представництва інформують одні одних і координують свою діяльність. Головне завдання Пан-Американської Української Конференції

ції — шукати нові можливості для української визвольної боротьби не тільки на американському континенті, а й у всіх країнах вільного світу. З цієї причини ця світова організація підтримує постійні зв'язки з українськими представництвами, що існують у 34-ох країнах Європи, Америки, Азії, Австралії і Нової Зеландії. Отже Пан-Американська Українська Конференція не тільки знає про стан українців на всіх континентах, а і координує українську визвольну боротьбу у всіх більших країнах вільного світу.

На недавньому з'їзді в Канаді було сконстатовано, що Пан-Американська Українська Конференція щораз більше присвячує свою увагу праці на терені Організації Об'єднаних Націй, намагаючись якнайбільше розбудувати зв'язки з представництвами окремих антикомуністичних країн. Тепер є надія, що Пан-Американська Українська Конференція стане членом Економічно-соціальної Ради і інших подібних секцій організації Об'єднаних Націй. Перед ОН представники Пан-Американської Української Конференції вже не раз протестували проти большевицької сваволі на Україні, проти депортації понад 300 тисяч українців на цілині і перелогові землі, тощо.

Пан-Американська Українська Конференція бере участь у багатьох міжнародних конференціях, де розглядаються різноманітні справи за участю дипломатів, політиків і парламентаристів вільного світу. Тут завжди буває добра нагода інформувати політичну еліту вільного світу про українську визвольну боротьбу, про большевицький національний і економічний утиск нашої батьківщини, України. Політичні репрезентанти західного світу прислухаються до цього вільного українського голосу і про Україну та її долю все більше пишуть і говорять на Заході. Крім того, Пан-Американська Українська Конференція підтримує живий зв'язок з науковцями вільного світу, які працюють над проблемами, зв'язаними з Україною. Одним словом, Пан-Американська Українська Конференція виконує функції неофіційних дипломатичних представництв України, яких вже не має, байдуже, що Українська Советська Соціалістична Республіка юридично є незалежною державою і в Києві сидить нібито український міністр закордонних справ. Ніхто не знає, які насправді завдання київського товариша-міністра Паламарчука. Мабуть і він сам цього, бідолаха, не знає.

Українці у вільному світі діють і будуть посилювати свою роботу в тому напрямі, щоб увесь західний світ збагнув усю правду про Україну і большевицьку експлуатацію нашого народу, — так було сказано в резолюції Української Пан-Американської Конференції.

21.10.1955, ч. 1197

Ю. Таркович

НОВІ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ

9. вересня з'явилося в «Радянській Україні» коротке повідомлення про те, що в Сталіно відбулися наради відповідальних працівників Донбасу у справі недоліків вугільної промисловости. Подібних метушливих нарад і зборів тепер у Советському Союзі стільки, що й на сталінську не варто було б звертати особливої уваги, якби не цілий ряд цікавих фактів, характеристичних для теперішніх стосунків у Советському Союзі.

Нарадами в Сталіно керував Мельніков, колишній генеральний секретар ЦК КПУ, вичищений звітти в часи Берії за свої русифікаційні тенденції. Повалення Берії означало для Мельнікова відновлення ласки кремлівських можовладців. Він стає советським послом в Румунії, а згодом його роблять загальносоюзним міністром будівництва вугільної промисловости. Тепер же з доручення Москви Мельніков знову їде в Україну «навести порядок» у вугільній промисловості і ліквідувати хронічну кризу.

Щоб з'ясувати собі розміри цієї кризи, досить сказати, що за советськими даними план видобутку вугілля виконано цього року в загальному на 80 відсотків. Насправді недовиконання плану сягає ще глибше, коли взяти до уваги, що є багато шахт, які не виконали плану навіть на 50 відсотків. І тільки завдяки шахтам, які досягли повного процентажу, можна було здобути в середньому 80 відсотків.

Як виходить з цього, хвороба вугільної промисловости в Донбасі затяжна і в основному її джерел треба шукати в кризі самої советської системи, тобто передусім в експлуатації людини, бюрократизації і централізації. Через те можна дуже сумніватися, щоб посланець Москви Мельніков міг у Сталіно знайти на неї радикальний лік. Радше навпаки.

Його поява вказує на нові централізаційні заходи Москви, що може ситуацію погіршити.

На ці нові централізаційні заходи вказує факт, що нарад не організувало і в них участі не брало київське міністерство вугільної промисловости, створене рік тому порядком децентралізаційних тенденцій на користь окремих республік, хоч адміністративно Донбас йому підлягає насамперед. Чомусь не взяв у них участі і генеральний секретар ЦК КПУ Кириченко. Виходить, що Москва зовсім не бере до уваги, легковажить собі значення республіканських міністерств і робить собі що хоче, навіть не питаючи їхньої згоди. Ще не так давно советська преса розписувалася про потребу децентралізації. На практиці вся ця децентралізаційна акція жодного значення не має. Кремлівські можновладці й далі думають, що єдиним місцем, з якого можуть виходити розумні розпорядки й вказівки, є Москва і висилає своїх повновладців, що роблять собі, що хочуть, за плечима київського уряду.

Це, з другого боку, свідчить ще раз — скільки на практиці має вартости цей київський уряд та яка його фактична роля — в економічному і культурному житті України. Він потрібний для того, щоб мати більше голосів в ОН та, щоб замилувати очі світові, мовляв, у нас національне питання вирішене і всі народи мають незалежність. Випадок з Мельниковим є цьому найкращим прикладом.

21.10.1956, ч. 1199

М. Стиранка

НА КОГО ПРАЦЮЮТЬ ТРУДОВІ РЕЗЕРВИ УКРАЇНИ?

Начальник Управління трудових резервів України, Дмитро Іщенко недавно сказав: «Учбові заклади трудових резервів України за час 15-річного існування підготували для народного господарства півтора мільйони молодих кваліфікованих робітників майже двохсот спеціальностей. У цьому році учбові заклади закінчать ще 133 тисячі молодих робітників».

Тільки подумати: півтора мільйони фахово вишколених молодих людей! Скільки добра для трудящого світу могли б зробити ці фахівці! Як високо вони могли б піднести добробут на Україні! Край такий багатий надрами, земля така плодюча, що подібних мало й на світі, люди — такі роботя-

щі. Така країна, доставши півтора мільйони кваліфікованих працівників аж 200 професій народного господарства, могла б розквітнути як справжній рай, але не советський. Серед такого народу півтора мільйони кваліфікованих молодих майстрів — були б справжнім благословенням, коли б вони могли працювати для свого краю і для своїх людей.

Але, завдяки комуністичній диктатурі, вони мусять працювати не для народу, а для інтересів партії і диктаторів. Організація трудових резервів нагадує військову мобілізацію. Вона охоплює всю молодь, яка вивчає будь-який господарський фах. Управління трудових резервів мобілізує кожного хлопця чи дівчину, ще поки вони закінчують школу, і призначає їм місце праці. За відмову від цього призначення грозить тюрма або концентраційний табір.

Дмитро Іщенко, очевидно, замовчав перед українським народом, куди пішли працювати ці півтора мільйони кваліфікованих молодих громадян української республіки. Не сказав, скільки залишилося працювати на Україні, хоча б і для режиму, а скільки перекинено за наказом трудових резервів поза межі батьківщини. Не міг сказати, бо тоді здемаскував би один із найбільших злочинів советського режиму супроти України. Це злочин закритого і всіма засобами масованого обезкровлювання українського народу. Це широко опрацьована система, яка десятками різних шляхів і сотнями прихованих заходів висмоктує із українського народу найцінніші елементи. Вишколені молоді фахівці, молодь, яка відзначається непересічними здібностями, висококваліфіковані спеціалісти, мистці небуденних талантів — все це вилучене централізована система комуністичної диктатури і найрізнішими способами висилає поза межі України. Витягає їх з України або одверто — адміністраційними наказами, або підступно, — відбираючи в них усі можливості виявити свої таланти чи набуту освіту на своїй батьківщині, для добра свого народу.

Ми добре знаємо всю систему примусового набору трудових резервів; тому ми впевнені, що гнітучу більшість із отих півтора мільйонів, про яких говорив Іщенко, вислано за межі батьківщини працювати на розбудову воєнного потенціалу советської диктатури.

Тут знову виявляється справжнє обличчя уряду нібито суверенної Української ССР. В суворо централізованому апараті трудових резервів він не має жодного слова, він є тіль-

ки виконавчим зряддям всесоюзного централізму. Справу трудових резервів України взагалі повністю виділено поза компетенції республіканських органів. Командування цим сектором, що для господарського і взагалі національного життя України найважливіший, командування живими кадрами кваліфікованих людей перебуває повністю під всевладним пануванням комуністичного центру в Москві. А той центр не тільки послідовно й уперто нехтує найістотнішими інтересами України, але й свідомо, з розрахунком, організовано, за допомогою велетенської машини тоталітарної держави діє проти українського народу.

27.10.1955, ч. 1216

М. Добрянський

УКРАЇНЬКА КНИЖКА І СОВЕТЬКЕ БАЛАМУТСТВО

У київській «Літературній газеті» за 13 жовтня з'явилася досить цікава стаття. Член Правління спілки письменників України, Василь Козаченко, скаржиться на цілу низку неподобств, що були викриті в книжковій торгівлі України. Виявлено, що в магазинах Укркниготоргу в більшості областей України дуже важко, а то й неможливо дістати твори українських письменників чи поетів. Наприклад, воїнничий Чернігівський книготорг взагалі не пропускає на територію своєї області нових книг українських поетів. Навіть у столиці нашої батьківщини, Києві, важко знайти українську книжку. У книгарні Укркниготоргу в центрі Києва «Пасажі» — треба довго шукати на полицях і під полицями, щоб знайти, скажімо, книжку Остапа Вишні «Вибране». А в магазині на Хрещатику число 12 книги українських авторів лежать десь у кутку, далеко від ока покупця, за купюю інших, очевидно, не українських книжок.

Де ж лежить причина такого нечуваного нехтування українським словом і свідомого упосліджування української книжки на нашій таки землі?

Справа ось у чому. Як пише «Літературна газета», український уряд у Києві ясно і чітко встановив розмір тиражів першої книжки на Україні: для поезії 8 тисяч примірників, для прози 15 тисяч. Коли взяти до уваги, що на Україні є 26 областей, то вийде, що на кожную область припадає щось близько 300 примірників поезії і близько 570 прим. прози.

Це справді дуже малий тираж і реалізувати його було б не важко, коли б про це подбати. Справді, коли б подбати... Та виходить, що про українську книжку ніхто не дбає. Навпаки. Робляться свідомі і систематичні перешкоди з самого центру, понад голову київського уряду.

Сама київська «Літературна газета» визнає, що головною причиною і перешкодою в поширюванні української книжки є Всесоюзне міністерство культури в Москві. Це всесоюзне міністерство всілякими наказами та службовими циркулярами підмінює, обходить, а то й просто скасовує державні закони київського українського уряду щодо поширювання української книжки. Отже виходить, — хоча товариш Козаченко як правовірний комуніст про це очевидно й не згадує, що кожне всесоюзне міністерство одним розчерком пера може змінити або й уневажнити закони юридично все ж самостійної республіки. Таким чином пропагована більшовиками суверенність Української Советської Республіки стає вповні ілюзорною. Київський нібито-український уряд не має права самостійно вирішувати навіть справи української книжки, його роля зводиться до виконання чи передавання наказів Кремля. Київського міністра культури тов. Литвина навіть не питають у справі української книжки.

Тов. Козаченко також не бачить дальшої суттєвої причини, зв'язаної із падінням тиражу українських авторів. Він не бачить того факту, що на нашій Батьківщині Україні і інших республіках іде посилена денаціоналізація, спрямована на знищення культурної самобутності українського та інших народів. Першим кроком до цієї мети є постійне знижування тиражу української книжки. Якщо і дадуть нашому читачеві книжку українською мовою, то звичайно тільки переклад з іншої мови. Клясичним прикладом цього є історія з перевиданням творів Івана Франка, якого сторіччя з дня народження буде відзначатися у 1956 році. Під тиском всесоюзного міністерства культури обласні Укркниготорги, за винятком Львівського, не замовили ані однієї книги нашого великого каменяра, хоча київське видавництво вже підготувало до друку твори Івана Франка.

Отже, шановні слухачі, чи советська пропаганда про нібито постійний зріст української літератури не є обманом, цинічною насмішкою над нашим народом? Напевно так. Але ні тов. Козаченко, ані київські міністри вам про це нічого

не скажуть, бо ж вони свідомо і вірно служать большевицькому баламутству і крутійству.

30.10.1955, ч. 1224.

Ю. Таркович

РЕПІН І СТАЛІНСЬКА ДОБА

Вже вдруге большевики бучно відзначають репінські ювілеї. В 1944 році було відсвятковано сторіччя з дня народження Репіна, і в цьому році 25-річчя з дня смерті Репіна. Виникає природне запитання: що спільного між Репінін і сталінською добою?

Відповідь на це питання значно полегшує одна обставина: обидва — і Репін, і Сталін висловили свої погляди на одно знаменне явище в російській історії: на образ царя Івана Грозного. В шедеврї Репіна — «Іван Грозний убиває сина» — увесь Репін. В кінофільмі «Іван Грозний», зробленому за вказівками Сталіна, — увесь Сталін і сталінська доба.

У Репіна Грозний садист і дегенерат. По його хижих, висохлих від злоби пальцях, червоними гадючками збігає кров забитого ним сина. У Сталіна, в кінокартині «Іван Грозний», а також у написаному на замовлення романі Количева «Іван Грозний», царя-ката показано як великого реформатора і оцасливлювача Росії.

«Грозний» Репіна — «Грозний» Сталіна, це два полюси, дві мистецькі й ідеологічні протилежності. Репін засуджує вбивцю, Сталін — прославляє. Чому ж Сталін і його оприччина так фальшиво-побожно хапаються за пам'ять Репіна і пишно відзначають його ювілеї?

Прославлення царя Івана Грозного було потрібно Сталінові й сталіністам для того, щоб виправдати добу «ежовського» терору, коли Сталін винищив стару большевицьку гвардію так самісенько, як свого часу Грозний винищив боярську знать, що обмежувала владу царя-деспота. Творячи абсолютистичну імперію, Сталін і сталіністи шукали в історії Росії чогось подібного своєю жорстокістю, дикунством, підступністю й безчесністю. Кращого прикладу вони не могли знайти, як в образі Івана Грозного. Але ніхто до Сталіна не насмілювався і не мав наміру оспівувати царя-терориста. Навіть у найтемніщу добу романовського самодержа-

вія, в добу Олександра Третього й Победоносцева, письменник Олексій Толстой будив у читачів гуманні почуття, засуджуючи в романі «Князь Серебряний» царя убивцю. Тільки Сталін і сталіністи почали ставити на п'єдстали історичних убивців.

Змушуючи мистців оспівувати убивців, Сталін, а тепер його послідовники, тим самим задушили в СРСР всяке мистецтво. За 25 років сталінської доби не зформувався в СРСР ні один письменник чи маляр. Навпаки — всі найліпші молоді таланти, — наші Петрицький, Касіян, Бурачек та інші у малярстві, — російські Шолохов, Леонов і так далі в літературі — всі занепали, опустились, перестали творити. Щоб зняти з себе відповідальність за розгром у Советському Союзі мистецтва, Сталін і його соратники ставали і стають у пози меценатів, ідуть на розтрату державних коштів, признаючи багатющі «сталінські премії», яких одначе нікому не давали, бо ніхто нічого не творить. Вони ж влаштовують пишні ювілеї великим мистцям минулого: ще недавно відзначали п'ятисотріччя Леонардо да Вінчі, тепер фальшиво святкують ювілей великого маляра-гуманіста Рєпіна, який так геніяльно таврував убивцю і катів.

Великий Рєпін, якого вигодувала й виховала українська земля, щиро любив український народ і присвятив йому свої найкращі твори. В знаменитій картині «Запорожці» Рєпін оспівав визвольну боротьбу українського народу, він не раз висловлював свої співчуття тій боротьбі і в цьому Рєпін так само являє протилежність до Сталіна і його соратників, які жорстоко поневолюють український народ.

10.11.1955, ч. 1247.

О. Петренко

ТРИСТА П'ЯТДЕСЯТ ДЕВ'ЯТЬ

21. листопада минає тридцятьчетверта річниця героїчної смерті трьохсот п'ятидесяти дев'яти вояків Армії Української Народньої Республіки, яких большевицька влада розстріляла під містечком Базар на Волині. Здавалося б, з погляду військової історії, бойові операції відділів Української Армії в той час мали б увійти до книги буття України, як звичайний епізод. Бо ж були і перемоги, були і поразки. Історія — то ж процес чергування подій. Так, як пульсуван-

ня крови в жилах. Але в теперішньому світлі боротьби українського народу за своє визволення базарський епізод переростає у велику подію.

Советська історія взагалі замовчує усі факти боротьби українського народу. Всі ті сили, які ставили спротив большевицькому наступові, советські історики окреслюють як найманців чужинецького капіталу, як ворогів народу, як буржуазних націоналістів. . . Всіма цими безглуздими і голословними окресленнями оперує партійна історіографія. І повторює їх вона безперерійно впродовж років, намагаючися оцим постійним повторенням вбити в голови, особливо молодого покоління, перекручене розуміння власної історії. Але ж правда історична, як і кожна правда, не може ані вмерти, ані зникнути. А тієї правди, власне, і боїться комуністичний режим України. Бо та правда є актом обвинувачення проти комунізму і проти його панування на Україні.

Коли сталася революція 1917 року на теренах колишньої російської імперії, то разом з іншими народами взялася будувати своє незалежне життя і Україна. Створила Україна свій парламент — Українську Центральну Раду, свій уряд, свою церкву. Вже у 17-му році український уряд почав виготовлювати закони про земельну реформу, про скасування поміщицького ладу і про перехід землі у власність селянства, про восьмигодинний робочий день, про організацію вільного громадського життя. Одним словом, все те, що зв'язане із заведенням демократичного ладу в молодій Українській Республіці. Були випущені українські грошові знаки і поштові значки. Поруч з організацією шкільництва, адміністрації, фінансових органів і свого суду, організувалися і українські збройні сили — армія і фльота. Бо ж на півночі — в Москві і в тодішньому Петрограді, а тепер Ленінграді, владу захопила большевицька партія, яка не могла помиритися з тим, що народи колишньої російської імперії творять демократичними шляхами своє самостійне життя. І червоні, наспіх створені відділи, почали сараною налітати на територію тих народів, що їх визволила революція 17-го року. Україна не була винятком. Молода армія Української Народної Республіки стала на оборону своєї держави. Збройна боротьба України точилася чотири роки. Точилася з перемінним успіхом, як і кожна боротьба. І власне Базарська подія 21. листопада 21-го року це є світлий епі-

зод з тієї боротьби. Він, той епізод, не був першим і не був останнім. Він є звеном цілого ланцюга збройних повстань по всій Україні, повстань у Чернігові і у Лозовій серед самих червоних частин, складених з українців, а далі спротиву інтелігенції і селянства — одним словом тієї боротьби всіх шарів української нації, що й сьогодні йде в різних формах і різними способами.

Ані терор, ані колективізація, ні голосні процеси над кращими синами українського народу, ні голод 1932-33 років, ані присуди згідно з параграфом статті 54, ані заслання на Біломорканал і на Соловки, ні тримання в концтаборах Воркути, Тайшета й Колими — не спинило духу українського визволення. Та й не можуть спинити. Адже ж комуністи не змогли і не можуть досі збагнути, що пролита кров ніколи не забудеться. Бо ж протягом цих десятиріч утворилася легенда боротьби за волю. Легенда — це така руйнівна сила, що її ніякими терорами, а тим більше пропагандою і перекрученням історії не перемогти.

У творенні цієї легенди взяли участь і 359 вояків Армії Української Народньої Республіки під Базаром 21 листопада 1921 року. Серед них були і старшини, і козаки. Перед тим як зацокотіли большевицькі кулемети, козак шостої стрілецької дивізії Щербак вигукнув: «Розстрілюйте нас! — Але український народ нас не забуде, він помститься за нас!» Із грудей знеможених, напівроздягнених вояків-героїв вирвався могутній спів національного гімну — «Ще не вмерла Україна...»

Це не був момент екстазу у тих людей, ані останній нервовий відрух — це була відповідь ворогові свідомих патріотів, які зрозуміли історичну вагу моменту. І з цим вони, впадши на полі бою, увійшли безсмертними в історію. Це власне і є страшним для комуністичного режиму — оце безсмертя легенди боротьби за волю. Ми знаємо, що советська влада потім старанно замела сліди свого злочину наказавши зрівняти і заорати те місце, де було розстріляно і поховано героїв Базару. Тепер ніде в жодній історії Української ССР, ані в спогадах тодішніх червоних командирів, ані в оповіданнях про Котовського — головного персонажу тодішніх часів — нема і згадки про подію Базару. Чому? Тому, що большевики бояться тієї легенди — легенди героїв Базару.

У цей день схиляємо побожно чоло перед пам'яттю 359-ти. (Хор співає молитву — Боже Великий Єдиний... На тлі молитви далі читає диктор:).

Проїшли роки. Пройдуть іще літа. Але Україна не забуде своїх вірних синів, що на світанку волі своєї віддали для неї життя. Так, як незабутніми є ті сини, що полягли під Берестечком у 17 сторіччі — так само, як світлим залишився образ юнаків наших під Крутами в січні 1918 р., так само і герої Базару залишаться назавжди в пам'яті нашого народу.

Як прекрасно сказав Юрій Яновський:

«Солдат від кулі падає на землю —

Але життя його іще стремить вперед...»

Герої Базару своїм життям і своїм героїчним чином поплинули вперед. У незабутність, у вічність.

Вічна їм пам'ять, вічна їм слава!

(Молитву Боже Великий Єдиний — хор співає на повний голос до кінця.)

21.11.1955, ч. 1277.

М. Ковальський

СИСТЕМА ЗАГУМІНКУ

Недавно київська «Літературна газета» нарікала на занедбання ділянки перекладної літератури. За останні два роки Держлітвидав України випустив у світ 41 перекладний твір. З цього тільки 19 перекладено з оригіналу, а решту — з російських перекладів. Газета докоряла, що переклади зроблені некваліфікованими людьми, вони — безбарвні і сірі. В Україні нема установи, яка займалася б справами перекладної літератури. Ніхто не дбає про словники, немає наукових робіт про перекладницьке ремесло.

I

«Літературна газета» шукає винуватих серед письменників, яким закидає незнання чужих мов. Але советська газета за деревами не бачить лісу. Вона — не хоче бачити, що в тому всьому є система, яка йде з самого центру. Від розгрому українізації в 30-тих роках советський режим послідовно розбудовує для України таку систему культурної політики, яка зсуває її щораз далі вниз. Українському народові силоміць накинено не тільки комуністичну доктрину й советсь-

кий порядок; централісти пішли ще далі: в межах тієї доктрини і советського порядку вони запопадливо пильнують, щоб Україна не вийшла поза рамки загумінку, провінції.

Советський режим послідовно знижує загальний рівень культурного життя України. Навіть у межах тієї советизованої культури, яку режим ще толерує, — Україна має йти кілька кроків позаду тих осягів і того стандарту, які панують у всесоюзному центрі. З погляду культурного рівня з України зроблено сіру периферію, яка має стояти в тіні російської культури. Нічого оригінального, нічого самостійного, нічого своєрідного не сміє бути на периферії. Український загумінок може бути тільки блідою відбиткою тих зразків, які казенний централізм встановляє за посередництвом советизованої російської культури, спотвореної і підігнаної під вимоги казенної пропаганди.

Ця система терором здавлює всі заходи з українського боку, скеровані на те, щоб принаймні в рамках советизованої культури піднести українське духове життя понад рівень загумінку. Коли на Україні з'являються таланти, які виростають понад рівень, встановлений центром для загумінку, їх обов'язково виведуть з України. Кращі українські спортсмени, кращі фільмові актори, режисери, кращі співаки, мистці, які виростили на Україні, повинні працювати не в Києві, а в Москві.

У безконечному потоці, яким уже чверть століття відпливають великі таланти з України — вкажемо, наприклад, на фільмового актора Бондарчука та на кінорежисера Довженка. Обоє, заблизивши непересічними талантами в Україні, були перенесені до Москви.

У Советському Союзі, крім залізної заслони, що колючим дротом відгороджує населення СРСР від зовнішнього світу, є ще заслони літературна. Останнім часом у московських видавництвах масово виходять з друку переклади з різних літератур Заходу і Сходу. Кожна людина, якій відомі культурні вартості західно-європейської літератури, повинна тільки радіти, що розсувається принаймні літературна заслони, що в Советському Союзі стають доступні такі великі цінності, як твори Дікенса, Сервантеса, Гете, Бальзака, Гюго, Мольєра, Шекспіра. Але чому вони недоступні українському народові його рідною мовою?

Відповідь на це питання подаємо наступного разу.

Київська «Літературна газета» бідкається з приводу катастрофічного стану перекладної літератури. Вона пропонує низку заходів для усунення тієї бідности, яку викликала керована центром політика зведення України до ролі культурного загумінку. Газета звертається із закликом до інституту мовознавства, до українських мисльменників, до київських видавництв. Але ці заклики і поради звернені на фальшиву адресу. Бо вина за таку бідність української літератури лежить не на письменниках чи мовознавцях. Винна сама система всесоюзного централізму. Ця система всіма засобами прагне до того, щоб із різних народів СРСР створити одну велику советську «націю» і перетворити її в могутній озброєний п'ястук для завоювання всього світу. Централісти здають собі відчіт з того, що для зденационалізування понад ста мільйонів населення треба багато часу й послідовних етапів. Один із тих етапів — це зведення української культури, зокрема літератури, до найвужчих меж «літератури для домашнього вжитку» селянина. Вперто ідучи тим шляхом до визначеної мети, вони, зчиняючи пропагандивний галас про піклування національними культурами, на ділі їх руйнують.

Справа перекладної літератури це, передусім, справа мови. Але система загумінку терором накинула українській мові певні рямки, поза які їй не дозволено виходити. Їй заборонено розвиватись за власними законами, їй не дозволено жити згідно з духом незалежності української культури. Їй силоміць накинено зовсім чужу структуру, чужий правопис, чужу граматику. Звичайний відсоток українських слів засуджено на загибель, чим зубожено український словотвір. При повені різноманітних словників, які з'являються в Советському Союзі, кидається у вічі відсутність словників неросійських мов; зокрема катастрофальний стан у ділянці українських словників. Їх до смішного мало. І в цьому теж є свідомою політика всесоюзного централізму, який готовий толерувати українську мову, якщо вона залишається мовою колгоспників або інструментом комуністичної пропаганди. Але всякі спроби розвивати українську мову і плекати її, як форму вищої культури — кваліфікується як прояв буржуазного націоналізму. В рамках такої політики нема місця і на мистецькій перекладі в українській літературі.

Нарікання Київської «Літературної газети» — це ще один доказ лицемірства режиму. Однією рукою він здавлює

розвиток української мови, а другою — дає директиви казеним редакторам писати заклики про підвищення мистецтва літературних перекладів, які він сам унеможливилює.

27—8. 11. 1955, ч. 1292—3.

М. Добрянський

САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ

Комісія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй з соціальних, гуманітарних і культурних питань схвалила 29. листопада давно дискутовану постанову, яка визнає право всіх народів на самовизначення. Резолюція становить невід'ємну частину Хартії Людських Прав ООН.

Представники 58-ох народів, які брали участь у голосуванні, без винятку визнавали сам принцип самовизначення. Проте 13 держав стрималося від голосування, а 12 держав, як наприклад, Швеція, Норвегія, Австралія, Нова Зеландія, Англія, Канада, Сполучені Штати і інші, голосували не проти самого принципу, а проти теперішньої редакції постанови, роблячи закид, що вона не надто виразна і не йде досить далеко щодо уточнення цього права. США, наприклад, голосували **проти** найбільше тому, що схвалена точка про право народів користуватися власними ресурсами і багатствами зформульована так, що могла б давати можливість експлуатувати окремі народи і забирати собі їхні багатства без рівнорядної компенсації. Представники комуністичного блоку, тобто ССРСР, України, Білоруси, Польщі і Чехо-Словаччини, голосували на користь теперішньої редакції постанови. Тому можна легко передбачити, що комуністична пропаганда підносить справу так нібито комуністичний блок виступає за право на самовизначення, а так звані капіталістичні, колоніальні й імперіялістичні західні держави — проти. Насправді ж ідеєю і правом самовизначення народів комуністичний режим послідовно послуговується як свого роду політичним динамітом, щоб революціонізувати і використовувати народи поза межами комуністичного блоку. Зате в середині комуністичного блоку право на самовизначення народів є мертвою буквою кожної комуністичної конституції. Наприклад, Советський Союз — це найцентралізованіша країна в світі. Органи компартії і МГБ тримають усі поневолені ними народи в кулаці; сподівання на їхнє само-

визначення там практично не існує. Приміром, Грузія чи Казахстан, чи Білорусь, чи балтійські країни, чи Україна не мають можливості вирішувати самі, як і з ким вони бажають мати міжнародні угоди, або які власні внутрішні господарські, соціальні чи культурні установи бажають розвивати. Не існує сьогодні ніде в світі такого суворо централізованого колоніялізму, як комуністичний.

Розвиток сучасного людства йде двома, нібито протилежними, лініями, які, однак, не перечають одна одній. З одного боку, розвиток модерної техніки й економіки приводить до того, що поступово об'єднуються і на федеративній основі зростаються цілі континенти. Як приклад можна назвати європейський федеративний рух, який прямує до створення сполучених штатів Європи. З другого боку, народи прагнуть найбільшої власної політичної, господарської і культурної самостійності. Однак здорові і життєздатні об'єднання і спільноти народів можливі лише тоді, коли вони здійснюються в нормальному демократичному процесі, на підставі повної незалежності і добровільності. Шлях справжньої демократії — від повної незалежності до об'єднання, а не навпаки. Резолюція Об'єднаних Націй стверджує законність самого принципу самовизначення і є, безумовно, одним з великих досягнень у боротьбі за людські права. Йдеться надалі про те, щоб цей принцип вивести зі сфери загальників і уточнити його настільки, щоб він знайшов застосування супроти всіх народів, не тільки поза комуністичним бльоком, а і в середині комуністичних колоніальних імперій.

30.11.1955, ч. 1297.

З. Пеленський

ЖІНКИ В КОНЦТАБОРАХ СССР

Ми вже передавали виступ української вчительки — Галини Петрівни Микитенко, яка після десятих років перебування у в'язницях і концтаборах СССР кілька тижнів тому прибула на Захід. Над її свідченнями слід зупинитися довше. Довше хоч би тому, що пані Микитенко шість років свого заслання провела на трасі Тайшет-Братськ, тобто там, де підготовляється будівництво Братської ГЕС.

Це буде одна з найбільших будов шостої п'ятирічки. А водночас найбільша гідроелектростанція в світі, — запевняє

нас пропаганда. Єдину тільки річ пропаганда пильно замовчує: що Братська ГЕС, як і багато інших т. званих великих будов комунізму, споруджуватиметься головно даровою працею, на кістках в'язнів і примусово переселених.

Та до цієї теми ми повернемося окремо. Сьогодні поговоримо про інший аспект справи — про жінок у конццентрах СРСР взагалі. За свідченням Галини Петрівни Микитенко, 40 відсотків усіх в'язнів становлять жінки. Дуже багато «жіночих колон» у Караганді, на Колимі, Воркуті, в Комі АССР; в самій Потьмі (лише за 400 кілометрів від Москви) з 36-ох таборів — більшість жіночі. От де хвалена советська рівність жінки з чоловіком!

В концтаборах відзеркалюються всі стадії розвитку й вродження большевизму. Кого тут тільки нема! Починаючи «останньою могіканкою» царської Росії, балериною колишнього імператорського двору Неверовою і якою небудь неписьменною селянкою з Галичини кінчаючи. Є жертви всіх сталінських чисток, кривавих соціально-політичних реформ та експериментів. Галині Петрівні доводилось зустрічатися з сестрою Зінов'єва, дружиною П'ятакова, дружиною і дочкою Бухаріна, з жінкою розстріляного під час ежовщини комісара Богораза, сестрою митрополита Крутицького і Коломенського Миколая.

Революція поїдає своїх дітей, — такий невмолимий закон комуністичної діалектики. Але доля згаданих родичок троцькістсько-бухарінських «ворогів народу» цікава для характеристики переродження диктатури ще й з іншого погляду. Пояснимо на прикладах з призабутої історії. Був час, коли мусіли працювати, — при чому, часто-густо звичайними робітницями, — навіть жінки найвищих партійних керівників. Жінка — приміром — наркома зовнішніх справ Літвінова викладала мову, жінка голови ради народніх комісарів Рикова — працювала у відділі охорони здоров'я міста Москви, а жінка наркома освіти Бубнова була звичайною продавщицею в «торгсіні». Ну, а як сьогодні? Західні відвідувачів СРСР вражає той факт, що в «безклясовому раю трудящих» жінки верхів суспільства, особливо високих військовиків захоплюються лише «вечерінками» з багатими випивками і закусками. Грають у «буржуазний» брідж, їздять розкішними лімузинами за покупками до крамниць. Одягаються в дорогі хутра. Кохаються в породистих псах. Люблять збирати мистецькі колекції, антикварні рідкості.

Мов дружини удільних князьків супроводжують своїх чоловіків на полювання чи вудити рибу. Працювати ж на нову класу панів — Булганіних, Хрущових і Молотових «со чадами» — мусять мільйони робітників і селян, включно з недовбитками троцькістсько-бухарінської та інших опозиції.

Наслідком другої світової війни кремлівські можновладці поширили свої володіння на Сході, Півдні і Заході. Крім військовополонених советські органи безпеки повезли до Москви безліч цивільних громадян з сателітних країн — з Польщі, з Східньої Німеччини, Румунії, Угорщини, Югославії, Китаю. Кому не пустили кулю в потилицю на Луб'янці, того, як дешеvu робочу силу, етапами відправили на Схід. Галина Петрівна Микитенко зустрічала китайнок і навіть японок та іранок. На трасі Тайшет-Братськ працювали німки і польки. Чимало з останніх належали до польської «Армії Крайової». Як Українська Повстанська Армія в Карпатах чи балтійські партизани в лісах Прибалтики, — «Армія Крайова» боролася на два фронти — проти німецького і большевицького окупанта одночасно. Але 80—85 відсотків усіх в'язнів становлять українці, балтійці, євреї та кавказці. Значить, ситуація докорінно змінилася. Колись репресували людей більше за соціяльним принципом: спочатку ліквідували буржуїв, непманів, здекласовані елементи, потім куркулів, середняків, далі шкідників на виробництві і в колгоспі, опозиціонерів тощо, а менше — обвинувачених у «буржуазному націоналізмі». Тепер же влада, яка виставляє на показ свій «пролетарський інтернаціоналізм», «щасливе (нібито) вирішення національного питання», набила в'язниці і табори примусової праці масами різнонаціональних борців за всебічне (тобто — соціяльне і національне) визволення своїх народів. Виходить парадокс: ворогами народу поступово стають цілі народи з усіма своїми суспільними верствами. Але знищенням калмиків, карачай-балкарців, чечено-інгушів, кримських татар, депортаціями українців та балтійців вузькопартійні діалектики і великодержавні шовіністи самі показали, хто ворог, а хто друг.

Наступного разу слухайте дальші свідчення Галини Петрівни Микитенко про концтабори — «Завіщо вони сидять?».

2.12.1956, ч. 1301.

А. Ромашко

ДЕБЮТ ТОВАРИША КИРИЧЕНКА (ч. 2)

Минулого разу ми поставили тов. Кириченкові запитання — яким правом і чому він обіцяє збільшення продукції України на 237 мільйонів пудів зерна в той час, коли ЦК КПУ визначив у лютому цього року цей збір значно менший.

Тепер звернемо увагу на інше місце статті т. Кириченка, вміщеної в «Правді» за 27. листопада. А власне на те, яких колосальних зусиль мусіла докласти партія, щоб добитися цьогорічних наслідків у сільськогосподарській продукції України. Ми знаємо, що на село буро кинено 40 тисяч комуністів для того, щоб цією армією примусити українського селянина дати більше зерна. Вжито було цю армію навіть не для того, щоб викачати з України бажане зерно, а щоб справді-таки вичавити цю продукцію.

Тов. Кириченко навіть подав точні дані, скільки партійців стало головами колгоспів: 5.986 осіб. Сама ця цифра показує, що справді українському селянинові вже оголошено формальну війну. Адже не тільки директори МТС, голови радгоспів, важливі керівні пости у сільськогосподарській продукції, (відділи райвиконкомів та обласних виконкомів) загачено партійцями, а тепер і пости голів колгоспів зайнято також партійцями. Пустили в рух систему семінарів, лекцій, доповідей, агітації — словом, увесь механізм партійної машини заходив ходором.

Але які наслідки цих заходів? Правда, в цьому році — був чудовий урожай. І він був би без цієї партійної мобілізації! Отже не можна вважати цьогорічний наслідок жнив, як наслідок успіхів партійної активності. Це і сам тов. Кириченко знає.

Але які наслідки цих заходів? Правда, в цьому році — голови колгоспів — це люди прислані. Для цих людей добробут трудящих — це порожній звук. Для них — важливо виконати своє завдання. Викачай і перевиконуй! Репортаж Носенка про Козодоївку на Дніпропетровщині, що його вміщено в журналі «Вітчизна» за серпень, прекрасно ілюструє сучасне становище цих післанців партії і їхнє завдання. Та й без репортажу Носенка про Козодоївку можна було припустити, що прислані в село партійці, які після трьох-чотирьохтижневих курсів семінарів не можуть відрізнити жита від пшениці, проса від вівса, потраплять у конфлікт не тільки з трудящими, але і з низовим партійним апаратом, який

як-ні-як, але стоїть на сторожі інтересів того народу, з якого він вийшов і з яким він живе.

Адже ж і трудящі, і низовий апарат ставить законне запитання: Куди ж іде наша продукція? Скільки не працєю, скільки не виробляй трудоднів — все одно самому населенню не вистачає на життя. Продаєш чи то пак здаєш зерно за копійки, а хліб купуєш — за карбованці. Та й то за ті гроші, що заробиш, не можеш купити того, що треба. Адже «Комуніст України» за жовтень в статті Рилька «Повніше використовувати можливості колгоспної торгівлі» — пише (на сторінці 60), що «колгоспник не може купити на ринку найпотрібніші йому товари і змушений їхати за ними в інші райони міста» — себто шукати і купувати ті товари на чорному ринку, з-під поли, і платити страшні ціни.

А в цей час присланий з центра партієць — голова колгоспу — вимагає і тисне.

Правда, в цьому році був урожай, а що буде, як такого урожаю на той рік не буде? Та навіть не ставлячи прогноз про урожай чи неврожай — можемо тепер ствердити страшну експлуатацію не тільки трудящих, але й самої землі. Такої нечуваної експлуатації, як за часів большевицького режиму, український чорнозем ще не знав за всю свою тисячолітню історію. Один тракторист, з яким ми недавно говорили і який лише місяць тому перейшов у вільний світ, сказав, що на Україні земля вже не та. Ще 5—6 років плуг легко різав масний чорнозем, а тепер — плуг викидає збиті грудки, які треба розбивати мало що не молотком. Що це значить? Це значить, що українська земля вже виснажена, що наступає процес ерозії. А це вже гірше і страшніше за стихійний неврожай. І ніякі суперфосфати тоді вже не допоможуть.

Нас не цікавить, що станеться з постановами лютневого пленуму ЦК КПУ і з обіцянками тов. Кириченка. Вони можуть полетіти до коша, як вже летіли у безвість сотні таких постанов і обіцянок. Нас цікавить, що буде з нашим народом, з трудящими, які все ж знаходять силу і можливості боротися з режимом і протиставитися тій експлуатації всіма силами. Нас цікавлять життєві інтереси нашої землі і всіх тих, хто живе на нашій землі.

Стаavimo і цю проблему тов. Кириченкові. Нехай підготується відповісти на неї і перед дев'ятнадцятим з'їздом

КПУ і перед двадцятим з'їздом КПСС — і перед українським народом.

9.12. 1955, ч. 1317.

М. Ковальський

ДЕБЮТ ТОВАРИША КИРИЧЕНКА (ч. 4)

Вся, майже на три повних підвали, стаття тов. Кириченка в «Правді» про успіхи України в царині сільського господарства — пересичена вихваланнями і помпазними заявами про успіхи у довіреній йому країні. Це, як і належить стилеві советських достойників, мажорна частина доповіді. Але закінчення у тов. Кириченка — із скромності стало фактично не закінченням, а кінчик, як кінчик очкура, таке воно мінорне.

Він пише: «Далеко не в кожному районі, МТС і колгоспі все йде гладко. Наслідки, досягнуті у піднесенні сільського господарства України, висловлено тут здебільшого в середніх цифрах. У нас ще є економічно слабкі колгоспи, відсталі МТС, радгоспи і навіть окремі райони, виробничі показники, яких значно нижчі середньореспубліканських...»

Оминемо ці призначення, від яких тхне обережністю перестраховщика, і читаймо далі:

«В низці колгоспів і радгоспів ще залишається низька видайність праці, допускаються надмірності у витраті матеріальних і грошових засобів, незадовільно використовується техніка, затрачується багато зайвої праці на виробництво зерна, технічних культур і продуктів тваринництва. Ще зависока собівартість сільськогосподарської продукції. Трапляються факти порушення агротехніки, недоброякісного виконання й розтягнення речинців переведення сільськогосподарських робіт. Незадовільно поставлена справа насінневодства».

До цієї вбивчої сповіді відповідального за експлуатацію української землі, додамо лише, як кінцевий акорд, такий вислів тов. Кириченка: «Партійна організація України вживає заходів для уникнення цих і багатьох інших недоліків...»

Виходить, що тов. Кириченко ще не закінчив вповні своєї сповіді, а обірвав її на півслові. Бо ж пише, що поза згаданими недоліками, які кардинально змінюють намальовану ним оптимістичну картину стану України — є ще багато інших недоліків.

От, власне, і хочеться поговорити про ці недоговорені інші недоліки. І тут виникає ціла серія запитань до тов. Кириченка. І то запитань не з партійної діалектики про те, чи вже збудовано в Україні соціалізм, чи тільки підстави для нього, як про це недавно проговорився колега Кириченка — Вячеслав Молотов. Ні, запитання наші будуть життєві, конкретні, прості.

Чому, напр., трудящий люд — колгоспник чи робітник, не може дістати гасу, мила, сірників, голок? Адже ж тов. Кириченко говорить про «нехильне піднесення матеріального добробуту колгоспників». Хіба ж мило, гас, голки чи сірники — то не речі для добробуту? Адже ж українські колгоспники в цьому році здали державі лише пшениці 395 мільйонів пудів, а речей першої потреби немає. Чому, товаришу Кириченко?

Далі: радіо Суми з 2. липня ц. р. повідомило, що на засідання облвиконкому, з участю обласних представників прокурора розгромлено було місцеву міліцію, що не справилася із завданням дотримати громадський спокій у місті. Значить, сталися заколоти серед населення. Які ж то були заколоти і чому?

Нарешті, 30. листопада радіо Миколаїв повідомило, що міністер внутрішніх справ ССРСР з доручення Всесоюзної Ради ССРСР роздав багатьом працівникам Миколаївської міліції медалі за прекрасне дотримання порядку у місті. Про це ні центральні київські газети, ні київське радіо і словеском не натякнуло. А нагороди прийшли ж із самого центру, із Москви, отже виходить, що заслуги Миколаївської міліції вже такі великі і важливі, що переходять межі компетенції київського уряду. Тому добре було б, щоб тов. Кириченко, перший достойник партії на Україні, дав до відома всього населення України — за що були нагороджені миколаївські міліціонери-герої? Чому і як вони були примушені зразково дотримати порядок у місті?

І, врешті-решт, останнє запитання товаришеві Кириченкові: чи здає він собі справу з того, що в наслідок описаних ним «успіхів» на Україні витворюється вульканічна атмосфера? І з'являються кратери то в Сумах, то в Миколаєві. Чи не здається товаришеві Кириченкові, що українські трудящі вже навчилися не тільки страждати й терпіти, але й чинити опір «любимій партії та владі»?

11. 12. 1955, ч. 1322

М. Ковальський

СОЛОВЕЦЬКИЙ В'ЯЗЕНЬ ПОЕТ ЄВГЕН ПЛУЖНИК

(Із серії «Літературні портрети»)

Каменя один приділ — лежати,
Вітрові один закон — лети!
Тільки я поставлений питати
Як не цілі, то бодай мети . . .

Та хоч як в лиця свого поті
Зважу міру явищ і подій —
Камінь той лежатиме і потім,
Вітер той летітиме й тоді.

Так писав Євген Плужник, талановитий поет-імпресіоніст, чарівник слова і вдумливий мислитель. В його поезіях — природа, діти, зміни пори року, чудові пейзажі, роздумування над буттям, над призначенням людини, над закономірністю явищ. При чому, такі ваговиті думки — висловлені просто, легко, соковито образною мовою. Молодий поет швидко став надбанням української модерної поезії 30-тих років. Здавалося, що йому ніщо не загрозувало з боку советської влади. У нього навіть слово Україна дуже-дуже рідко де зустрічається в поезіях. І все ж таки його заслали на Соловки на вірну смерть.

Євгенові Плужникові антинародна влада не могла закинути ні націоналізму, ні участі у антидержавній змові: Плужник був далекий від цього, не подібний до своїх друзів — Влизька, Чупринки та інших. Він був селянського походження, із села Кантемирівки на Вороніжчині, — ото ж большевики не могли йому закинути якогось «непролетарського походження». У житті і творчості був скромним, тихим, спокійним і зрівноваженим. Навіть одна збірка Плужника зветься «Рівновага».

Здавалося, що ж можна було закинути поетові, який наприклад писав:

Мале хлоп'я доки старенькій няні
У холодку дрималось над шитвом,
Жило в лісах, було на океані,
І вже землі нові значило грані
На стежці, де . . . не розминутись двом.
Стара ж, на час забувши про дитину,
Що серед стежки снила наяву,
Теж мандрувала в чарівну країну,

І бачила вві сні м'яку перину,
Тепленький чай, цитрину і халву.

І все таки ось такого, нібито цілковито льюального до со-
ветського режиму, поета було заслано на Соловки. Завіщо?
Чому було знищено ще один український талант?

Із Кремля вийшла директива: ніяких там імпресіоністів,
символістів, імажиністів; їх треба стерти з лица землі, щоб
заторжествував тільки і виключно «соціалістичний реалізм»,
тобто — пропаганда в мистецтві, викривлення дійсності на
догоду компартії. Євген Плужник, лірик і філософ, не вмів
за своєю природою пристосовуватися до партійних та урядо-
вих вимог. Можна з певністю твердити, що вони були не
лише чужі, а й смішні для того, хто стверджував існування
в житті вищих законів, які годі зруйнувати навіть всемогут-
німи в Советському Союзі наказами партії. Адже Плужник
писав:

Так хоч як в лица свогого поті
Зважу міру явищ і подій, —
Камінь той лежатиме і потім,
Вітер той летітиме й тоді.

Був царизм, є большевизм, міняються кольори. Були
обри, торки, сармати, гуни, німецькі ордени, татарські верш-
ники, польські улани, — все минуло, а його батьківщина
Україна — йде своїм призначеним історією шляхом, народ
зростає, наперекір усім випробуванням долі; бо щоб там не
сталось вчора, нині чи завтра «камінь той лежатиме і потім,
вітер той летітиме й тоді». Життєствердження і утверджен-
ня права нації на життя, свертження певних вищих законів
буття, гімн творцеві й мислителеві — людині, людяність і
гуманізм, — висловлені майстром поезії, Євгеном Плужни-
ком, — були чужими режимові, ворожими, шкідливими, на-
віть смертельно небезпечними, бо сучасні поневолювачі не
бажають мати справи із людиною, яка вміє думати і почу-
вати.

Як у прекрасному кінофільмі «Земля» режисер Довжен-
ко, як у своїх чудових фресках маляр Бойчук та інші ствер-
джували скороминучість нелюдської советської системи і
земну вічність рідного народу, — так і Євген Плужник
стверджував це у своїх перлинах-поезіях. Бездарні партій-
ники — ненавидять таланти. Ці партійники заслали Євгена
Плужника на Соловки, де він у 38-річному віці і помер.
Українська еміграція не забула свого визначного поета: за

кордоном видано його збірку «Рівновага», що користується великою популярністю серед тисяч читачів. «Камінь той лежатиме і потім, вітер той летітиме й тоді».

17. 12. 1955, ч. 1336

Л. Полтава

СОВЕТСЬКА КОНВЕЕРНА СИСТЕМА

Конвеєр — це старий цінний винахід. Фабрики чи заводи, що працюють за конвеєрною системою, дають значно більше прибутку, випускають продукцію значно швидше ніж ті, що такої системи не мають. Не все, що добре по відношенні до машин, відповідає людині. Однак у Советському Союзі від часу до часу застосовують конвеєрну систему і до людей.

До такої конвеєрної системи вдався тепер ЦК комуністичної партії та советський уряд супроти нещасної долі архітекторів. 10-го листопада було опубліковано «Постанову про усунення надмірностей у проектуванні та будівництві». Першими прийняли на себе удар головні архітектори міста Москви, Чечулін і Власов. Люди, які з наказу Сталіна будували мало-що не Хеопсові піраміди, щоб возвеличити советську імперію, — виявилися ворогами, непевними людьми, марнотратниками і тому подібне. Ще кілька років тому чужинні відвідувачі нашої столиці, Києва, були вражені несмаком відбудованого Власовим Хрещатика. Однак, всевидюча партія тоді цього не бачила. Але коли після підрахунків коштів будівництва виявилось, що існує велике марнотратство і що на ділі не до прикрас, бо ж немає де жити, тоді партія пустила в рух свій конвеєр перебудови (а відносно декого — то й знищення).

Передчуваючи, що за нібито спокійно написаною «Постановою про усунення надмірностей» криється гроза, архітектори взяли самі себе критикувати. Так, начальник Львівської архітектурно-проектної контори, Орловський, уже через два дні після виходу постанови писав у «Вільній Україні»: «Хиби стосуються і нас, архітекторів Львова. Найближчим часом ми проведемо виробничу нараду всіх наших працівників, накреслимо шляхи усунення хиб у нашій роботі».

Але таке самобичування мало допомогло. Советський конвеєр уже було пущено в рух динамічним тов. Хрущо-

вим. Першими полетіли із своїх постів головні керівники Союзу советських архітекторів СРСР — Чернишов, Рязанін, Захаров, Власов та інші. За ними в Ленінграді архітектори Готліб, Хилькевич, Каменський... «Караюча рука пролетаріату», ролю якої перебрали тепер Хрущов, Булганін та інші поневолювачі й визискувачі того ж таки пролетаріату, — сягнула з центру на провінцію.

У Харкові скинули з праці архітекторів Рябченка, Крикіна, Бондаренка, як і головних архітекторів у Дніпропетровському, в Симферополі, Києві та інших містах України.

У Грузії потерпіли архітектори Чіквадзе, Чаїдзе, Партсхалашвілі, Тавгірідзе та інші.

Конвеерна система покарання за те, що архітектори раніше виконуючи наказ тієї ж самої компартії і будували з прикрасами, розповсюдилася не тільки в межах усоветської в'язниці народів; вона перекинулася і в так звану незалежну Польщу та Східню Німеччину. Наприклад, головний архітектор советської зони Німеччини, Герман Гензельман, почав різко критикувати архітекторів за будівлі, поставлені у Східній Німеччині за повоенні роки. Критикував він навіть загальне плянування східнього сектору Берліну, хоча сам Гензельман є автором проектів, побудованих на Сталінській Алеї будинків у Східньому Берліні.

Мимоволі згадуються слова Тараса Шевченка із поеми «Сон». Дарма, що написані аж сто один рік тому, вони не втратили своєї актуальности в новій імперії і тепер:

Дивлюсь, цар підходить
До найменшого... та в пику
Його як затопить!
Облизнувся неборака
та меншого в пузо —
аж загуло!.. А той собі
ще меншого туза
межи плечі; той меншого,
а менший — малого,
а той — дрібних...

Так діє конвеерна система, застосована поневолювачами народів до людей, між якими більшість — напевно талановиті і чесні трудівники.

18. 12. 1955, ч. 1340

Л. Полтава

КОСМОПОЛІТИЧНИЙ «БАРВІНОК»

Центральний комітет Ленінської Комуністичної Спілки Молоді України вже одинадцятий рік видає у Києві журнал «Барвінок», призначений для школярів молодших клас. Журнал редагують такі відомі українські письменники для дітей як Забіла, Оксана Іваненко, Пригара та інші.

Здавалося б, що такий журнал мав би стати справді товаришем для української дитини, джерелом нових знань і культурного відпочинку, джерелом пізнання їх батьківщини — України, її історії, славного минулого; її природніх багатств і краси. Однак, хоч журнал і призначено для українських дітей, — немає в ньому України ні в слові, ні в малюнках. «Барвінок» перетворився, особливо за останні роки, у пристановище космополітичних ідей, у мішанину авторів і тем, у своєрідне **перекладне** видання, адже більшість матеріалів у кожному числі — це переклади з інших мов. При чому, перекладені матеріали не відзначаються художністю, — їх поміщують тільки тому, що в тих оповіданнях та віршах чужинецьких авторів вихваляється компартію, союзню столицю — Москву, або ж розвивається у дитини воєнізаторські почуття.

У «Барвінку» число 11 за листопад ц. р. перший вірш «Розмова із сином» — переклад із російської, друге оповідання «Чому Маноле» — переклад із румунської, третій вірш «Як липки приїхали в Москву» переклад із чеської, оповідання «Сліпе більчєня» — переклад із російської, дві сторінки «Дитяча творчість» китайські дитячі малюнки, оповідання на продовження «Дивачок» — переклад із чеської. Тільки два оповідання українських авторів та ще кілька віршів українських поетів. Але і в них — ні слова про Україну, ні слова про Київ.

На 24-ох сторінках «Барвінка» за жовтень надруковано переклади з білоруської, російської, польської, навіть з мови гінді, — і лише **одно** оповідання українського письменника з життя природи. І в цьому числі, як і в інших, даремно малий український читач шукатиме бодай слово про свою батьківщину, зате знайде докладний опис Москви у довгому вірші Баруздіна «Казка про трамвай»: Садова, Свердлова, Неглінка, Волхонка — перелічені всі вулиці, щоб закінчити зовсім безглуздим вигуком: «Ви, трамваю мій, відстали, перегнала вас Москва!»

Ось що мусить читати спрагла рідного слова українська дитина; ось які «перлини художньої творчости» підсуває їй космополітична редакція «Барвінка»!

А в той час у листопадовому числі «Молодого комуніста», що виходить у Москві, отакий собі теоретик Ніколаєв пише в статті «Социалистический интернационализм и дружба народов» таке: «Рішуче викриваючи прояви космополітизму, неухильно розвиваючи національну гордість народів ССРСР, компартія засуджує, як приниження інтересів свого народу, так і бажання створити для нього привілейоване положення в порівнянні з іншими народами...»

Чи взятий нами один із прикладів, зокрема журнал «Барвінок», не заперече цих солодких ніколаєвських слів? Бачимо з космополітичного журналу «Барвінок», призначеного для українського читача, що всі большевицькі гасла про рівність народів та культур — це тільки гасла, а насправді ж компартія свідомо примушує давати юним читачам несмачну, нехудожню мішанину, щоб таки витворити давно, дуже давно, вимріяний тип «общекотелочного человека» — советської людини.

Ми уважно слідкуватимемо і далі за київським виданням для українських дітей і вчасно постараємося звертати увагу наших дорогих слухачів, батьків, на шкідливі видання, за допомогою яких сучасні поневолювачі України та інших країн хочуть виробляти з наших дітей — вірогідних советських космополітичних робітв.

19. 12. 1955, ч. 1342

Л. Полтава

«КРАДЕНЕ ЗАЛИШАЄТЬСЯ КРАДЕНИМ»

«Скільки б не минуло років, крадене залишається краденим» — так сказав тов. Хрущов у Делі під час зустрічі із депутатами індійського парламенту. Намагаючися розпалювати ворожнечу між вільними державами світу, Хрущов обвинувачував західні країни у колоніалізмі, старався нацькувати азійські народи на європейські, посварити Англію з Америкою тощо. У всіх виступах в Індії Хрущов виступав у ролі міжнароднього судді, у ролі арбітра в інтернаціональних справах, сплутуючи й історичні факти, і поняття, — і все це називаючи «боротьбою за мир». В останній промові, виголошеній перед депутатами парламенту Ін-

дії, Хрущов накинувся на Сполучені Штати, мовляв, вони підтримують Португалію в її становищі щодо країн Гоа. Як відомо, країна Гоа вже 400 років підлягає Португалії. Це, однак, не означає, що між Гоа та Португалією немає непорозумінь, але вони швидко будуть вирішені напевно без товариша Хрущова та його провокативних промов.

Але чому товариша Хрущова зацікавила така далека країна, як Гоа? Чому це він вдався в екзотику, перебуваючи в Індії? У тов. Хрущова, як члена Президії Верховної Ради СРСР є значно ближчі проблеми, значно ближчі до Москви країни, про які варто було б дещо сказати. Ми звертаємо увагу тов. Хрущова на Україну, Білорусь, Грузію, азійські республіки, балтійські країни. Кожна із цих країн має тисячолітню історію, власну культуру, звичаї, мову, своєрідні національні особливості. Їх було захоплено більшовиками до полону, після кривавих змагань у кінці 20-тих років. Зокрема, Україну було за допомогою багнетів прилучено до складу Советського Союзу після того, як червоні полчища у 1918—20-тих роках ліквідували незалежну державу українського народу — Українську Народню Республіку. Якщо «скільки б років не минуло — крадене залишається краденим, — товаришу Хрущов, — і повинно бути повернене тому, кому належить — по-праву», тоді території України, Білорусі та всіх інших поневолених країн повинні бути повернені їх споконвічним власникам-народом, а вони вже самі виберуть за демократичним принципом вільний спосіб життя.

За словами самого ж таки Хрущова, «скільки б не минуло років — крадене залишається краденим». Большевизм, турбуючися за країну Гоа, намагається показати себе святим і чистим супроти інших народів, товаришем усіх народів, визвольником, опікуном, носієм міжнародньої справедливості. Ні, товаришу Хрущов і вся большевицька компанія, «Брехню світ перейдець, а назад не повернешся» — так каже прислів'я і так каже міжнародня правда.

Поневолені в Советському Союзі країни ніякими комбінаціями не затримаєте в неволі! Ніяким фальшивим опікунством над іншими країнами — не обдурите громадської уваги світу. І поневоленим нині в Советському Союзі країнам доведеться таки повертати свободу, та ще й «з процентами» — як сказав сам товариш Хрущов.

ПРО КАПТАЛІСТИЧНУ БЕНКЕТОМАНІЮ, ТОРТИ ЗАРУБІНА, І «ХРУЩОВСЬКУ ОЩАДНІСТЬ»

(Лекція тов. Агітпропова)

Товариші! Советський Союз єдина, мабуть, країна, де нема колгоспника, який би ніколи не чув у своєму житті або не читав у прогресивних органах — що таке торт і з чим його їдять. У нас бо поголовно ліквідовано всіх неписьмених. Інакше було до революції. Наприклад, Мартин Боруля, відомий зі своїх буржуазно-націоналістичних виступів на українській сцені, хоч і був куркулем, — і той не знав, як виглядає «кофійок» і до чого його подають: з борщем, чи після обіду? (У залі сміх).

Тільки після перемоги великої Жовтневої революції — торти, тістечка, кренделі вирвано з рук буржуазії, і вони стали засобом харчування найширших мас. Завдяки постійному піклуванню партії та уряду про підвищення народнього добробуту у нас 1953 року навіть «Куховарську книгу» видано. Тим не менше вже й сьогодні на порозі комунізму, не буде перебільшенням сказати, що робітничий клас їсть у нас торти повально. (Оплески).

А що ми спостерігаємо, товариші, в країнах капіталу? Під впливом реакційного вчення Мальтуса, подорожчання коштів прожиття, страйків, загального безробіття і щораз голосніших протестів трудящих — тут навіть багаті монополії змушені відмовляти собі в кондиторських виробках і більше нажимають на хлібо-булочки. Зрозуміло, що коли наш посол в Америці Зарубін підніс на Жовтневі свята чергове тортисце вітчизняного зразка, то його не лише в газетах пропечатали, а й у кіні показують.

За самоубивчим признанням продажної буржуазної преси, — торту, ікри, горілки, вина й інших напоїв та закусок було стільки, що на ці гроші можна було б цілий рік годувати й поїти з десятків хуторів зубожілих американських фермерів. Ну, а в нас, товариші, щасливе, заможне колгоспне селянство поїдом їсть зернисту ікру, різні там печива, тістечка «Наполеон», дудлить, мов воду, кримське шампанське, в яку пору дня й ночі захоче, — не кажучи вже про улюблене колективне керівництво. (Бурхливі оплески).

Натомість в Америці лише на цьогорічному прийнятті понад тисячу зголоднілих акул Волстріту накинулися на

страви й ласощі Зарубіна, поїли все до цурки і чекали, що їм ще щось подадуть.

Дехто з товаришів запитає: А чи не зіпсують капіталістичні гості скромне пролетарське свято своєю бучністю, парадністю, буржуазною бенкетоманією? Цього боятися нічого. Товариш Хрущов виразно сказав, що з двох систем, — капіталістичної і соціалістичної, — у мирному змаганні переможе соціалістична система балів, прийнять, вечорниць, як більш прогресивна.

Найголовніше, звичайно, це ощадність, боротьба з затримками на транспорті і зайвостями в архітектурі. Особливо важливий транспорт. Скажімо, деякі відсталі селяни недооцінюють кукурудзу. То Микита Сергійович натиснув на гудзик — і тисячі посланців народу — від карпатських бескидів до берегів Камчатки, від пісків Каракуму до снігів Заполяр'я, — уже в Саратові, Вороніжі, Москві, Ленінграді. Ціла тобі генеральна асамблея Об'єднаних Націй на колесах, у роз'їздах! Але далеко куди до зайця. Об'єднані Нації через безгрошів'я збираються лише раз на рік. Ми ж можемо дозволити собі розкіш на всесоюзну асамблею показував архітекторам, як правильно хати будувати, а колгоспникам — як овечок стригти. (Бурхливі оплески, вигуки «Ура»).

Товариші, ваші оплески загрожують перейти в овацію. Тому я закруплююся... Перехожу до ощадности. Наша держава береже кожну народню копійку. Радіо принесло радісну вістку: 9 мільйонів відвідали Всесоюзну сільськогосподарську виставку. 9 мільйонів — від карпатських бескидів до берегів Камчатки, від пісків Каракуму до снігів Заполяр'я! Якби вони їхали, бісові діти, на державний кошт, це пахло б мільярдами державних карбованців, викинутих у повітря. А так, завдяки високій класовій свідомості, селяни самі покривають кошти подорожі з туго набитого колгоспного гаманця. За капіталістичної системи господарювання виходило б, що утримування тієї корови, яка дає на виставці 13 тисяч літрів молока, коштувало б мільярди! А в нас утримування виставок не коштує державі ні гроша. Тому є в нас виставки в областях і навіть у районах. Отже хай гаслом нашого росту буде:

Кожному колгоспові — власну сільськогосподарську виставку! Прощу вшанувати заслуги партії перед трудящими

загальним повстанням з місць! Хай живе мудре колективне керівництво ура, товариші, ура! (Овації, загальні вигуки «Ура»).

21. 12. 1955, ч. 1346

А. Романко

РОКОВИНИ НАСИЛЬСТВА

25-го грудня советська пропаганда відзначала роковини проголошення советської влади в Україні. Це сталося в Харкові 25-го грудня 1917-го року на з'їзді большевиків, які виступили під чужою фірмою, назвавши себе, без ніякого права до того, «Першим Всеукраїнським з'їздом селянських, робітничих і солдатських депутатів». Це роковини насильства над українським народом, а зокрема над його правом на самовизначення.

Властивий характер з'їзду, який став ширмою для большевицького наїзду на Україну, виявиться тоді, коли поглянемо на нього на тлі тодішніх подій.

I

7-го листопада 17-го року большевики під проводом Леніна вчинили переворот у Петрограді і шляхом насильства здобули владу, знищивши демократичний устрій Російської Республіки. Негайно після того вони розпочали заходи, щоб захопити владу і в Україні. Але цьому перешкодила Українська Центральна Рада. Бо як тільки стався большевицький переворот у Петрограді, вона стала брати до своїх рук в Україні всю владу від комісарів Тимчасового Уряду, узаконивши це актом третього Універсалу.

Третій Універсал проголошував Українську Народню Республіку, поклавши одночасно основи для демократичних реформ усього суспільного і політичного життя в Україні. Цим актом тимчасовий парламент України, Українська Центральна Рада, запроваджував основні принципи свободи і соціальної справедливості.

Універсал проголошував свободу слова, друку, зборів, страйків, союзів; свободу сумління і думки; недоторканість особи і мешкання; справедливість суду. Проголошував амністію за політичні провини і касував смертну кару. Заповідав поширення прав місцевого самоврядування. Запровад-

жував восьмигодинний робочий день і право робітників контролювати підприємства. Неукраїнським національностям, що жили на території України, Універсал гарантував національну автономію «для забезпечення їм права і свободи самоврядування в справах їх національного життя». Всі ці засади стали основою для законів, які проводили їх у життя. Зокрема треба згадати закон про вибори, який забезпечив усьому населенню України вільне волевиявлення в усіх політичних справах.

Проте Ленін уперто йшов до мети: захопити Україну. З його ініціативи створено в Москві «Український воєнно-революційний комітет», який мав керувати більшовицькими операціями в Україні. Ухвалено план здобути Україну для більшовизму зсередини. З Москви і Петрограду пішли ешелюни за ешелюном комуністичні агітатори для підривної роботи в Україні. Як свідчить більшовик Пуке в своїх спогадах, до Києва перекинено з західнього фронту з-поміж збільшовичених частин вісім тисяч чотириста вояків, десять батарей, панцерні автомашины і шість літаків. Але українська влада викрила підготову червоного перевороту, і почалося роззброювання відділів, запідозрених у спрянні советові Народніх Комісарів у Петрограді. Також у Харкові більшовикам не вдалося вчинити збройного перевороту.

Тоді совет Народніх Комісарів наказав вдатися до воєнної агресії. Над північним кордоном України почали зосереджувати підведені з західнього фронту частини, які для більшої певности скріплено відділами червоної гвардії, що склалися з більшовиків з Москви і Петрограду. Головнокомандувач червоних сил, Антонов, звітував советському урядові в Петрограді 14-го грудня, що готовий до акції.

Ленін потребував якогось претексту, щоб збройно виступити проти уряду Української Центральної Ради. Тому совет Народніх Комісарів вислав до Києва ультиматум, в якому закидав урядові Української Народньої Республіки, що цей останній, нібито дезорганізує фронт проти німців, роззброює більшовицькі відділи і допомагає донським та кубанським козакам. Член совета Народніх Комісарів Сталін, виступив публічно, закидаючи Центр. Раді, що між нею і Каледіном існує таємний договір про співпрацю. Це була явна брехня, яка мала послужити за доказ, начеб то Рада злигалася з протиревольюційними силами, які підтримують поворот царату.

За директивами Совета Народніх Комісарів у Петрограді, київські більшовики скликали в столиці України Перший всеукраїнський з'їзд рад селянських, робітничих і солдатських депутатів України. Ленін планував, що з'їзд рад проголосить советську владу і закличе петроградський уряд на допомогу. Тим часом з'їзд приготував більшовикам прикру й неочікувану несподіванку, бо повністю став на боці Центральної Ради.

II

Перший з'їзд депутатів селянських, робітничих і солдатських рад України, скликаний більшовиками в Києві, мав приблизно 2.500 делегатів. Більшевицька фракція нараховувала не більше 60 членів, здобуваючи в голосуваннях щонайбільше 150 голосів. Цей факт наглядно показує, яке мізерне значення мали більшовики серед працюючих мас України.

З'їзд розпочався 17 грудня 1917-го року, саме того дня, коли в Києві отримали ультиматум совета Народніх Комісарів, який вимагав капітуляції Центральної Ради перед більшовиками. Вся Україна надавала з'їздові особливого значення, бо загально гадали, що він найвірніше віддає настрої трудящих України. Історик Дмитро Дорошенко пише: «вся увага Києва була такою мірою звернена на з'їзд депутатів рад, що газети в ці дні не містили навіть звітів з засідань Президії Центральної Ради, віддаючи всі сторінки нарадам з'їзду».

З'їзд депутатів розпочався співом національного гимну «Ще не вмерла Україна», а серед бурі оплесків обрано голову Центральної Ради, Михайла Грушевського на почесного голову з'їзду. З'їзд ухвалив третій Універсал про проголошення Української Народної Республіки і приступив до обговорення ультиматума Леніна. Головні промовці в цій справі, Винниченко і Петлюра, були зустрінуті бурхливими оваціями. Винниченко з успіхом доводив брехливість большевицької пропаганди проти Центральної Ради, а Петлюра закликав до оборони проти червоних наїздників: «Більшовики, які готують Українській Народній Республіці удар в спину, концентрують свої війська в Брянську і Гомелі . . . , ми не нападаєм, а тільки обороняємось», — говорив міністер військових справ, Петлюра.

З'їзд депутатів селянських, робітничих і солдатських рад зайняв таку рішучу позицію проти ультиматуму Лені-

на, що українські більшовики навіть не наважувалися виступити в обороні своїх товаришів з Петрограда, і тому називали ультиматум якимсь непорозумінням. Побачивши настрої з'їзду, більшовики покинули його, відкликавши зі з'їзду 125 делегатів. Після того з'їзд депутатів трудящих України майже одногосно відкинув ультиматум Леніна.

Тоді більшовики вирішили реалізувати свій план на терені Харкова. Туди переїхали 125 делегатів з київського з'їзду і прилучилися до з'їзду робітничих рад Харківської області. Харківський з'їзд перейменували на «Перший всеукраїнський з'їзд депутатів селянських, робітничих і солдатських рад», не зважаючи на те, що цей з'їзд відбувся в Києві, а до Харкова переїхало тільки 125 осіб з-поміж 2.500 делегатів. Харківський з'їзд, обвинувативши Центральну Раду в буржуазній політиці і націоналізмі, проголосив советську владу в Україні 25-го грудня 1917 року.

Того самого дня Сталін оголосив свій «Лист до українців заплля і фронту», в якому подав зразки для виправдання всіх пізніших комуністичних підбоїв і завоювань. Кількома днями пізніше він заявив: «Совет Народніх Комісарів не зупиниться перед вирішальною боротьбою проти Ради».

З наказу того ж совета червоні війська під командою Антонова рушили з Брянську і Гомеля на Україну.

Чотири роки тривала оборонна війна Української Народної Республіки проти червоних наїздників. Совет Народніх Комісарів кидав на Україну щораз нові війська. Тільки насильство, чинене силою багнетів червоної гвардії і червоної армії, насильство над українським народом — є джерелом, звідки взялася советська влада на Україні. У вільних виборах до Українських Установчих Зборів, що відбулися наприкінці 1917-го року, партії, що стояли за Центральну Раду, здобули близько 75 відсотків голосів. А це ясно доводить, **за кого** стояв український нарід.

Зрештою тоді, коли Харківський з'їзд проголошував советську владу (за даними «Ежегодника Коминтерна», виданого в Москві 1923-го р.) було лише 4.364 комуністів (більшовиків) в Україні. Ця мала жменька змовників без мілітарної підмоги советського уряду в Петрограді ніколи не змогла б накинати українському народові диктаторський і експлуататорський режим. «Большая Советская Энциклопедия», в спеціальному томі про СССР (сторінка 636) підтверджує це цілком відверто. Вона пише: «Советський уряд

надавав величезного значення розгромові... Центральної Ради». Проти неї «було кинуте велику збройну силу». — Отже не волею нашого народу, а багнетами червоних гвардійців насаджували в Україні, як зрештою всюди, советську диктатуру.

27-8. 12. 1955, ч. 1360—61

М. Добрянський

ПРОВАЛ СОВЕТСЬКИХ ПЛЯНІВ ПРИМУСОВОЇ РЕПАТРІЯЦІЇ

Лише за останній, 1955 рік, советський уряд уклав кілька десятків мільйонів карбованців народніх грошей та багато енергії советського апарату на утримання репатріяційного комітету в Берліні, дорогих радіопересилань, маси аґентів, на видання спеціальної газети. І все це тільки для того, щоб різними можливими заходами добиватися повернення антибольшевицької еміґрації із Заходу у Советський Союз. З цією метою видано навіть «амнестію», а Булганін і Молотов поробили спеціальні заяви.

Як відомо, амнестія була розрахована, насамперед, на те, щоб поверненням еміґрантів викликати в Советському Союзі, як і в усьому світі, враження, ніби советський режим настільки гарний, а західній світ — настільки поганий, що еміґранти, бачте, кинулися масово повертатися до Советського Союзу. А тим часом нічогоісінько такого не сталося. В першу чергу тому, що серед еміґрантів нема наївних. Всі добре знають, що було з тими еміґрантами з часів першої еміґрації, які мали необережність вернутися до ССРСР у двадцятих роках: вони були згодом всі знищені. Така ж доля спіткала навіть комуністів, які втікали із Заходу до ССРСР. Ніхто взагалі не йме віри у советське законодавство, а тому й останню амнестію розглядають, як черговий советський блеф, розрахований на те, щоб правдами і неправдами заманити частину антибольшевицької еміґрації у свою пастку.

Еміґранти в один голос заявляють: якщо большевики такі великі гуманісти, що вже пробачають і тим, хто боровся проти них, то нехай насамперед покажуть свій гуманізм до мільйонів невинних каторжан Караганди, Колими, Воркути, які вже знищили і здоров'я для советського режиму, і яких вина, таким чином, устократ менша від нашої. Чому

б не створити советському урядові «комітету» для повернення насамперед цих людей?

Опинившись перед компромітуючим фактом провалу закликів до репатріації, газета «Известия» за перше грудня цього року, устами свого кореспондента Пральнікова, складає за це всю вину на західні окупаційні влади, на західно-німецький уряд, на різні допомогові інтернаціональні організації і навіть на організації політичних емігрантів. Вони пояснюють відсутність поворотців тим, що емігрантів, мовляв, до ССРСР не пускають, що їх примусово тут затримують західні держави.

Підступність цього твердження викривається самими «Известиями», які відверто узалежнюють повернення з ССРСР німецьких полонених з готовністю німецького уряду «сприяти» советським заходам, по-суті, примусово повернути еміграцію до ССРСР. Ще перед цим Булганін домагався: «Мы надеемся, что правительство ГФР примет надлежащие меры и окажет свое содействие возвращению на родину советских перемещенных граждан». У прямому розумінні це означає, що німецький уряд мав би примусово виселити цих людей до ССРСР.

Але німецький уряд Аденауера категорично відкинув таке домагання, а німецька преса гостро засудила советські спроби торгівлі людьми. Німецький демократичний уряд, вірний засадам гуманізму і свободи людини, і взагалі свободолюбним традиціям Західної Європи, відмовився йти на цей шлях торгівлі людьми — обмінювати військовополонених на емігрантів.

Кремлеві нічого іншого не лишалося, як відновити повернення німецьких полонених, яких вони останні два місяці були притримали, так і не одержавши взамін емігрантів. Західні люди по своїй психіці демократи, і тому їх демократична влада дозволяє кожній людині, в тому числі й утікачеві із сходу, користуватися повною свободою виявлення його індивідуальної волі в усіх ділянках життя, в тому числі й в справі повороту до ССРСР.

Таким чином, якщо емігранти-втікачі з-під комуністичного режиму не повертаються до ССРСР, то не тому, що їх тут хтось затримує, отже не невістка винна, як говорить наша народня приказка, а сама антинародна комуністична система.

Політичні емігранти із Советського Союзу прийшли на Захід не з метою рятувати своє життя, а щоб, спираючись на західній світ, в нових умовах і з новими засобами продовжувати боротьбу проти комуністичної тиранії за визволення своїх поневолених батьківщин. Цим і пояснюється провал советських репатріаційних плянів.

28. 12. 1955, ч. 1362

М. Воскобійник

ПРОВАЛ КОМУНІСТИЧНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Всупереч постійним запевненням советської пропаганди комуністична система і досі не спромоглася на хоча б часткове вирішення такої болючої національної проблеми. А це питання, поруч з катастрофальною економічною ситуацією, є аххілесовою п'ятою советської імперії. Доказом цього є шістнадцяте число московського журналу «Коммунист», який вдарив на сполох, намагаючись рятувати загрозливу ситуацію. Провал національної політики комуністичної партії борзописці з «Коммуниста» намагаються приховати різними декларативними і порожніми заявами. Цього разу вони знову витягли на денне світло цитату із творів Леніна про те, що «без боротьби проти великодержавного шовінізму неможливо усунути конфлікти між трудящими різних національностей». Це правда. Але на ділі Кремль намагається утопити визвольні стремління і боротьбу за волю національних республік в комуністичній доктрині. Застосовуючи політику національного і економічного колоніялізму до окремих народів Советського Союзу, большевицькі диктатори насправді поборюють здоровий республіканський патріотизм, називаючи його «буржуазним націоналізмом». І якраз це викликає гнів окремих народів, що перебувають у полоні комуністичного імперіялізму. Бо ж кінець першої і початок другої половини нашого сторіччя позначились занепадом колоніальної системи; у всьому вільному світі настав час, коли дотепер поневолені народи самі визначають своє майбутнє, вириваючись із залізних обіймів своїх дотеперішніх опікунів.

Трищить і советський колоніялізм. Система поневолення народів большевизмом і спротив проти неї в окремих національних республіках довели до того, що большевицька диктатура змушена гальмувати цей розвиток, щоб не допус-

тити до відвертого конфлікту всередині Советського Союзу. З цієї причини партія, втрачаючи ґрунт під ногами, в останньому числі «Коммуниста» посилається на авторитет Леніна: «Ми, великоросійські комуністи, повинні з великою суворістю переслідувати в своєму середовищі найменші прояви великоросійського націоналізму». Рівночасно партія намагається залякати республіканський патріотизм бо, мовляв, «ізольоване існування національних республік в умовах капіталістичного оточення неминуче привело б до втрати їхньої самостійности» («Коммунист» число 16, сторінка 93). Не будемо входити в питання майбутнього, бо це справа кожного народу. Але, шановні слухачі, подібне твердження «Коммуниста» це повторювання давно відомого трюку большевицької пропаганди. Коли національна проблема починає знову тріщати і національні республіки намагаються вирватися з «дрібничкової опіки», тобто з лабет централізму, тоді їх негайно лякають «капіталістичним оточенням». Але це занадто дешева пропаганда. Національні советські республіки ніякої самостійности втратити взагалі не можуть, бо ж вони її фактично і не мають і в советській системі мати не можуть. Адже сам «Коммунист» виразно говорить про «дрібничкову опіку» союзних міністерств супроти національних республік. Крім того, відомо ж, що малі держави, як Норвегія, Данія, Голляндія чи навіть малесенький тристатисячний Люксембург, живуть у цьому ж «капіталістичному оточенні» і ніхто навіть не подумає загрозувати їхній самостійності. Навпаки. Західні великодержави завжди підтримували і підтримують менші чи слабкіші держави.

Залякування національних республік капіталізмом — це не що інше, як замилювання очей, невдала спроба відвернути увагу від советського імперіялізму і колоніялізму супроти цих же республік.

4. 1. 1956, ч. 1383

Ю. Таркович

БЮДЖЕТ ЕКСПЛУАТАЦІЇ УКРАЇНИ

Перед нами дані союзного і республіканських бюджетів на 1956 рік, як їх подало московське радіо 29-го грудня. Не вдаємося нині в докладний аналіз цих бюджетів. Але на

перший погляд впадає в очі велике упослідження Української та інших національних республік.

Державний бюджет Советського Союзу на 1956 рік вносить близько 593 мільярдів карбованців, а бюджет України тільки 29 мільярдів, тобто менше, як двадцяту частину союзного бюджету. На загал відомо, що питома вага України в загальному господарстві Советського Союзу вносить не менше як тридцять відсотків. Київське радіо подало 31 грудня 1955 року передову «Радянської України», де ясно сказано, що Українська Республіка дає більше половини чавуну і коксу у цілому Советському Союзу та біля третини сталі й вугілля. Тому бюджет української республіки повинен би становити майже третину союзного бюджету, тобто приблизно на 180 мільярдів карбованців більше, а не 29 мільярдів. Справді, чисті прибутки советської держави тільки з української пшениці, молока і цукру у 1955 році вносили повних 36 мільярдів карбованців. Додаймо ще й десятки мільярдів прибутків із українського жита, кукурудзи, а передусім прибутки з товарообігу і величезної української металургії і вугільної промисловості.

Тяжко навіть повірити, щоб Україна, — твердить советська пропаганда, — юридично і формально самостійна держава з сорокатрьома мільйонами населення, була аж так обмежена у своїх діях, що маріонетковий уряд в Києві не має практично жодного впливу на складання бюджету і розподіл плодів праці українського народу. Та факт лишається фактом, що Україна дуже обмежена в своїх правах.

І справді, утворені нові міністерства на Україні і зовнішня децентралізація існуючих союзних міністерств ніяк не зменшують повної залежності України від центрального уряду. Бо ж ці республіканські міністерства, ніби незалежні від союзних міністерств без дозволу цих же союзних міністерств у Москві не мають навіть права зняти із своїх підприємств виробництво товарів, на які взагалі нема попиту. Про це говорить хоча б газета «Известия» за сьоме липня 1955 року. Далі: большевицький «губернатор» Дніпропетровської області, тов. Юнак в липні 1955 року заявив, що, наприклад, українське міністерство чорної металургії без згоди союзного міністерства у Москві не має права навіть розпоряджатися брухтом, який заготовляють організації його ж таки трестів. Таким чином, українські міністерства є нічим іншим, як «передатними інстанціями», завдан-

ня яких зводиться до виконання наказів Кремля. Очевидно, що за таких умов міністерства і взагалі виробництва України не можуть працювати для добра українського народу, бо ж не від його представників одержують вони накази.

Ця цілковита залежність міністерства України від центрального уряду яскраво пояснює, чому таким мізерним і незначним є бюджет України на 1956-ий рік. Тому можна сміливо новий бюджет назвати бюджетом експлуатації України.

10. 1. 1956, ч. 1396

Ю. Таркович

ЗАХІДНЯ УКРАЇНА ПІД ЕКОНОМІЧНИМ ПРЕСОМ

Советській владі належить безсумнівна першість щодо підозрливості та недовір'я супроти власних громадян. Вона вимагає постійних доказів відданості, надто з боку тих, хто порівняно недавно потрапив у комуністичне ярмо.

Цей стан з особливою яскравістю виявляється в Західній Україні. Її населення мусить надриватися та вибиватися з усіх сил, щоб своєю старанністю довести господарям у Кремлі свою лояльність і вдячність советському урядові.

Депутат Тернопільської області Пізнак під час дебатів довкола бюджету у Верховній Раді в лютому ц. р. доповів, що держплян 1954 р. виконано на 108,6%, тоді як по всій Україні та у всьому Советському Союзі — тільки на 103%. Не важко догадатися, як це сталося. Технічне обладнання промисловости в Західній Україні не тільки не ліпше, а й чимало гірше, ніж в інших частинах Советського Союзу. Це значить, що збільшення продукції є наслідком адміністративного тиску на робітників у Західній Україні.

Ще чіткіше ця система спеціального тиску виявилася в тому, що зобов'язання в бюджеті в Західній Україні виконано на 118%, тоді як у великій кількості областей Советського Союзу ці бюджетні зобов'язання, за словами міністра фінансів Зверева, 1954 р. були чималою мірою взагалі не виконані.

Що ж приховується за цією казенною фразою — зобов'язання з соціалістичного господарства та особисті податки. Можна б очікувати, що якщо держплян виконано на 108%, то й надходження з господарства дали б додатково 8%. Але звіт показує перевиконання бюджетних зобов'язань на 18%,

тобто зайві 10% падають виключно на особисті податки. Це показує, що фінансові органи з невмолимою жорстокістю стягали з кожного платника податків не тільки за біжучий рік, а й за минулі недобори, включаючи сюди штрафи й відсотки за недодержання терміну. Органи влади в Західній Україні тільки те й знають, що день і ніч контролюють. Так, напр., райфінвідділ залізничного району м. Львова 1953 року переходив контроль 24 рази. І це не випадкове, а типове явище. Ясна річ, що фінагенти, яких підганяють згори, натискають згори, натискають на низи. Цей тиск має місце не тільки в промисловості, а й у сільському господарстві. Влада не соромиться розпикати за «безтурботне ставлення» до сільськогосподарських робіт всіх і кожного, тоді як у подібній безтурботності винна тільки адміністрація, яка не постачає всім потрібним для ведення господарства, ні промисловість, ні сільське господарство. Як відомо, в Західній Україні для харчування тварин не вистачає фуражу; але колгоспники підганяються, відбирають від себе та своєї родини частину харчів і віддають їх худобі. Надриваючись у соцзмаганні тваринників, Чернівецька область виходить переможцем: вона дає по 1.972 кгр. молока від кожної дійної корови.

Не треба думати, що перемога Чернівецької області свідчить про те, що норма надою, яка є сьогодні, максимальна. Вона нижча середньої. У Вінницькій області надій сягає 3 тисяч, а в артілі Молотова навіть 4 тисяч кгр. молока від корови. Але Чернівецька область зробила максимальне напруження підняти рівень надою за рахунок зниження харчування інших видів худоби та харчування родин колгоспників.

Ревність большевицької адміністрації в Західній Україні щодо тиску на населення далеко перебільшує ревність усіх монархічних попередників.

9. 5. 1955, ч. 730.

Е. Гольдман

НА РІДНІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ...

відкритий лист до тов. Іжелі, у Переяслав-Хмельницькому.

«Міністерство культури з якихось незрозумілих міркувань вирішило будувати павільйон тільки над залишками храму одинадцятого століття у місті Переяслав-Хмельни-

цькому... Павільйон не добудували, немає ще стелі... Ще гірша доля спіткала залишки храму дванадцятого століття. Після розкопок вони не були засипані землею. Павільйона не збудували, стародавня пам'ятка, залишаючись відкритою, почала руйнуватись, сюди потрапляє сміття з шевської майстерні і відходи з міської чайної»...

Сказане вище — це не вигадка українських буржуазних націоналістів про нищення української культури в Советському Союзі, а цитата із статті-допису «Пам'ятки культури треба оберігати», надрукованого в «Літгазеті» ч. 52. Допис-скаргу підписали 4 науковці, між ними і тов. Бібіков, голова Ради по охороні пам'яток культури при Президії Академії Наук УРСР.

Дописувачі згадують і про вас, тов. Іжеля, отакого собі скромного голову виконкому міськради міста Переяслав-Хмельницький. Боячись вказати прямо й відверто на справжнього винownika жалюгідного становища старовинних українських пам'яток на Україні, дописувачі спихають усю вину на вас, мовляв, ви не дбаєте за збереження решток старовинних храмів з 11 і 12 сторіч, відкопаних нещодавно на території міста. Дописувачі нарікають і на міністерство культури УРСР, але бояться назвати бодай одно прізвище з працівників того міністерства, яке звикло чекати наказів із Москви і нездівне й досі бодай трохи самостійно мислити та вживати заходів без наказів згори. А можливо і в тому міністерстві також бояться сказати правду і називати прізвища... — це вже вам, тов. Іжеля, видніше на місці.

Звичайно, ми сподіваємося, що ви докладете всіх зусиль, щоб зберегти історичні пам'ятки української культури в районі вашого міста. Але ми сподіваємося, разом з вами, тов. Іжеля, що не тільки в Переяславі-Хмельницькому зуміють поважати самі себе та історію свого народу, всупереч байдужому чи й ворожому ставленню керівників-запроданців. Вам напевно відомо, що напр., у Чернігові, в будинку славного українського гетьмана Івана Мазепи тепер поміщено не музей, а... пральню білизни. Можливо вам відомо і те, що у місті Любеч, на українсько-білоруському кордоні, під горою є старовинна історична печера-каплиця, яку народ називає Печерою св. Антонія. Що діється з нею, з цією цінною історичною пам'яткою релігійної культури України? Постарайтеся, шановний тов. Іжеля, довідатися, і приготуйте відповідного рапорта на чергову сесію Верховного Сове-

та Української ССР. Це ж прохання ми адресуємо й до всіх голів виконкому міськрад України.

Причини негідного відношення до історичних українських пам'яток на Україні — на нашій, не своїй землі, — лежать звичайно не в тому, що тов. Іжеля чи хтось інший не мав змоги зберігати, або ж не зрозумів ще ваги історичної знахідки. Ті причини — значно глибші: антинародна влада, занасена на багнетах в Україну та в інші республіки Советського Союзу, не дбає про наш народ і його потреби. Становище зміниться не від того, що тов. Іжелю скинуть з праці. Треба скинути з місць усіх большевицьких прислужників у т. зв. уряді Української Республіки, що формально є ніби незалежною державою, а практично — колонією.

23. 1. 1956, ч. 1434

Л. Полтава

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ

На початку 1918 р. становище в Україні визначалося двома основними фактами:

Українська Центральна Рада в Києві стала тимчасовим парламентом вільної України і третім універсалом проголосила Українську Народну Республіку, щоправда, ще в федеративному зв'язку з Росією.

Одначе будь-яка співпраця українського уряду в Києві з большевицьким Советом народніх комісарів у Петрограді виявилася цілковито неможливою. Головною причиною був той факт, що большевики вже тоді підготовлялися насильно накинути українському народові советський режим. Щоб мати зачіпку до воєнного виступу, большевицький уряд вислав до Києва ультиматум, а за ультиматумом пішла воєнна акція.

У відповідь на воєнну інвазію большевиків на Україну, Центральна Рада видала четвертий Універсал. 22. січня 1918 року зібралася сесія Малої Ради, яка сходилася частіше як Центральна Рада. Того ж дня Рада ухвалила закон про самостійність України. Вістка про цю подію привела багато киян до Педагогічного Музею, де відбувалися зібрання Української Центральної Ради.

Голова Центральної Ради, Грушевський, керуючи сесією, говорить:

«Народ уже давно очікує миру, але так звані «народні комісари» кличуть його до нової (ніби) «священної» війни.

Вони шлють в Україну своїх червоногвардійців для братовбивчої війни. Центральна Рада, щоб мати змогу самим заключити мир, запровадити лад і спокій, постановила не відкладати таких важливих справ до Українських Установчих Зборів. Зібравшись 22. січня, вона постановила проголосити четвертий універсал».

Грушевський бере в руки текст універсалу і читає:

«Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на Землі Українській Українська Народна Республіка. Справдилась колишня мрія батьків твоїх, борців за вольності і права трудящих. Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу».

«Зо всіма сусідніми державами, як Росія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та інші, хочемо жити в згоді і приязні: але ні одна з них не може втручатись у життя самостійної Української Республіки. Влада у ній буде належати тільки народові України...»

«До так званих «большевиків», що нищать та руйнують наш край, приписуємо урядові Української Народної Республіки твердо і рішуче взятись до боротьби з ними, а всіх громадян нашої республіки закликаємо, — не жалуючи життя, боронити добробут і свободу нашого народу. Наша народна українська держава повинна бути вичищена від насланих з Петрограду напасників, які топчуть права Української Республіки...»

«Всі демократичні свободи, проголошені третім універсалом, потверджуються. І окремо проголошується: в самостійній Українській Народній Республіці всі нації користають з права національно-персональної автономії, признаної за ними законом з 9. січня».

В хвилину, коли голова Центральної Ради промовив слова «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу» — зала вибухнула громом оплесків і окликів «слава», які «стократно лунають, аж стіни дрижать», так записав історик тих часів. «Кілька разів читання перебивається оваціями, особливо при словах, що Україна повинна бути вичищена від насланих большевиками напасників».

Повна сесія Української Центральної Ради, стоячи, вислухала четвертий універсал, даючи йому цим способом най-

вище схвалення парламенту вільної України.

На закінчення сесії Грушевський промовив урочисто:

«Четвертий універсал Центральної Ради прийнято. Україну проголошено самостійною і незалежною Українською Народною Республікою».

У відповідь уся зала загриміла співом національного гімну.

(Хор співає: ШЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА...)

22. 1. 1955 (1956), ч. 411, (1427).

М. Добрянський

СОВЕТСЬКА ШКОЛА В УКРАЇНІ

(заява міністра освіти Єлютіна)

Під час останньої сесії Верховного Совету ССРСР міністер вищої освіти, Єлютін, чванькувато говорив, що у вищих учбових закладах ССРСР нині навчається один мільйон вісімсот п'ятдесят шість тисяч осіб і що Україна має тепер більше шкіл, ніж Великобританія, Франція, Голяндія і Греція разом.

Це не вперше советська верхівка чваниться своїми досягненнями, подаючи при цьому числа, які, на жаль, дуже важко перевірити. Своїми досягненнями у ділянці шкільництва советські вельможі хваляться так само, як і туманними відсотками своєї продукції чи участі виборців у виборах до державних установ; при чому, цей відсоток ніколи не нижчий як дев'яносто дев'ять цілих і п'ять сотих. Та числами всього не приховаєш, а порівняння часто виходять не на користь порівнювача. Бо ось коли говорити про загально-освітню школу в Україні, то вистачить пригадати, що ще рік тому на сторінках «Радянської України» (27 квітня 1954 року) писав заступник міністра освіти Української ССР — Філіпов. А він писав ось що:

Перше: повністю не реалізовано програми загально-обов'язуючого навчання, особливо в західних областях України...

Друге: в деяких сільських школах України учні мусять мешкати в інтернатах, не обладнаних найнеобхіднішими меблями, і жити в дуже примітивних умовах.

Трете: хід будівництва шкільних будинків дуже незадовільний. В деяких областях його виконано всього на 46—52 відсотки.

Четверте: помітно недостатнє обладнання шкіл лавками, шкільними приладами та книжками. До нечуваних розмірів дійшло самовільне звільнювання і переведення учителів із школи в школу. В самому тільки місті Мельниці, Подільського району, звільнено з роботи у 1954 році сімдесят відсотків учителів.

Це тільки один малюнок з дійсності української школи, зроблений советським міністром. І немає сумніву, що ця дійсність ні в чому не змінилась за останній рік. А що вже говорити про навчальні програми українських шкіл!.. вони антипедагогічні завдяки мертвій марксо-комуністичній догмі, просякнуті духом нетерпимости і ворожости до всього, що не є комуністичне, не є советське. А хіба нам невідомий, партійними педагогами накреслений, ідеал виховання советського юнака? Має ним бути отой ославлений Павлік Морозов — син уральського колгоспника, який видав рідного батька в руки НКВД.

У відповідь на вихваляння Єлютіна про вище шкільництво України, треба ще пригадати, скільки українців користується благами советських вищих шкіл: за авторитетним джерелом, яким є книжка Литвина «Розквіт культури радянської України», виданої в Києві 1954-го року — не більше як 59 відсотків українців навчається у високих школах України, а решта — це привезені советською владою інородці, переважно з далекої Азії — вірні вислужники режиму, які мають зміцнювати кадри советських «патріотів» України.

Доступ до вищих шкіл мають передусім сини советських партійних чиновників, комсомольці, члени партії та взагалі діти упривілейованої касты советської бюрократії, а високі оплати унеможливають українській селянській молоді студіювати у вищих школах.

Повернімося ще раз до чисел міністра Єлютіна. Коли справді воно так, що чотири держави, такі як Великобританія, Франція, Голяндія і Греція разом із більше як сто-мільйоновим населенням мають менше шкіл, ніж сорокамільйонова Україна, то справді можна б радіти. Але не сама кількість шкіл визначає вартість і якість освіти. На жаль, не ми, а саме британці, французи, голяндці чи греки мо-

жуть бути гордими, що хоча в них, за підрахунками Єлютіна, набагато менше шкіл, ніж в Україні, але зате який у них дуже високий рівень науки й освіти!

Усьому ж світові відомо, яка молодь виходить з тих чи інших західніх або американських шкіл. Советські верховоди добре знають, що молодь західніх шкіл не заражена комуністичною мораллю і що ця молодь відчуває себе справді вільними і незалежними громадянами своїх країн, а молодь України мусить терпіти тридцять вісім років фізичну й духову неволю. Цього факту не приховає ніяка статистика і про те знає увесь світ, якого годі обдурити советською статистикою.

24. 1. 1956, ч. 1436

М. Семчишин

З М И С Т

Вступ	3
О. Зелена: Всесоюзна сільськогосподарська виставка	7
М. Добрянський: Про що забувати не вільно	8
Зенон Пеленський: Народний капіталізм	10
А. Р. (НІУК): Артур Кестлер та українська дівчина	12
М. Степаненко: Про що справді співає українська земля	14
В. Діберт: Без відриву	17
Є. Гловінський: Урожайність зернових культур в Україні і в західній Німеччині	18
В. Шульга: Пестоці та ешельони	20
О. Петренко: Розгрім українського відродження	22
М. Степаненко: «Визволені» землі західної України	24
Д. Святогірський: Дорогі брати і сестри	25
О. Зелена: Різдвяні спогади	27
А. Ромашко: Слава во вишніх Богу	29
о. І. Леськович: Різдвяне послання	31
д-р Ю. Студинський: Маркс перед партійною чисткою	33
А. Ромашко: Погодін «робить погоду»	35
М. Степаненко: Советська людина — забута людина	37
Степан Підкова: Кандидат у депутати	40
М. Добрянський: Весна народів східньої Європи	42
М. Добрянський: Хто командує союзно-республіканськими міністерствами УССР	45
Е. Гольдман: Фінансова криза в ССРСР і Україна	49
В. Бендер: Слово до детикласників	50
М. Ковальський: Христос воскрес!	52
В. Міняйло: Мільйонери живуть у землянках	54
НІУК: Микола Зеров	56
Д. Корбут: Советський колоніялізм на азійському суді	58
В. Дубровський: Чи товариш Кальченко справді голова уряду?	61
Ірина Медвідь: «Громадське навантаження»	62
Ф. Пігідо: До братів-українців на Батьківщині	63
А. Ромашко: Преса і правдомовність	65
Д. М. Лучишин: Що таке ССРСР?	67
О. Петренко: Ювілей Корнійчука	69
Е. Гольдман: Міжнародноправна деградація України	71
М. Ковальський: Розмова з Києвом	73

д-р Б. Феденко: Кому помешкання а кому обіцянки	75
Анна Андрійчук: «Ударником станеш — полюблю ізнов»	76
Д. М. Лучишин: Як большевики захопили диктатуру над пролетаріатом	78
Д. Куликівський: Советське правосуддя	80
Зенон Пеленський: Кінцева фаза західного колоніялізму	82
Ю. Таркович: Кремлівські заробітки на українській пшениці	83
В. Бендер: Річниця одного трюку	85
Б. Хома: А як справа з українською історією?	83
І. Даценко: Навчання робітничої молоді на Україні	87
О. Койдацький: Микита Бубнов про свою подорож по Англії	89
Н. Котович: Фіктивна амнесія	91
М. Будяк: Як харчується людиність Советського Союзу	93
Ю. Таркович: Панамериканська українська конференція	95
М. Стиранка: Нові централізаційні заходи	97
М. Добрянський: На кого працюють трудові резерви України?	98
Ю. Таркович: Українська книжка і советське баламутство	100
О. Петренко: Репін і Сталінська доба	102
М. Ковальський: Триста п'ятдесят дев'ять	103
М. Добрянський: Система затумінку	106
Зенон Пеленський: Самовизначення народів	109
А. Ромашко: Жінки в концтаборах ССРСР	110
М. Ковальський: Дебют товариша Кириченка (2)	113
М. Ковальський: Дебют товариша Кириченка (4)	115
Л. Полтава: Соловецький в'язень поет Євген Плужник	117
Л. Полтава: Советська конвеєрна система	119
Л. Полтава: Космополітичний «Барвінок»	121
Л. Полтава: «Крадене залишається краденим»	122
А. Ромашко: Про капіталістичну бенкетоманію, торти Зарубіна і «Хрущовську ощадність»	124
М. Добрянський: Роковини насильства	126
М. Воскобійник: Провал советських плянів про примусову репатріацію	130
Ю. Таркович: Провал комуністичної національної політики	132
Ю. Таркович: Бюджет експлуатації України	133
Е. Гольдман: Західна Україна під економічним пресом	135
Л. Полтава: На рідній, не своїй землі	136
М. Добрянський: Четвертий універсал	138
М. Семчишин: Советська школа в Україні	140

